

**AÇIK VE UZAKTAN YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENME ORTAMLARINDA
VİDEONUN KULLANIMI: TÜRKİYE’DEKİ UYGULAMALARA İLİŞKİN
DEĞERLENDİRMELER**

Yüksek Lisans Tezi

Beste ATAŞ

Eskişehir, 2017

**AÇIK VE UZAKTAN YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENME ORTAMLARINDA
VİDEONUN KULLANIMI: TÜRKİYE’DEKİ UYGULAMALARA İLİŞKİN
DEĞERLENDİRMELER**

Beste ATAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Aydın Ziya ÖZGÜR

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül, 2017

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Beste ATAŞ'ın "Açık ve Uzaktan Yükseköğretimde Öğrenme Ortamlarında Videonun Kullanımı: Türkiye'deki Uygulamalara İlişkin Değerlendirmeler" başlıklı tezi 19 Eylül 2017 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **Uzaktan Eğitim** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Aydın Ziya ÖZGÜR

Üye : Yrd.Doç.Dr.Berrin ÖZKANAL

Üye : Yrd.Doç.Dr.İrfan SÜRAL

Prof.Dr.Emel SIKLAR
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

AÇIK VE UZAKTAN YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENME ORTAMLARINDA VIDEONUN KULLANIMI: TÜRKİYE’DEKİ UYGULAMALARA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Beste ATAŞ

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2017

Danışman: Prof. Dr. Aydın Ziya ÖZGÜR

Bu çalışmanın amacını, Türkiye’de açık ve uzaktan yükseköğretim eğitim programlarında videonun nasıl kullandığının uzman görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkartılması oluşturmaktadır. Ayrıca Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan öğrenme ortamı olarak videonun eğitim amaçlı olarak farklı kullanım özelliklerinin ve güncel eğilimlerinin neler olduğu literatür taraması ile ele alınmıştır. Bu çalışmada, yöntem olarak nitel veri toplama teknikleri ile veriler elde edilmiş, elde edilen verilere dışarıdan bir müdahale yapılmamıştır; sadece var olan durum araştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Açık ve uzaktan öğrenme, İletişim araçları, Eşzamanlı etkileşim, Eş zamansız etkileşim, Eğitsel video, Çevrimiçi video, Tek-yönlü video, Çift-yönlü video, Etkileşimli video

ABSTRACT

THE USE OF VIDEO IN LEARNING ENVIRONMENTS IN OPEN AND DISTANCE HIGHER EDUCATION: EVALUATIONS ON PRACTICES IN TURKEY

Beste ATAŞ

Anadolu University Graduate School of Social Sciences, September 2017

Advisor: Prof. Dr. Aydın Ziya ÖZGÜR

The purpose of this study is to reveal how to use video in open and distance higher education programs in Turkey based on expert opinions. In addition, in Turkey, as an open and distance learning environment in higher education, the use of video for educational purposes and the current trends of the different usage features have been examined through literature review. In this study, data were obtained with qualitative data collection techniques as the method; no external intervention was performed on the obtained data; Only the existing situation has been researched.

Key Words: Open and distance learning, Communication media, Synchronized interaction, Asynchronized interaction Educational video, Lecture Capture Systems, Online video, One-way video, Two-way video, Interactive video

ÖNSÖZ

Bu çalışmada teze önemli katkıları olan en başta danışmanım Prof. Dr. Aydın Ziya ÖZGÜR olmak üzere, ENOCTA yöneticisi Ahmet Murat Hançer'e ve Gonca KARA DEMİR'e Okan Üniversitesi Öğretim üyesi Emel KOÇ AVŞAR'a, değerli arkadaşım Dr. Abdulkadir KARADENİZ'e teşekkürlerimi sunarım.

Beste ATAŞ

19./09/2017

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

.....
İmza

Beste ATAŞ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLOLAR DİZİNİ.....	xv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xvii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xviii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Sorun.....	5
1.2 Amaç.....	6
1.3 Önem.....	6
1.4 Varsayımlar.....	6
1.5 Sınırlılıklar.....	7
1.6 Tanımlar.....	7
2. ALANYAZIN.....	10
2.1 Açık ve Uzaktan Öğrenme.....	10
2.1.1. Açık ve Uzaktan Öğrenmenin Kavram ve Tanımları.....	10
2.1.2. Açık ve Uzaktan Öğrenme Alanının Tarihsel Gelişimi ve Yükseköğretim.....	13
2.1.3. Açık ve Uzaktan Öğrenmenin Özellikleri, Amaçları, Avantajları ve Dezavantajları.....	15
2.1.4. Açık ve Uzaktan Öğrenmenin Türleri, Özellikleri ve Yükseköğretimde Bileşenleri.....	17

2.1.5. Açık ve Uzaktan Öğrenmede Günümüzdeki Durum ve Yeni Eğilimler.....	25
2.2. Eğitimde Teknoloji Kullanımı ve Açık ve Uzaktan Öğrenme Teknolojilerinin Gelişimi.....	31
2.2.1. Eğitsel Video.....	40
2.2.2. Video ve Öğrenmenin Tarihi.....	44
2.2.3. Açık ve Uzaktan Öğrenme Ortamlarında Video Kullanımının Tarihsel Gelişimi: Siyah-Beyaz Eğitsel Sessiz Sinema Filmlerinden İnternetteki On-demand (İsteğe bağlı) Videolardan Öğrenmeye.....	52
2.2.3.1.Video ve Öğrenmeye Bilişsel Bakış.....	54
2.2.3.2.Video ve Sesin Zihinsel Entegrasyonu.....	55
2.2.4. Açık ve Uzaktan Öğrenme Ortamlarında Videonun Kullanımı, Amaçlar ve Türleri.....	57
2.3. Türkiye’de Açık ve Uzaktan Öğrenme.....	87
2.3.1. Türkiye’de Açık ve Uzaktan Öğrenmenin Tarihsel Gelişimi.....	87
2.3.2. Açık ve Uzaktan Eğitim Sisteminin Türk Yükseköğretimindeki Yeri.....	92
2.3.3. Türkiye’de 2016-2017 Öğretim Yılında Açık ve Uzaktan Eğitim Veren Üniversiteler ve Program Sayıları.....	92
2.3.4. Açık ve Uzaktan Eğitimde Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Diğer Kurumlar ve Öğretim Ortam ve Araçları.....	94
3. YÖNTEM.....	97
3.1 Araştırma Modeli.....	97
3.1.1 Araştırmanın Deseni.....	97
3.1.1.1 Evren ve Örneklem.....	97
3.1.1.2 Araştırmaya Katılanlar.....	98
3.1.1.3 Niteliksel Veri Toplama Aracını Geliştirme.....	99
3.1.1.3.1 Görüşme Aracını Geliştirme.....	99
3.1.2 Verilerin Toplanması.....	100
3.1.3 Verilerin Analizi.....	100

3.1.3.1 Epostaların ve Ses Kayıt Cihazından Çözömlenen Görüşme Kayıtlarının Kaydedilmesi.....	100
3.1.3.2 Görüşmelerin Kodlanması.....	101
3.1.3.3 Görüşmelere İlişkin Alt Problemlerin Temalarının Belirlenmesi.....	101
3.1.3.4 Araştırmacı ve Konu Alan Uzmanlarının Kodlamalarının Karşılaştırılması.....	107
3.1.3.5 Verilerin Raporlaştırılması.....	114
3.1.4 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği.....	114
3.1.5 Araştırmanın Güçlü Yönleri ve Sınırlılıkları.....	115
3.2 Araştırma Modeli.....	115
3.2.1 Araştırma Deseni 2.....	116
3.2.1.1 Evren ve Örneklem.....	116
3.2.1.2 Araştırmaya Katılanlar.....	116
3.2.1.3 Niceliksel Veri Toplama Aracını Geliştirme.....	117
3.2.1.3.1 Niceliksel Veri Toplama Aracını Geliştirme.....	117
3.2.2 Verilerin Toplanması.....	119
3.2.3 Verilerin Kodlanması.....	120
3.2.4 Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği.....	121
4. BULGULAR VE YORUM.....	122
4.1 Niteliksel Araştırmaya İlişkin Bulgu ve Yorumlar	122
4.1.1 Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının web sitelerinde, e-öğrenme portallarında, resmi sosyal medya hesaplarında, reklam panolarında ve TV’de video kullanımına ilişkin görüşler.....	122
4.1.2 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kurumsal iletişim için hazırlanan tanıtım filmlerine ilişkin görüşleri.....	123
4.1.3 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullandığı sektör ve platformlara ilişkin görüşler.....	123
4.1.4 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullanma amaçlarına ilişkin görüşler.....	123

4.1.5	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kullandıkları Öğretim Yönetim Sistemlerine (LMS) ilişkin görüşleri.....	124
4.1.6	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının etkileşimli videoya ilişkin görüşleri.....	124
4.1.7	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının en çok tercih ettikleri video türlerine ilişkin görüşler.....	124
4.1.8	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının farklı video türlerine için önerdikleri video sürelerine ilişkin görüşler.....	124
4.1.9	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullanım tarihçesine ilişkin görüşler.....	125
4.1.10	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının TV ya da Web TV kullanımına ilişkin görüşler.....	125
4.1.11	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video konferans kullanımına ilişkin görüşler....	125
4.1.12	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kitle iletişimleri, Açık Eğitim Kaynakları ve Kitlese Açık Çevrimiçi Ders(ler) MOOC’s kullanımına ilişkin görüşler.....	126
4.1.13	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının gerçekleştirdikleri canlı derslere ilişkin görüşler.....	126
4.1.14	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının mobil teknolojilere ve mobil öğrenmeye yönelik görüşleri.....	126
4.1.15	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının web sitesi ve e-öğrenme portalını inceleyebilmek ve değerlendirebilmek için geçici giriş yetkisi sağlanıp sağlanamadığına ilişkin görüşler.....	127

4.1.16	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının yürüttüğü veya hayata geçirmeyi planladığı projelere ilişkin görüşler.....	127
4.1.17	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının eğitsel içeriğin video ile iletilmesinin, öğrenci motivasyonuna nasıl bir etkisi olduğuna ilişkin görüşleri.....	127
4.1.18	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video materyallerinin üretim ve temin edilme yollarına ilişkin görüşleri.....	128
4.1.19	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının web sitesi ve e-öğrenme portalı kullanımı konusunda etkinlik araştırması yapıp yapılmadığına ilişkin görüşleri.....	129
4.1.20	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının eğitsel videonun öğrencilerin öğretilen faaliyetleri gerçekten algılamalarına etkisine ilişkin görüşleri.....	129
4.1.21	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kullanıcı tarafından geliştirilen videoya erişimin artışına yönelik görüşleri.....	129
4.1.22	Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullanımı ile ilgili karşılaştığınız sorunlara ilişkin görüşler.....	130
4.2	Niceliksel Araştırmaya İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	130
4.2.1	Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar” İlkesinin Görünümü.....	131
4.2.2	Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Eğitsel Video Media Kullanımı” İlkesinin Görünümü.....	132
4.2.3	Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları” İlkesinin Görünümü.....	133

4.2.4	Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri” İlkesinin Görünümü.....	135
4.2.5	Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltilmesine Etkileri” İlkesinin Görünümü.....	137
4.2.6	Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Gereklilikleri” İlkesinin Görünümü.....	138
4.2.7	Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitelerinde ve Öğrenme Portallarında “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Engelleri” İlkesinin Görünümü.....	139
4.2.8	Araştırmaya Katılan Kurumların Web siteleri ve öğrenme portallarında video kullanımına ilişkin 6 ilke açısından İncelenmesi.....	141
5.	SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	147
5.1	Sonuç ve Tartışma.....	147
5.2	Öneriler.....	149
	KAYNAKÇA.....	150
	ÖZGEÇMİŞ.....	159

TABLULAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Eğitim Teknolojilerindeki Gelişimlerle Yükselmesi Beklenen Eğilimler.....	19
Tablo 2. Açık ve Uzaktan Eğitim Türleri ve Özellikleri.....	30
Tablo 3. Bates (1990) Aksiyon (Action) Modeli.....	36
Tablo 4. Eğitsel Video Media.....	45
Tablo 5. Türkiye’de 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılında Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulayan Üniversiteler ve Program Sayıları.....	92
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Kurumlar.....	99
Tablo 7. Görüşme Soru Formunun İletilme ve Geri Dönüt Alınma Tarihleri.....	100
Tablo 8. Verilerin Çözümlemesinde Kullanılan Kodlama Formu.....	101
Tablo 9. Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan eğitim verilen devlet ve vakıf üniversiteleri ile özel sektördeki uzaktan eğitim deneyimi.....	116
Tablo 10. Kurumların Web Siteleri ve Öğrenme Portalları Adresleri.....	120
Tablo 11. Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar.....	131
Tablo 12. Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Eğitsel Video Media Kullanımı.....	132
Tablo 13. Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları.....	134
Tablo 14. Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri.....	135
Tablo 15. Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltilmesine Etkileri.....	137
Tablo 16. Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Gereklilikleri.....	138
Tablo 17. Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Engelleri.....	139

Tablo 18. Açık ve Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Web Sitelerinde ve Öğrenme Portallarında Video Kapsamında Ele Alınan İlkelerin Görünümü.....	142
---	-----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1. Sınıftaki Görsel Teknolojiler İçin Genel Kronolojik Liste.....	41
Şekil 2. Eğitim İçin Temel Video Kümesi (Grupları).....	44
Şekil 3. Videodan Öğrenmenin Genel Modeli.....	55
Şekil 4. Mayer'in Çalışan Hafıza Tasviri.....	56
Şekil 5. Görsel Çalışan Hafızada Sonuç Çıkarma Etkisi.....	57
Şekil 6. Multimedya Öğrenme Kümesi (Continuum-Sürekliliği).....	61
Şekil 7. Bilişsel, Sosyal ve Öğretim Faaliyetleri.....	66

KISALTMALAR DİZİNİ

AVUÖ : Açık ve Uzaktan Öğrenme (Open and Distance Learning)

ITUE : İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim

LMS : Learning Management System

OER : Açık Eğitsel Kaynaklar (Open Educational Resources)

ÖYS : Öğrenme Yönetim Sistemi

UE : Uzaktan Eğitim

WTE : Web Tabanlı Uzaktan Eğitim

WTÖ : Web tabanlı Öğrenme

1. GİRİŞ

Günümüzde ekonomik, sosyal, bilimsel ve teknolojik alanda yaşanan hızlı gelişmeler, küreselleşme, rekabetin artması, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişme, gelişme ve dönüşümler, kablolu ve kablosuz internet, mobil teknolojiler ve sosyal ağlar; hayatın her alanını olduğu gibi eğitim sistemlerini de etkilemekte, köklü değişiklikler ve yenilikler sağlayarak yeni dönüşümlere yol açmaktadır. Özellikle bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hayatımıza etkisi günümüzde belki de geçmişte hiç olmadığı kadar açık bir şekilde görülmektedir. Her ne kadar çağdaş uygarlığın ulaştığı bilgi düzeyi açısından henüz tam bir görüş birliğine varılmamış olsa da, bilim ve teknolojideki gelişmelerin meydana getirdiği bilgi patlaması ve bilgi teknolojilerinin toplumsal ve ekonomik gelişmeye sunduğu olanaklar dikkate alındığında, Toffler'in "üçüncü dalga" olarak betimlediği aşamanın "bilgi çağı"; bu dönemin öngördüğü toplumun da "bilgi toplumu" olarak adlandırılması uygun görülmektedir (Toffler A., 1980, s. 24-25). Bilgi çağının öngördüğü bilgi toplumunun bilgiye ulaşma yolları farklılaşmakta, bu farklılaşma ise, çağdaş eğitim gereksinimlerini ortaya çıkarmaktadır. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişme ve değişimler, bütün toplumları bilgi merkezli bir hale getirmekte, bunun doğal sonucu olarak, sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal hayatın yanında eğitim alanı da bu yönde düzenlenmektedir. Eğitimin teknoloji odaklı olarak düzenlenmesi ve yapılan yatırımların artması ile beraber eğitim politikaları da bu bakış açısı ile yeniden şekillenmeye başlamıştır. Bu bağlamda gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeler son yıllarda bu gelişmeler sonucunda eğitim sistemlerini geliştirmek amacıyla birçok yenilikleri eğitim sistemlerine katma çabası içine girmişlerdir. Özellikle bilim ve teknoloji arasında var olan doğal döngüsel ilişki -bilimsel araştırmaların yeni teknolojileri geliştirirken, yeni teknolojilerin de bilimsel araştırmaların daha uygun şartlarda yapılmasını sağlaması- bilimsel düşünen ve teknoloji okuryazarı bireyleri yetiştirme zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır (Toffler A., 1980, s. 36-38).

21. yüzyılın ilk on yıllık döneminde; politik, ekonomik ve sosyal düzeylerde küresel değişimin temel etkileyenleri; piyasa bağımlılığı, çevresel farkındalık, sosyal birlik ve yeni kuşakların yükselişindeki hızlı değişim olarak anılmaktadır (Rosen, D. ve Nelson, C., 2008, s. 211-225). İnternet ve teknolojik buluşlar da bu olaylar için besleyici ve

katalizör görevi üstlenmekte; ancak araştırma, bilim ve eğitim alanlarındaki geleneksel yaklaşımlarda çok büyük radikal değişikliklere sebep olmaktadır.

21. yüzyılın ikinci on yılında ise, taşınabilir cihazların hızla çoğalması ve İnternet ile mobil telefon kullanıcılarının hızlı artışı sayesinde eğitimde video teknolojilerinin kullanımı hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Sınıf ve kampüs duvarlarının dışında, her istediklerinde sürekli olarak etkileşim kurmak ve işbirliği yapmak isteyen genç insanların özellikle dijital yerlilerin bu tip teknolojilere ilişkin algı ve beğenisinin artması, videonun eğitimde kullanımının benimsenmesine yol açmaktadır (Ala-Mutka, K., Redecker, C., Punie, Y., Ferrari, A., Cachia, R. ve Centeno, C., 2010, s. 5-6).

Ayrıca videonun eğitimde sağladığı olanakları ve kazanımlarını artırmak için, eğitim kurumları ile beraber eğiticiler ve öğrencilerin ve eğitim programının kullanılan diğer araç ve ortamların birlikte doğru zamanda ve doğru teknoloji ile entegrasyonunu kurmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Eğitimde doğru teknolojilerin kullanımı öğrencilere kılavuzluk ederek onların 21. Yüzyılın küresel vatandaşları olarak rollerini yerine getirmelerinde yardımcı olacak uygun becerilerinin gelişimine yardımcı olacaktır.

Hiç kuşkusuz bilgi çağı olarak da adlandırılan günümüzde çoklu ortam (hypermedia) araçlarının özellikle bilgisayar ve internetin hayatın birçok alanında evde, işte, yolda, tatilde, eğlencede kısacası yaşamın her alanında hayatımıza girmiş olması, teknoloji okuryazarı bireylerin yetiştirilmesini ve öğrenme ortamlarını bu değişme ve gelişmeye bağlı olarak yeniden düzenlemeye zorunlu hale getirmektedir. Tüm düzeylerdeki eğitim-öğretim süreçlerinde anlamlı öğrenmenin gerçekleştirilmesi açısından öğrencilerin görsel ve düşünsel yapılarını harekete geçirebilecek çoklu ortam destekli öğretim etkinliklerinin geliştirilmesi ve kullanılmasının öğrencilerin başarılarını arttırdığı yönünde, alan yazında pek çok çalışma yer almaktadır¹. Bu noktada, hem 5E öğrenme döngüsü yaklaşımında (Öğrencilerin yeni kavramları keşfetmelerini ve onları önceki bilgileriyle kaynaştırmalarını hedef alan yapılandırıcı yaklaşım modelidir.) hem de yapılandırmacı öğrenme teorisinin (Piaget, J. Dewey, Vygotsky, Glasserfeld'in önemli savunucuları olduğu; bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasını ifade eden yaklaşımdır.) yeni farklı uygulama modellerinde, hem de diğer öğrenme teorilerinde sözü edilen aktif öğrenmeye, etkileşime ve kendi kendine öğrenmeye yardımcı olduğundan çoklu ortam araçlarının eğitim ortamlarında kullanımı hızla yaygınlaşmıştır

¹ http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC59775_TN.pdf

(Sherman T., M. ve Kurshan, B. L., 2005). Özellikle bilgisayar ve internet teknolojilerindeki gelişmeler öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan yöntemleri çarpıcı biçimde arttırmış, eğitimciler çoklu ortam araçlarının kullanıldığı yeni öğretme-öğrenme modelleri geliştirmişlerdir.

Bilgi teknolojilerindeki gelişmelere ve özellikle internetin eğitim içerisinde yer almasına bağlı olarak, önceleri açık öğretim, yaygın eğitim, uzaktan eğitim (UE), sonra bilgisayar destekli eğitim, web tabanlı öğretim (WTÖ), e-öğrenme, internet destekli eğitim, internet tabanlı uzaktan eğitim (ITUE), yaşamboyu öğrenme gibi birtakım yeni modeller ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitimin gerçekleştirilme çeşitlerinden biri olan ve internet teknolojilerinin kullanılmasıyla gerçekleşen web tabanlı öğretim, eğitimde önemli bir yer almaktadır. Günümüzde WTÖ, klasik eğitim ve öğretim anlayışını etkileyecek ve eğitim sürecinin niteliğini değiştirebilecek bir gelişme olarak görülmektedir. İnternet ortamında eğitim için web sayfaları geliştirilmekte ve bu sayfalar metin, video, grafik, ses ve animasyonlar ile zenginleştirilerek etkileşimli duruma getirilmektedir. Öğrenciler dijital kütüphanelerden akademik yayınları takip edebilmekte, danışmanlara e-posta göndererek projelerini tartışabilmekte ve evlerinden Web tabanlı derslere kaydolabilmektedirler (Bransford, J., Brown, A., ve Cocking, R., 1999, s. 141-144).

Küresel iletişim ağı olarak isimlendirilen internet, bilimsel araştırmaların, üretkenliğin, küresel değişmelerin, küresel ticaretin ve eğitimin ana bilgi kaynağıdır. Bu yazılı, sözlü ve görüntülü bilgi iletişim ağı eğitimciler, küresel uzaktan eğitim hizmetini sunma fırsatını da vermektedir. Eğitimin her seviyesini ve kademesini değiştirerek, yeni öğrenme biçimlerini ortaya koymakta, sınıf içi ve sınıf dışı eğitimde bireysel öğrenmeyi teşvik eden; açık öğretim, uzaktan eğitim, yaşam boyu eğitim, bağımsız öğrenme, programlı öğrenme, ortamlara dayalı öğrenme, bireysel öğretim, kitlesel öğretim, sürekli öğretim, dönüşümlü eğitim, açık üniversite, kitlesel açık dersler, videonun eğitimde etkin kullanım uygulamaları her geçen gün önem kazanarak anlam ve kapsamı değişmektedir (Dey, E., Burn, H., ve Gerdes, D., 2009, s. 377-393). Yükseköğretim açısından bakıldığında ise, günümüzde yaşanan bu değişme ve gelişmeler, girişimci üniversitelerin artmasına, eğitimin uluslararasılaşmasına, akreditasyonun önem kazanmasına, açık ve uzaktan öğrenmenin payının artmasına, eğitimin çeşitlenmesine, mega üniversitelerin sayısının çoğalmasına, teknolojideki gelişmelere bağlı olarak

karma öğrenme (blended) gibi yeni eğitim-öğretim modellerinin ortaya çıkmasına, kitlesel açık çevrimiçi derslerin (MOOCs) önem kazanmasına, örgün eğitim alan öğrencilerin daha fazla çevrimiçi ders almaya çalışmasına yol açmakta, açık ve uzaktan eğitimin ve öğrenmenin önemini artırmaktadır. Tüm dünyada birçok ülkenin eğitim sisteminde yaygın olarak kullanılan bu eğitim yöntemi öğrencilere fırsat eşitliğini sağlayarak, zaman ve mekândan bağımsız teknoloji odaklı, ekonomik, hızlı, demokratik, çeşitli alanlarda ve seviyelerde eğitim olanakları sağlamaktadır.

Kökeni 19. Yüzyılın sonlarına dayanan, özellikle 20. Yüzyılın son çeyreğinde daha yaygın uygulamalarına rastlanılan ve disiplinler arası bağımsız bir çalışma alanı olan açık ve uzaktan öğrenme (open and distance learning – ODL), öğrenme kaynaklarından zaman ve/veya mekân bağlamında fiziksel olarak uzakta olan öğrenenlerin öğrenme kaynaklarıyla ve birbirleriyle etkileşimlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı olarak gerçekleştirildiği öğrenme süreçleridir (Aydın, 2011, s.18). Her yaştan bireyin zaman ve mekân sınırları olmadan kendi kendilerine öğrenmelerine olanak sağlayan açık ve uzaktan öğrenme, nitelikli eğitime ve bilgiye erişimi kolaylaştıran; bireylerin kendi öğrenme süreçlerini kendilerinin hız, kapasite, zaman ve olanakları ölçüsünde daha fazla kontrol edebilmelerine yardımcı olan çağdaş bir eğitim sistemidir (Aydın, 2011, s.19). Açık ve uzaktan öğrenme, ortaya çıktığından bu yana bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişme ve değişmelere paralel olarak gelişmiş ve değişmiş; telefon, radyo, sinema, televizyon, uydu teknolojileri açık ve uzaktan öğrenmenin gelişmesinde ve kurumsallaşmasında çok etkili olmuş, bilgi ve iletişim teknolojilerinin bugünkü gelişim süreciyle, eğitimde geleneksel televizyon yayıncılığının yanında, internetin sağladığı olanaklar ile mobil teknolojiler, web TV ve çevrimiçi dersler öğrenmeyi sağlamanın yanında öğrencilere aidiyet duygusunun geliştirilmesinde öğrenmeyi destekleyen bir araç olarak kullanılmaktadır, ayrıca kurumların eğitim sistemlerinin kamuoyunda güçlülük imajının verilmesinde video ve televizyon çok önemli bir araç olarak kullanılmaktadır (Aydın, 2011, s.21). Tarihsel süreç içinde video ve televizyon teknolojisindeki değişme ve gelişmeler, videonun açık ve uzaktan öğrenmede kullanımını da değiştirip geliştirmiş, karasaldan, uydudan ve sayısal platformlardan yayınlanan bağımsız TV eğitim programının yanında günümüzde internetin ve mobil teknolojilerin de olanakları ile videonun kullanımında e-ders, çeşitli platformlardan canlı sunular, bunların kaydedilip indirip izlenilmesi, ekran görüntülerinin kaydedilmesi, örnek olay videoları, online video şeklinde çok farklı uygulamalar

kullanılmaya başlamıştır. Bu çalışmada amaç, Türkiye’de açık ve uzaktan öğretim veren yükseköğretim kurumlarında videonun kullanım amaçlarını ve yöntemlerini uzman görüşlerine dayalı olarak belirlemektir.

1.1. Sorun

Geleneksel sınıflar, konu içeriği uzmanlarının hazırladığı zengin medya içeriği kullanımına geçerken; küresel ekonomi ile birlikte dünya çapında sosyal bağlantısızlığın artışıyla da birlikte eğitim büyük bir değişim geçirmektedir. Bu değişim; teknolojik ve pedagojik eğilimlerden, dünya çapında internet erişiminin, mobil telefon kullanıcılarının hızla ve önlenemez şekilde artışından, eğitim kurumları ve öğreticiler tarafından olduğu kadar öğrenciler tarafından da bu teknolojilerin benimsenmesinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Video, öğrenme deneyiminin niteliğini artıran güçlü bir etken olarak, eğitsel alandaki bu değişime büyük bir katkı sağlayan bir iletişim aracı olarak bilinmektedir.

Tüm dünyada küreselleşmeyle ortaya çıkan fırsatları yakalamak için ortaya çıkan yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin olarak eğitimde kullanılması nitelikli bireylerin yetiştirilmesinde oldukça önemlidir ve bu gelişmeler 3.0 eğitim (Eğitim 3.0, dijital içerik ve uzaktan eğitim üzerine inşa edilen bir sistemdir.) vizyonunu başarmaları için kurumlar ve hükümetler için yol gösterici olmaktadır. Teknolojik olanaklar kullanılarak eğitimin dönüşümünde video; çok önemli ve etkili bir araçtır ve işbirliğini kolaylaştırmakta; farklı öğrenme stillerine uyum sağlamakta; bağlantıyı, öğrenciler arasındaki motivasyonu sağlamakta, aidiyet duygusunu geliştirmekte, okul ve üniversite kaynaklarını artırmaya yardımcı olmakta ve öğrenme çıktılarını geliştirmektedir (Barbier, J., Cevenini P., Crawford A., 2012, s. 2).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yükseköğretimde açık ve uzaktan öğrenmede televizyon ve video, geleneksel TV yayıncılığı, online video, internet TV, Web TV, mobil TV gibi farklı uygulamaları kullanarak metin, görseller, ses, infografikler, podcastler, seminerler gibi uygulamalarla hem öğretimi zenginleştirme, destekleme gibi çeşitli amaçlarla etkileşimli öğrenme ortamını destek amaçlı olarak, hem de kurumların kamuoyunda tanıtımının yapılmasına olanak sağlamak ve güçlülük imajını oluşturmak, öğrencilerde aidiyet duygusunun geliştirilmesi amaçlarıyla çeşitli biçimlerde kullanılmaktadır.

Örneğin İngiltere’de Açık Üniversite televizyonu BBC ile işbirliği içinde, Anadolu Üniversitesi’nde de 1982 yılından 2017 yılına kadar, TRT ile işbirliği içinde çok farklı biçimlerde kullanılmıştır. Bu araştırmanın problemini, Türkiye’de açık ve uzaktan öğrenme hizmeti veren üniversitelerin ve özel eğitim kurumunun açık öğretim ve uzaktan eğitim programlarında videoyu nasıl kullandığını belirlemektir..

1.2. Amaç

Bu çalışmada amaç, Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan öğrenme ortamı olarak videonun nasıl kullanıldığını, web siteleri ve öğrenme portallarında video kullanımının ve video kullanımında güncel eğilimlerinin neler olduğunu belirlemektir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır:

1. Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan öğrenmede video nasıl kullanılmaktadır?
2. Video ile öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?
3. Videonun öğrencilerin başarısına, akademik performansına, sanal ortamdaki motivasyonlarına etkileri konusunda görüşler nelerdir?
4. Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan öğrenmede video kullanımında güncel eğilimler nelerdir?
5. Web siteleri ve öğrenme portallarında kullanılan video, kurumların kamuoyunda tanıtımının yapılmasına, güçlülük imajını oluşturmaya ve öğrencilerde aidiyet duygusunun geliştirilmesinde etkili midir?
6. Video kullanımına ilişkin özellikler nelerdir?

1.3. Önem

Bu çalışma 2017 yılında Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan eğitim yoluyla öğretim yapan kurumlara videonun kullanımına ilişkin rehberlik etmesi; araştırmacılara, alanda öğrenim gören öğrencilere referans olması açısından önemlidir. Kurumlara videoyu nasıl kullanması gerektiği konusunda güncel bilgiler vererek kaynak oluşturması, videonun kullanımda teknoloji üreten, program yapan kişi ve kuruluşlara ihtiyaç duydukları kaynaklar için rehberlik etmesi açısından önemlidir.

1.4 Varsayımlar

Bu çalışmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

1. Video öğrenmeyi destekler
2. Videonun öğrencilerin başarısına, akademik performansına, sanal ortamdaki motivasyonlarına etkileri vardır
3. Video kurumların kamuoyunda tanıtımının yapılmasına olanak sağlamakta ve güçlülük imajı oluşturmakta, öğrencilerde aidiyet duygusunun geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

1.5 . Sınırlılıklar

Bu çalışma, aşağıdaki sınırlılıklar kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Bu çalışma, 2017 eğitim-öğretim yılında araştırma kapsamında incelenen kurumlar ve görüşmelerde bulunan kişilerin görüşleriyle sınırlıdır.
2. Çalışma kümesi, bilinçli örneklem yöntemiyle seçilmiş ve Türkiye’de en çok öğrencisi olan açık ve uzaktan öğretim yapan üniversitelerle ve özel sektördeki kurumlardan sadece ENOCTA ile sınırlıdır.
3. Bu çalışma açık ve uzaktan öğrenme kapsamında öğrenenlere sunulan video içerikleri (bağımsız TV eğitim programları, e-ders, çeşitli platformlardan canlı sunumlar, bunların kaydedilip indirip izlenilmesi, ekran görüntülerinin kaydedilmesi, örnek olay videoları, online video şeklinde çok farklı uygulamalar) bağlamında yapılandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Bu çalışma kapsamında kullanılan kavramların tanımları aşağıda verilmiştir.

Açık ve uzaktan öğrenme: İletişim teknolojileri desteği ile zaman ve mekan esnekliği sağlayan, ön-koşul ve sınırlamaları ortadan kaldırmayı amaçlayan, bireyin kendi kendine öğrenmesine dayanan ve kurumsal bir yapıya sahip olan yenilikçi bir eğitim sistemidir.

Akışkan (Streaming) Video veya Sunumlar: Streaming video, geniş izleyici kitlesi için ve hem senkron hem de asenkron biçimde öğrenenleri için içerik üretimini elde edilebilir, yayın akışına (broadcasting video yayınına) eş değerdir. Video akışı ayrıca internet üzerinde yürütülen webcasting (webde gelişigüzel bakılan) olarak bilinmektedir.

Çevrimiçi öğrenme: Bir ağ üzerinden sunulan içerikle gerçekleştirilen öğrenmelerdir.

Ekran Yakalama Sistemleri (Lecture Capture Systems): Yayınlanan üretimlerin bir alt kümesidir; özellikle öğrenenin sonradan erişimi için sınıf içeriğinin yakalanması ve yönetilmesi için tasarlanmıştır. Bu sistemler; içeriği araştırılabilir hale getirmeye yardımcı olmaya ve sadece ses ve videoyu değil, ayrıca PowerPoint, PDF dosyaları, flash animasyonları, video klipler, seçimler, anketler ve diğer zengin medya içeriği türleri gibi diğer üretim araçlarını otomatik olarak birleştirmeye yardımcı olmaktadır.

İsteğe bağlı (On-demand) Video: Kısaca VoD veya VOD; TV sistemleri, set-top-box kutuları ile gerçek zamanlı videoları izleme imkânı vermektedir. İnternet televizyonculuğu da video on-demand için örnek olarak verilebilir.

İki-yönlü etkileşimli video: Etkileşimli video konferans, sıkıştırılmış etkileşimli video (CAVE), video telekonferans (VTC) ve Gelecek Nesil Video Konferans Sistemi (telepresence), Cisco Telepresence System olarak Cisco tarafından yürütülen işbirlikli bir teknolojiyi içermektedir.

İnternet tabanlı uzaktan eğitim: Uzaktan eğitim yapmak amacıyla her türlü internet olanaklarının kullanılmasıdır.

Kaynak tabanlı öğrenme: Tüm basılı veya elektronik kitap, resim, ses, video, yazılım vb. her türlü kaynağı içeren uzaktan eğitimin en geniş kapsamlı terimidir.

Moocs: Geniş kitlelere hizmet vermeyi amaçlayan ve internet üzerinden herkese açık çevrimiçi (online) multimedya eğitimlerdir.

Sayısal Video Yayınlama (Digital Video Broadcasting-DVB): TV ve radyo yanında interaktif hizmetler (MHP, Mheg5, EPG, Teletext vs.) de aktarmaya yarayan sayısal televizyon yayın sistemidir.

Sesli konferans yöntemi: Aynı anda farklı bölgelerde bulunan öğrencilere canlı olarak hitap edilmektedir.

Teknoloji tabanlı öğrenme: Öğrenme ortamlarında teknolojik araçlardan faydalanılan öğrenmedir.

Tek yönlü-gerçek zamanlı (One-way) video: Zaman yönetimli, paketlenmiş, broadcast TV (TV yayını), isteğe bağlı video akışı (on-demand streaming video) veya gerçek zamanlı, öğretim tabanlı uydu TV olabilir.

Uzaktan öğretim: Öğrenen ve öğretenin farklı fiziksel mekânlarda buldukları bir öğretim modelini ifade etmektedir.

Video: Video, Latince “görüyorum” anlamına gelen ve “Görüntü işaretleri” ile ilgili olan bir terimdir. Manyetik bantlar üzerinde yer alan veya sayısal olarak derlenmiş hareketli resimler dizisi olarak tanımlanır².

Video konferans: Uyduların video sinyallerinin kontrol edilmesi ve alıcı bölgelere iletilmesi ile oluşur.

Yaşam boyu öğrenme: Bireyin, sürekli bir öğrenme etkinliği içerisinde olmasıdır.

Yaygın eğitim (Kitle eğitimi, Yetişkin eğitimi, Toplum eğitimi, Hayat boyu eğitim-Continuous Education): Örgün eğitime hiç girmemiş bireylere, çeşitli sebeplerle erken ayrılmak zorunda kalanlara ya da örgün eğitimin herhangi bir kademesinde bulunanlara ve meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere; ilgi ve istek duydukları alanda, Milli eğitim sisteminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen, belli program dahilinde sistemli bir şekilde ilerleyen öğrenme süreçlerinden oluşan formal eğitim, öğretim, rehberlik ve uygulama faaliyetleridir.

Yayın: İzleyicilere herhangi bir görsel-işitsel ortam aracılığıyla dağıtılmak istenen ses ve video içeriğinin yayılmasıdır.

Web tabanlı öğretim: İnternet ağını kullanan tele-konferans görüşmeleri, e-postalar, elektronik kitap ve süreli yayınlar, internet tabanlı uzaktan eğitim için kullanılan araçlardır.

2

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5912cd48971df8.63133967 (Erişim Tarihi: 10.05.2017)

2. ALANYAZIN

Çalışmanın bu bölümünde açık ve uzaktan öğrenmeye ilişkin genel bir bakış ve çalışmanın temelini oluşturan eğitim teknolojilerinden videonun kullanımına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Video ve öğrenmenin tarihi, Türkiye ve dünyadaki gelişimiyle birlikte açıklanmıştır.

2.1 Açık ve Uzaktan Öğrenme

Öğrenenlerin birbirlerinden ve öğrenme kaynaklarından (öğreten dahil) zaman ve/veya mekan bağlamında ayrı olduğu, öğrenenlerin kendi aralarındaki ve öğrenme kaynaklarıyla aralarındaki etkileşimlerin uzaktan iletişim teknolojileri yardımıyla gerçekleştirdiği biçimlendirilmiş, yarı-biçimlendirilmiş ve biçimlendirilmemiş öğrenme süreci ile ilgilenen bilimsel çalışma alanıdır. Uzaktan öğretim teknolojileriyle ön-koşul ve kısıtlamaların giderilmesi amacıyla sağlanan esnek öğrenme kaynaklarında gerçekleşen, öğrenene kendi öğrenme sorumluluğu kazandıran yenilikçi bir bilim alanıdır³.

2.1.1 Açık ve Uzaktan Öğrenme Kavram ve Tanımları

İki yüzyıla yakın bir geçmişi olan uzaktan öğrenme, posta yolu ile başlamış, radyo, TV gibi kitle iletişim araçlarıyla farklılaşmış, günümüzde bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle çevrimiçi (online) hale gelmiş, daha etkileşimli ve esnek bir yapıya dönüşmüş, her seviyedeki eğitim kurumlarını etkilemiş ve açık ve uzaktan öğrenme alanında yeni kavram ve eğitim türleri ortaya çıkmıştır (Aktaş, 2007, s.181-193).

Uzaktan öğrenme, günümüzde internet sayesinde çok fazla kullanılmaya başlamış, 1980'lerde çevrimiçi eğitim otaya çıkmıştır (Harasim, 2000, s. 41-61). Günümüzde araştırmacılar tarafından açık ve uzaktan öğrenme alanındaki açık öğretim, uzaktan eğitim, uzaktan öğrenme, e-öğrenme ve online öğrenme gibi tanım ve terminolojilerde hala ortak bir noktaya varılamamıştır (Lowenthal ve Wilson, 2010, s. 38-46).

Uzaktan öğrenme ve uzaktan eğitim terimlerinin eş anlamlı sayılamayacağı belirtilmiş (King, Young, Driever, ve Schrader, 2001, s. 1-14), uzaktan öğrenme bir yetenek; uzaktan eğitim ise bir aktivite olarak varsayılmıştır (Volery ve Lord, 2000, s. 216-223).

³ <http://auosozluk.anadolu.edu.tr/index.php?r=site%2Findex#174>

E-öğrenme terimi çevrimiçi öğrenme ile aynı zamanlarda, 1980'lerde kullanılmaya başlanmıştır. Nichols e-öğrenmeyi web-destekli araçlar kullanırken erişilebilir olmak olarak tanımlamıştır (Nichols, 2003, s. 1-10). Ellis'e göre (2004, s.375) ise e-öğrenme; CD-Rom, İnternet veya bir İntranet aracılığıyla iletilen eğitsel içeriklerden başka ses ve video kayıt bandı, uydu yayını ve etkileşimli TV'nin kullanıldığı bir tür olarak ifade etmiştir⁴. Triaca ve diğerleri ise (2004, s. 12) e-öğrenmenin bir çevrimiçi öğrenme türü olduğunu belirtmektedir. Bir diğer tanım ise çevrimiçi öğrenme teknolojileri kullanarak öğrenme deneyimlerini sağlamak olarak tanımlanmaktadır (Benson, 2002, s. 443-452).

Açık ve uzaktan öğrenme alanında farklı kavramlar kullanılmaktadır. Tarihsel süreç boyunca Türkiye'de açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında yaygın olarak kullanılan kavramlar; açık öğretim, uzaktan eğitim, açık ve uzaktan öğrenme, uzaktan öğretim, e-öğrenme, internet tabanlı öğretim, internette eğitim, web destekli öğretim, yaygın eğitim, esnek öğrenme, sanal eğitim, Moocs gibi kavramlarıdır. Bu kavramlar, teorik olarak ve uygulamada beraber kullanılmaktadır. Dünyada eş anlamlı olarak kullanılan bu terimler ülkemizde farklı uygulamalar için farklı anlama gelmektedir.

Açık öğretim; kitlelere hitap eden web destekli, uygun maliyetli ve fırsat eşitliği sağlayan yaygın eğitim imkânı sağlamaktadır. Türkiye'de açık öğretim sistemi olan kurumlar Anadolu Üniversitesi (1981), İstanbul Üniversitesi (2009) ve Erzurum Atatürk Üniversitesi (2009)'dir.

Uzaktan eğitim; geleneksel eğitim programlarındaki programların internete dayalı olarak sunulması ve öğrencilerin ara sıra kampüslere gelmelerini gerektiren uygulamalarından oluşmaktadır. Bugün Türkiye'de uzaktan eğitim ile ön lisans, lisans, yüksek lisans eğitimi veren, sertifika sağlayan ya da bazı dersleri uzaktan eğitimle veren üniversite sayısı oldukça yüksektir.

Yukarıda da belirtildiği gibi tarih boyunca kurumlar ve uzmanlar da farklı tanımlar kullanmışlardır (Dayal, 2011, s. 165).

Moore (1976), tanımında bugüne kadar uzaktan eğitimi ilgilendiren karakteristik özellikleri daha açık ifade etmiştir. Ona göre uzaktan eğitim öğretimi; öğretim davranışlarının öğrenme davranışlarından ayrı olarak sergilendiği bir eğitsel yöntem

⁴ http://www.astd.org/LC/2004/0704_allen.htm

türü olarak tanımlanabilir; bunlara ek olarak, iletişimin basılı elektronik, mekanik veya diğer aygıtlarla kolaylaştırılması gerektiğini belirtmiştir.

Bu tanımda, uzaktan eğitimin en az üç özelliği açıkça görülmektedir:

1. Öğretim davranışı, öğrenme davranışından ayrı olarak sergilenir,
2. Yüz-yüze öğretim ve öğrenme biçimleri, sistemin bir parçasıdır ve
3. Elektronik ve diğer medya, etkili öğrenme ve öğretim için kullanılabilir.

Wedemeyer (1977), “Açık öğrenme”, “uzaktan eğitim” ve “bağımsız öğrenme” kavramlarını kullanmıştır; ama son kavramı devamlı olarak tercih etmiştir. “Bağımsız Öğrenme”yi şöyle tanımlamıştır: “Bağımsız öğrenme; öğretmenlerin ve öğrenenlerin, zorunlu görev ve sorumluluklarını, aralarında bağlantı olan farklı yollarla, birbirlerinden ayrı olarak gerçekleştirdikleri öğretme-öğrenme planlarının farklı biçimlerinden oluşmaktadır. Kampüste bulunan ya da kampüs dışında öğrenenleri, kendi öğrenme ortamlarında öğrenmeye devam etmelerini sağlayarak özgürleştirmek ve eğitilen kişinin aşırı olgunluğunu gerektiren; kendi kendine öğrenme becerilerini idare ederek, tüm öğrenenlerin kapasitesini genişletmek başlıca amaçlarıdır.

Dohmen (1977), Alman Uzaktan Eğitim Enstitüsünün bir yöneticisidir. Dohmen, uzaktan eğitimi “her biri farklı sorumluluklara sahip öğretmenler tarafından, öğrenme materyallerinin sunulduğu, öğrencilerin başarısının sağlanarak denetiminin gerçekleştirildiği; sistematik olarak organize edilen öğrenci desteğine sahip bir kendi kendine çalışma türü” olarak tanımlamıştır. Uzak mesafeler medya ile yakınlaşmış, eğitim uzaktan yapılabilir hale getirilmiştir. Bu tanım; kendi kendine çalışmanın önemi üzerine vurgu yapmaktadır. Uzaktan eğitimin bu özelliği, Wedemeyer’ın tanımında da vurgulanmaktadır. Wedemeyer, Moore ve Dohmen; ayrıca öğrencilerin uzaktan eğitimini kolaylaştıran doğru medya kullanımına vurgu yapmaktadır. Yukarıda sözü edilen üç düşünür, iki uzaktan eğitim görüşü üzerinde odaklanmaktadır:

1. Kendi kendine çalışma ve
2. Eğitsel iletişim için medya kullanımı

Borje Holmberg (1981) uzaktan eğitimin, öğretmenlerin tüm seviyelerden ve farklı çalışma biçimleri olan öğrencilerini anlık ve devamlı olarak gözetim altında tutmadığını; aynı bina içerisindeki sınıflarda sunduğunu; ancak bununla beraber her öğrenciyle ilgilendiği ders sistemine ait planlama, rehberlik ve öğretim olanaklarından

yararlandığını ifade etmiştir. Holmberg'in tanımının önemli çıkış noktası, uzaktan eğitime organize edilmiş eğitsel bir program olarak bakılmasıdır.

Keegan (1986), ilk tanımlarda yer alan beş temel unsuru şöyle ifade etmektedir: (1) Öğrenen ve öğretenlerin genelde aynı mekânda olmaması; (2) kurumsal yapının altında yer alınması; (3) elektronik ortamların ve teknolojilerin kullanılması, (4) iki yönlü iletişimin var olması, (5) büyük ölçüde bireysel öğrenmenin gerçekleşmesi. Keegan, bu unsurları içeren uygulamaları açık ve uzaktan öğrenme olarak tanımlamıştır. Keegan'ın tanımını uzun bir süre yaygın biçimde kullanılmıştır.

UNESCO (2002), açık ve uzaktan öğrenmeyi; eğitim ve yetiştirme imkânlarına erişimi kolaylaştırma, öğrenenleri zaman ve mekân sınırlılıklarından kurtarma ve bireylerle esnek öğrenme imkânları sunma üzerine odaklanan yaklaşımlar şeklinde tanımlamıştır.

Simonson ve diğerleri (2006) ise açık ve uzaktan öğrenmeyi, öğrenenlerin birbirlerinden ayrı olduğu; öğrenenlerin, kaynakların ve öğretenlerin etkileşimli uzaktan iletişim teknolojileriyle bağ kurdukları; kurum tabanlı, yapılandırılmış (formal) eğitim olarak tanımlamaktadır.

2.1.2 Açık ve Uzaktan Öğrenme Alanının Tarihsel Gelişimi ve Yüksek Öğretim

Açık ve uzaktan öğrenme uygulamaları teknolojiler sayesinde gelişmiş ya da gelişmemiş tüm ülkelerde yaygınlaşmaktadır. Dünyada açık ve uzaktan eğitim uygulamaları tarihsel gelişiminde sırasıyla mektupla uzaktan eğitim, radyo ve televizyonla uzaktan eğitim ve çevrimiçi açık ve uzaktan eğitim olarak öncelikle yetişkinler için gerçekleşmiş, bu uygulamalar yapılandırılmış ya da esnek öğrenme süreçleri içerisinde gelişmiştir (Özgür, 2005, s. 31).

Dünyada uzaktan eğitim uygulamalarının tarihsel gelişim sürecinin eski çağlardan günümüze kadar uzandığı varsayılmaktadır; çünkü öğretmen-öğrenci arasındaki öğretim amaçlı yazışma, resmi bir eğitim olarak görülmektedir. 20 Mart 1728 tarihli Boston Gazetesinde, Caleb Phillipps tarafından verilen mektupla steno dersleri (söylenen sözleri özel işaretlerle ve hızlı yazmaya yarayan bir yazı çeşidi) ilanı, uzaktan eğitimin ilk kez halka duyurulduğu tarih olarak kabul edilmektedir. 1833 yılında da İsveç gazetesinde mektupla yazılı anlatım dersi ilanı verilmiştir. İlanlarda iki yönlü iletişim ve notlandırmaya değinilmediğinden ve derslerin verilip verilmediği belli olmadığından

uzaktan eğitim uygulamasının kanıtı olma niteliği taşımamaktadırlar (Matthews, D., s. 56-66).

Uzaktan eğitim 19. yüzyılın ortalarında İngiltere, Fransa, ABD ve Almanya'da hızla yayılmıştır. 1840'ta İngiliz eğitimci Sir Isaac Pitman mektupla (Penny Post'u kullanarak) stenografi öğretmiştir. Bu dünyadaki ilk uzaktan eğitim uygulaması olarak kabul edilmektedir. İngiltere Bath'de öğrencilere İncil'den küçük parçaların steno ile yazımı öğretilmiş ve not verilmiştir. Bu nedenle ilk açık ve uzaktan öğrenme uygulamalarının 19. Yüzyılın ortasında mektupla eğitimle (correspondence study) başladığı kabul edilmektedir (Özgür, 2005, s. 33).

Dünya savaşları döneminde eğitim kurumları radyo ile eğitime önem vermeye başlamış; ama çok büyük bir kısmı 1940'ların ortalarından itibaren sona ermiştir (Atkins, 1991, s. 716). İkinci Dünya Savaşı sonrasında televizyon açık ve uzaktan öğrenme alanında kullanılmaya başlamıştır. Televizyonun halk tarafından sevilmesi, eğitici programları sıkıcı bulması, geri dönüt özelliği olmaması nedenleriyle tek yönlü bilgi sağlayıcı olarak işlevini sürdürmesine rağmen; uydu teknolojilerindeki gelişmelere dayalı olarak 1960'lardan sonra televizyon daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Bilgisayar destekli eğitimin 1980'li yıllarda başlaması ve kişisel bilgisayarların keşfedilip üretilmesi uzaktan eğitim için bir dönüm noktası olmuştur. Teknolojide yaşanan değişme ve gelişmelerle birlikte bilgisayar programlarının da gelişmesi uzaktan eğitimin kalitesini ve kullanılabilirliğini arttırmıştır. 1994'den itibaren ise internet kullanımının evlere girmesi ile uzaktan eğitim yeni bir alana dönüşmüştür (Matthews, D., s. 56-66).

1998 Virginia Fairfaz'daki Dünya Bilgi Teknolojisi Kongresinde Larry Ellison'ın öngörüsü "bir gün, Çin'in kırsal kesimindeki bir adam MIT online'dan master derecesi alabilecek ve siber uzayda bir işe başlayabilecektir; ayrıca bunları köyünden hiç ayrılmadan yapacaktır.", ABD'de doğrulanmış; uzaktan eğitim programları olan üniversitelerin yanı sıra, sadece uzaktan eğitim veren üniversiteler de açılmaya başlamıştır. 1993 yılında, kar amacı gütmeyen bir kuruluş olarak ABD'nin Teksas eyaletinde kurulan Globwide Network Academy-GNA (www.gnacademy.org), herkese her yerde eğitim sağlamak için dünyadaki uzaktan eğitim ilişkilerini geliştirmekte öncü olmuştur. ABD'den sonra Avustralya ve İngiltere; özellikle işsizlik sorununu azaltmak amacıyla uzaktan eğitimi en çok kullanan ülkelerdir. Avrupa Topluluğunun desteklediği uzaktan eğitim projeleri de gerçekleştirilmektedir. Malezya ve Endonezya'da, uzaktan

eğitim projelerine büyük bir bütçe ayrılmıştır. Dünya Bankası destekli ‘‘Afrika Sanal niversitesi’’ projesi, 1997 yılında başlamış ve 17 Afrika ülkesinden on binlerce katılımlı olmuştur. Bilgisayar ve iletişim teknolojileri ile uzaktan eğitim, sadece işletme ve mühendislik ve fen bilgileri alanlarında değil her alanda kullanılmaya başlamıştır. ABD, uzaktan eğitimi en çok kullanan ülkelerin başındadır ve ulaşım güclüğü nedeniyle önceden telsizle eğitim kullanan Avustralya ve İngiltere, Çin, Hindistan, Türkiye, Pakistan onu izlemektedir (zgr, 2005, s. 36).

2.1.3 Açık ve Uzaktan ğrenmenin zellikleri, Amaçları, Avantajları ve Dezavantajları

Açık ve uzaktan eğitim; eğitici ile öğrenenlerin farklı yerlerde bulunduğu; senkron veya asenkron iletişimlerde bulunabildiği bir eğitim sistemidir (Newby, Stepich, Lehman, ve Russell, 2000, s. 189). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının bir boyutudur. Temel zellikleri ise aşağıdaki gibi özetlenmiştir (Egitek, 2005, s.12-15):

- Eğitim-ğretim sürecinin büyük bir kısmında eğitici ve öğrenenler farklı yerlerde bulunmaktadırlar.
- Eğitici ve öğrenenler arasındaki iletişimi sağlamak ve ders içeriğini sunmak için önceden eğitim ortamı tasarımı yapılmaktadır.
- Etkileşim sağlamak amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin avantajlarından yararlanılmaktadır.
- lme ve değerlendirmenin güvenilirliği için etkili bir yönetim sistemi geliştirilmektedir.

Öğrenci merkezli bir eğitim yöntemi olan uzaktan eğitimde amaç, öğretmek değil, öğrencinin kendi kendine öğrenmesini sağlayacak bir ortam oluşturmaktır. Öğrenciler, uzaktan eğitim uygulamaları ile farklı amaçlarını gerçekleştirebilmektedirler. Bunlar (zgr, 2005, s. 3; Mantyla, 1999, s. 12-13).

- ğrenme amaçlarına ulaşmak,
- Öğrenirken eğlenmek ve zevk almak,
- Öğrenirken edindiği bilgi ve birikimleri iş ve bireysel yaşam kesitlerinde karşılaştığı sorunların çözümünde etkili ve verimli biçimde uygulayabilmek,
- ğrenme ortamında ve soru sorarken kendini rahat hissetmek ve sorularının cevaplarına ulaşmak,

- Teknolojiyi nasıl kullanacağını kavramak,
- Öğrenmeye etkin ve üretken olarak katılmak,
- Kendisini merkeze alan, kullanımı kolay destek öğrenme materyallerini kullanabilmek,
- Gerekğinde ek akademik destek arayışına girerek bu girişimlerinden sonuç alabilmek.

Pek çok araştırmaya göre (Alkan, 1986, s. 196; Kaya, 2002, s. 372; Demiray, 1999, s.147); hızla artan nüfusun eğitim-öğretim gereksinimi, okul çağı nüfusunun artışı, eğitici sayısının ve niceliğinin yetersizliği, dengesiz okullaşma oranı, okulların düzensiz dağılımı gibi nedenlerle açık ve uzaktan eğitim talebi her geçen gün artmaktadır. Ayrıca bilimsel ve teknolojik gelişmeler, maliyet tasarrufu, eğitimde etkililik ve verimliliğindeki artış, açık ve uzaktan eğitimin gelişimini sürdürmesini sağlamaktadır. Öğrenenlere istedikleri zaman istedikleri yerden öğrenme imkânı sağlayan açık ve uzaktan eğitimin yaş sınırı olmadığından yaşam boyu öğrenmeyi de desteklemektedir. Devam zorunluluğu olmadığından da çalışanlara eğitim fırsatı yaratmaktadır. Açık ve uzaktan eğitimin avantajları aşağıdaki gibi özetlenmiştir (Kaya, 2002, s 165.; Özerbaş, 1996, s. 37):

- Maliyet tasarrufu sağlamaktadır.
- Zaman ve mekândan bağımsızdır.
- Kitlelere eğitim verebilmektedir.
- Engelli bireylere eğitim imkânı sunmaktadır.
- Eğitim etkililik ve verimliliğinde artış sağlamaktadır.
- Eğitim kurumlarının var olan bilgilerini paylaşmasını sağlamaktadır.
- Kesintisiz ve sınırsız eğitim olanağı yaratmaktadır.
- Bireylerin gelişimi izlenerek değerlendirilmektedir.
- Bilgi ve iletişim teknolojileri ile internet sayesinde etkileşim sağlanmaktadır.
- Bağımsız ve bireysel öğrenmeye olanak tanımaktadır.
- Standart eğitim programları aracılığıyla kalitenin artırılması hedeflenmektedir.

Açık ve uzaktan eğitimin avantajlarının yanı sıra dezavantajları ise, aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

- Yüz yüze etkileşim imkânı oldukça sınırlıdır.

- Öğrenenlerin öğrenme sürecinde karşılaştığı sorunlar anında çözülmediğinde büyüyebilmektedir.
- Kendi kendine çalışma becerisi olmayan öğrenciler için uygun değildir.
- Çalışan bireyler için kısıtlı vakitlerde ders çalışabilme zorunluluğu vardır.
- Uygulamalı konuların anlatımında kısıtlamalar mevcuttur.
- Kitlesele eğitimde öğrenci sayısının fazlalığı nedeniyle iletişimde aksamalar görülmektedir.

Açık ve uzaktan öğrenimin dezavantajlarını azaltmak için yüz yüze etkileşimli içerikler kullanılarak, anında ulaşım için senkron uygulamalardan faydalanılabileceği belirtilmektedir

2.1.4 Açık ve Uzaktan Eğitim Türleri, Özellikleri ve Yükseköğretimde Bileşenleri

Eğitimde öğrenme amaçlarına göre, öğrenen-öğretici-içeriğın birbirleriyle nasıl etkileşebilecekleri, öğrenen ve öğreticilerin zaman ve yer bakımından nasıl bir araya getirilebileceği; geleneksel yüz yüze, asenkron, senkron ya da karma eğitimle verilmesine göre değişmektedir (Lawhead, 1997, s. 45). Buna göre açık ve uzaktan eğitimde uygulanan senkron, senkron ya da karma eğitimle türleri aşağıda açıklanmaktadır.

Senkron (Eşzamanlı) Açık ve Uzaktan Eğitim

Bireyler arasındaki iletişimin aynı anda gerçekleşmesi ve bilgi girişinin derhal olması anlamını taşımaktadır (Jones ve Laffey, 2002, s. 25). Etkileşim içermesi de sadece eğitici ve öğrenenler aynı zamanda birlikte çalıştıklarında gerçekleşebilir. Bunların dışında öğrenenlerin görebilmeleri, duyabilmeleri ve yapılan uygulamaları paylaşabilmeleri için birçok araç gerekmektedir. Her iki tarafta da idari ve teknik yardıma ihtiyaç duyulmaktadır. Sesli ve/veya görüntülü sohbet yazılımları ve video konferans sistemleri gibi ses ve görüntüyü aynı anda karşılıklı iletebilen teknolojiler de kullanılmaktadır. İnternet bağlantı hızı ve kalitesi büyük önem taşımaktadır; çünkü etkili iletişim sağlanabilmesi için ses ve görüntü iletilirken gecikme süresi en fazla birkaç saniye olmalıdır. Yeni nesil mobil iletişim teknolojileri (3G, 4G) de hızlı ve kaliteli ses, görüntü ve veri transfer imkânı sağladığından bu eğitim türünde giderek yaygınlaşmakta ve önem kazanmaktadır (Driscoll, s.166).

Öğretici ve öğrenenler aynı zamanda farklı yerlerde bulduklarında; zaman problemi olmayan ancak buldukları konumdan dolayı uzaktan eğitim almak isteyen öğrenenler için uygundur. Öğretici ve öğrenenlerin aynı anda, aynı sınıfta bulunmasıyla gerçekleşen geleneksel sınıfların uzaktan eğitime imkân verecek şekilde iyileştirilerek sanal sınıfa dönüştürülmesi olarak da düşünülmektedir. Açık ve uzaktan eğitim ortamlarında internetin yaygınlaşmasından önce iletişim tek yönlü ve pasif olduğundan etkileşim yok denecek kadar azdı. Çift yönlü etkileşim sağlayan internet teknolojilerinin yaygınlaşmasından sonra bir de yüksek hızlı bağlantıya ulaşılmca, geleneksel sınıf ortamındaki etkileşim sanal sınıflardakiyle aynı düzeye ulaşmıştır. Dolayısıyla sanal sınıflardaki başarı etkileşim düzeyiyle orantılı olarak artmaktadır. Çift yönlü bir iletişim kanalı ile eğitmen ile öğrenciler arasında bilgi ve sorular anında iletilmekte ve anında geri bildirimler sağlanmaktadır. İletişime belirlenen zamanlarda katılma kısıtlaması olduğu ve tüm öğrenciler etkileşime katılmadığı için daha az esnek; ancak bu sayede uzaktan öğrenenler, öğrenme grubundan daha az izole edilirler ve birbirleriyle iletişim kurmaları kolaylaşır (Driscoll, s.166).

Senkron eğitim; bilgisayar teknolojilerine dayalı ya da uydu bağlantılı telekonferans ile gerçekleştirilebilir. Sabit yerlerde (geleneksel sınıflarda ve İnteraktif TV ile), esnek yerlerde (Sesli konferanslar ve sohbet oturumları aracılığıyla) ya da çevrimiçi (online) yapılabilir.

Asenkron (Eş zamansız-Farklı Zamanlı) Açık ve Uzaktan Eğitim

Öğretici ile canlı bağlantı kurmadan, öğrenene kendi program ve çalışma düzenine göre belirli zaman aralığında çalışmasını tamamlama olanağı veren öğretim şeklidir. Öğrenenlerin kendi kendilerine, istedikleri zaman sisteme bağlanarak gerçekleştirdikleri faaliyetler asenkron (eş zamansız) öğrenme faaliyetleri olarak adlandırılır. Bir sınıfın fiziki bulunuşu gerekmezken, öğrenenlerin internet bağlantılı bir bilgisayar başına geçmeleri gerekmektedir. Öğrenenler ihtiyaç duyduğu sürece tekrar tekrar katılabilmektedirler. Bununla beraber içerik uzmanı ve ders tasarımcısı kesinlikle bulunmalıdır; çünkü önceden üretilen ders içerikleri ya da dersin kamera, mikrofon gibi elektronik cihazlarla kaydı, farklı yazılım araçlarıyla bilgisayar ortamına aktararak depolanmaktadır. Bilgisayarda dinamik olarak sürekli yenilenen bilgiye erişen öğrenenler, sayfaları ziyaret ettiğinde izlenir, konuyla ilgili sorular yöneltilir ve otomatik raporlar oluşturulur. Öğrenen de içerikle ilgili sorularını e-mail ile veya

forumlardan eğitime iletebilir. Ancak öğretici ve öğrenenle mesaj ve cevapları arasındaki süre uzun olabildiğinden “ağır çekim” olarak adlandırılmaktadır. Bu nedenle öğrenen-içerik etkileşimi daha kuvvetlidir. Zenginleştirilen ders içerikleriyle öğrenen öğreticiye ihtiyaç duymadan kendi kendine öğrenebilir duruma gelmektedir. Bununla birlikte yalnızlık hissetme, sosyalleşme ihtiyacı, danışma ve rehberlik gereksinimleriyle en azından sınıf yöneticisi ile iletişim kurma ihtiyacı görülmektedir. Eş zamansız uzaktan eğitimde bu tip sorunları önlemek için sınıf yöneticisi uygulaması gerekmektedir (Ersoy, 2008, s.96).

Asenkron eğitim; bilgisayar teknolojilerine dayalı uygulamalar (Bilgisayar ağları üzerinden erişilebilir www uygulamaları), HTML (Hypertext Markup Language) tabanlı uygulamalar, VRML (Virtual Reality Modelling Language) tabanlı uygulamalar; CD ortamında erişilebilir uygulamalar ve video ile açık ve uzaktan eğitim (sabit yerlerde ofis veya ev kişisel PC üzerinden öğrenme siteleri) olarak sınıflandırılmaktadır.

Karma (Blended-Harmanlanmış) Açık ve Uzaktan Eğitim

Her türlü teknolojinin kullanılabildiği, geleneksel ve uzaktan eğitimin farklı modellerinin bir araya getirilerek düzenlendiği eğitimdir.

Dijital ortamda gerçekleştirilen bir ders, eşzamanlı olarak farklı ortamlarda bulunan öğrenenlerin erişimine açılırken, ihtiyaç duyulduğunda tekrar tekrar erişim için bilgisayar ortamına da aktarılmaktadır. Bilgisayar ortamında depolanan bu derslere sunucular aracılığıyla doğrudan erişim sağlanabilmekte ya da bilgi akışının kalitesi için fragmanlar halinde çeşitli yazılım araçlarıyla kontrol edilmektedir (Ersoy, 2008, s. 127).

Tablo 1. Açık ve Uzaktan Eğitim Türleri ve Özellikleri

Açık ve Uzaktan Eğitim Türleri				
Eş zamanlı		Eş zamansız		Karma (Blended-Harmanlanmış)
Tek yönlü-pasif	Çift Yönlü-etkileşimli(interaktif)	Tek yönlü-pasif	Çift Yönlü-etkileşimli (interaktif)	

Kaynak: Ersoy, 2008, s. 127

Eş zamanlı açık ve uzaktan eğitimde tek yönlü-pasif iletişimde öğrenciler ders süresince soru sormamaktadırlar. Eş zamansız açık ve uzaktan eğitimde öğrenciler ders süresince

soru soramamaktadırlar; ancak mevcut ders materyallerine istedikleri zaman tekrar tekrar ulaşabilmektedirler (Ersoy, 2008, s. 127).

Eş zamanlı açık ve uzaktan eğitimde çift yönlü-etkileşimli (interaktif) iletişimde öğrenenler ders süresince soru sorabilmektedirler. Ders aynı anda farklı ortamdaki öğrenenler tarafından takip edilebilir ve öğrenenler kendilerine verilen sürelerde öğreticiye sorular yöneltebilir ve geri bildirim sağlayabilirler. Burada öğrenenler tamamen dağınık olabildiği gibi gruplar halinde de olabilir. Gerekli altyapı, eş zamansız ve çift yönlü-etkileşimli (interaktif) iletişim modeline göre oldukça pahalıdır. Çünkü fazladan sunucu bilgisayarlar ve yazılımlar gerektirir. Eş zamansız açık ve uzaktan eğitimde ise çift yönlü-etkileşimli (interaktif) iletişimde mevcut ders malzemelerine istedikleri zaman internet üzerinden tekrar tekrar ulaşabilen öğrenenler; mail forum vb. yollarla sorularını gönderebilmektedirler (Ersoy, 2008, s. 127).

Geleneksel, Eş Zamanlı Olmayan ve Eş Zamanlı Öğrenme Sistemlerinin Avantaj ve Dezavantajları

Geleneksel (örgün) eğitim sisteminde; öğretici ve öğrenen arasında ve öğrenenler arasında canlı ve bireysel etkileşim söz konusudur. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması zorunlu değildir, isteğe bağlı olarak, ihtiyaçlara göre özellikle kolaylaştırma amaçlı faydalanılabilmektedir. Öğrenenler öğretmenle ve akranlarıyla bir arada olduğundan izole edilmezler. Böyle bir ortamda anında geri bildirimler sağlanabilir. Ancak farklı öğrenme stillerine uyarılama açısından kısıtlıdır. Öğrenenlerin derse katılımları için tek bir fırsatları olmaktadır. İletişim becerileri az olan özellikle utangaç öğrencilerin derse katılımı da sınırlıdır (Taylor, 2002, s. 163; Berge, 1997, s. 176).

Eş zamanlı uzaktan eğitim sistemi ise; mekân kısıtlamasını ortadan kaldırmaktadır. Geleneksel sınıf ortamına yakın olduğundan öğrenenler çok az izole edilmiş hissederler. Tam zamanlı profesyoneller için eğitim imkânı sağlamaktadır. Gerçek zamanlı tartışmalara ve beyin fırtınasına olanak tanımaktadır. Ancak; derslerin zaman planlaması herkes için uygun olmadığından aynı anda herkes aynı ortamda bulunmayabilir. Zaman kuşakları da sıkıntı doğurmaktadır. Belirtilen zamana uyulması zorunludur. Öğrenenlerin derse katılımları için tek bir fırsatları olabilmektedir. İletişim becerileri az olan özellikle utangaç öğrencilerin derse katılımı da sınırlıdır.

Gözetmenlerle yapılan sınavlarda dışarıya bağımlı bir sistem olmaktadır. Ancak birbirine bağlı dağıtık öğrenim grupları yaratılırken işbirliği için teknoloji zorunludur (Taylor, 2002, s. 163; Berge, 1997, s. 176).

Eş zamanlı olmayan uzaktan eğitim sistemi ise, zaman ve mekân kısıtlamalarının tamamını ortadan kaldırmaktadır. Herkes için eğitim imkânı ile eğitimin ulusallaştırılmasına katkıda bulunmaktadır. Tekrar tekrar ders içeriklerine erişim sağlayabilmektedir. İletişim becerileri az olan özellikle utangaç öğrencilerin derse katılımını artırmaktadır. Ancak böyle sanal ve dağınık öğrenim grupları yaratılırken işbirliği için teknoloji zorunludur. Öğrenenlerin öz disiplinine ve olgunluğuna ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca öğrenenlerde izole edilmiş duygusu oluşturabilir ve anında geri bildirimler sağlamayabilir. Gözetmenlerle yapılan sınavlarda dışarıya bağımlı bir sistem olmaktadır. Buna rağmen bazı dersler için diğerlerinden daha uygundur (Taylor, 2002, s. 163; Berge, 1997, s. 176).

Açık ve Uzaktan Eğitim Sisteminin Yükseköğretim Kurumlarındaki Bileşenleri

Bu bölümde üniversitelerin örgün eğitimin yanında açık ve uzaktan eğitim hizmeti vermek için yaşam boyu eğitim kapsamında bünyelerine barındırdıkları bileşenler yer almaktadır.

Fakülteler, Bölümler ve Programlar

Yaşam boyu eğitim ülkelerin geleceği açısından stratejik öneme sahiptir. Bu amaçla yükseköğretim kurumlarının potansiyellerinin değerlendirilerek açık öğretim ve diğer fakültelerinde çeşitli bölümlerde uzaktan eğitim programları açılmakta, alt yapıları hazırlanmakta ve eğitmenler de daha fazla sorumluluk almaktadırlar (Balaban, 2012, s. 329). Üniversitelerin bilgilerini paylaşması bilgi toplumunun oluşumunda çok önemlidir. Teknolojinin gücünden faydalanarak eğitim ve insan kaynaklarına yatırım; toplumların gelecekteki konumunu belirleyecektir. Üniversitelerin bu yatırımı gelecekte sağlayacakları saygınlık ve yüksek kazanç olarak görmeleri beklenmektedir.

Öğrenme Yöntemleri ve Öğretim Ortamları

Geleneksel eğitime nazaran bilgi ve iletişim teknolojilerinden hat safhada yararlanan açık ve uzaktan eğitimde öğretim ortamları; basılı materyaller, televizyon programları, yüz yüze akademik danışmanlık hizmetleri ve internet teknolojilerinin gelişmesiyle e-

öğrenme ortamlarından oluşmaktadır. Açık ve uzaktan eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmaya başlamasıyla öğrenme yöntemleri de farklılaşmaktadır. İnternet kullanımının hızlı artışı, 1990'lı yıllarda öğrenme yönetim sisteminin doğuşu ile birlikte değişe eğitim ortamı; e-öğrenmenin gelişimini hızlandırmıştır (Corbeil, 2015). Temel öğrenme yöntemleri; öğrenme yönetim sistemi ve sanal sınıf uygulamalarıdır. E-öğrenme ortamları (e-kitap, e-seminer, e-sesli kitap v.b); temel öğrenme yöntemleri olan öğrenme yönetim sistemi ve sanal sınıf uygulamalarına entegre edilerek kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, geleneksel TV yayıncılığı kullanılmaya devam etmekte; mobil teknolojiler ve sosyal medya kullanımı da gitgide artmaktadır.

Öğrenme Yönetim Sistemi-ÖYS-Sanal Okul (Learning Management System-LMS)

Eğitim kurumları genellikle açık ve uzaktan eğitim sistemlerinde açık kaynak kodlu (herkes tarafından paylaşılabilen ücretsiz) ya da ticari olarak pazarlanan (lisanslı) öğretim yönetim sistemlerini kullanmaktadır. Bazen de kurumlar ÖYS'yi kendi ihtiyaçlarına göre hazırlamaktadırlar. Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim kurumlarının en çok kullandığı açık kaynak kodlu yazılım Moodle, ticari olarak kullanılan lisanslı yazılım ise "Blackboard" yazılımıdır.

İçerik Yönetim Sistemi (Content Management System)

Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarının yaygınlaşması beraberinde içerik üretim ihtiyacını artırmıştır. Bu tür ortamlar için geleneksel öğrenme modeline göre içerik oluşturulduğunda büyük ekiplere ihtiyaç duyulmakta, fazla zaman alarak, maliyetleri yükseltmektedir. Bu nedenle e-öğrenme ortamlarında hızlı e-öğrenme (Rapid eLearning) kavramı yaygınlaşmaya başlamıştır. Geleneksel öğrenme modeline göre içerik geliştirirken hazırlanan konu hikâyesine (storyboard) uygun içerik üretilmektedir. Ders içeriği için gereken yazı, ses, video, grafik ve animasyonlar; çeşitli yazılımlarla ayrı ayrı üretilmektedir. Video içeriği için video çekimleri tamamlandıktan sonra optimizasyonları yapılmaktadır. Bu aşamadan sonra videolar üretilecek temel belgeye eklenmektedir. Video içeriği kullanıcı deneyimini ve süreçleri daha keyifli hale getirdiğinden ve etkileşimi artırdığından son dönemlerde giderek popüler hale gelmektedir (Erdör, 2016, s. 146). Video içeriklerinin, toplam tüketici içeriği baz alındığında gelecekte % 70'lere ulaşması öngörülmektedir (Emarsys, 2016, s.79). Çoklu

ortam nesnelere üretimini tamamladıktan sonra montajla içerik son kullanılır hale gelmektedir. Bu süreçte farklı uzmanlara ve uzunca bir süreye ihtiyaç duyulmaktadır. Hızlı içerik geliştirme araçları ise az sayıda uzmanla, kısa sürede, sadece birkaç yazılım ile içerik üretimi yapabilmektedir.

Sanal Sınıf

Sanal sınıf farklı yerlerde bulunan öğretici ile öğrenenleri eş zamanlı olarak aynı platformda bir araya getiren uygulamalardır. Öğrenenlerin video konferans veya öğrenme yönetim sistemi içerisinde bir arada olduğu, kendilerine sunulan materyal ve imkânlardan yararlanabildiği sanal bir ortam olarak da adlandırılabilir. Sınıf üyeleri arasında iletişim ve diğer paylaşımlar yine bu ortamda gerçekleşir. Öğrenme yönetim sistemini bir okul olarak düşünürsek öğrenenlerin oluşturduğu gruba ve onlar için ayrılmış bölüm de sanal sınıf olarak adlandırılabilir. Sanal sınıf uzaktan eğitimi geleneksel eğitime yaklaştıran tek unsurdur. Öğrenciler istedikleri yerden sanal sınıfa bağlanabilmekte, sesli ve görüntülü görüşme, ekran paylaşımı, yazışma alanı üzerinden sohbet, uzak masaüstü bağlantısı, kayıt ve görüntü, dosya, içerik, pencere ve program paylaşımı gerçekleştirilmektedir.

Portallar ve Web Siteleri

Açık ve uzaktan öğretim sisteminin bilgi ve iletişim teknolojileriyle daha fazla bütünleşmesini sağlamak amacıyla uzaktan öğrenenlerin bireysel ders çalışma süreçlerini ve faaliyetlerini ve ayrıca sınavlara hazırlanmalarını desteklemek amacıyla kullanıcı bazında özelleştirilmiş modüler bir öğrenme yönetim sistemi olan web portalları kurulmaktadır. Programa ilişkin genel bilgiler, program kapsamında okutulan derslerin tanıtım bilgileri, akademik takvim ve duyurular ilgili programın web sitesi üzerinden kullanıcıların bilgisine sunulmaktadır.

Temel Destek Hizmetleri

Uzaktan öğrenenlere kurum ile iletişim imkânı sağlamak, aidiyet duygusu kazandırmak ve kurum kültürünü benimsetmek için; bununla birlikte coğrafi olarak farklı yerlerde bulunan öğrencilere temel destek hizmetleri sağlamak için bürolar oluşturulmuştur. İnternet ve araçları etkili bir şekilde kullanılarak “bilgi desteği” ve “kişisel veri” hizmetleri sağlanmaktadır (Simpson, 2000: 80-84). Bilgi desteği, kurum web siteleri ve

portallar aracılığıyla; öğrenci ile ilgili yönetmelikler, öğrencilik durumları, fakülteye giriş, öğretim ortam ve yöntemleri gibi farklı konularda sunulmaktadır.

Finansal Kaynaklar ve İnsan Kaynağı

Açık ve uzaktan eğitim kurumları ülkenin ekonomik, siyasal yapısına göre farklı biçimlerde örgütlenmekte, finanslarını ya devletten doğrudan sağlamakta ya da öğrenenlerden öğretim gideri altında bedel alarak karşılamaktadırlar. İnsan kaynakları ise, kadrolu öğretim elemanları, idari personel, editör, yazar, akademik danışman ve sınav görevlisinden oluştuğu gibi farklı üniversitelerdeki öğretim elemanı ve idari personelden de destek alarak yürütülmektedir.

Öğrenenler

Açık ve uzaktan eğitim; başarıya odaklanmış, yüksek şekilde motive olmuş, kendi kendine öğrenmeyi öğrenmiş, bilgi kaynaklarına erişebilen, okuma alışkanlığı kazanmış, geleneksel olmayan öğrencileri hedeflemektedir. Günümüzde öğrenenlerin web teknolojilerini etkin kullanma alışkanlıkları ve internet teknolojilerine yakınlıkları; uzaktan eğitime geçiş sürecinde öğrenciler açısından en önemli avantaj olarak görülmektedir. Açık ve uzaktan öğrenme sistemleri de öğrencilere, onların anlama ve öğrenme yeteneklerine odaklanarak hazırlanmaktadır. Öğrenciler istedikleri konuları, istedikleri zaman, istedikleri yerden ve tekrar tekrar öğrenebilmektedirler. Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon sorunlarının çözülmesi de ayrıca bir avantaj olarak görülebilir.

Eğiticiler

Açık ve uzaktan eğitim veren öğretim elemanlarının görev ve sorumlulukları geleneksel eğitimdekilerden daha fazladır. Uzaktan öğrenme içeriklerini önceden hazırlamaları gerekmektedir. Bunun için de ders ücretlerinin yanı sıra telif ücretleri eksiksiz olarak tanımlanmalı ve belirlenen ödeme kaynaklarından zamanında ödeme yapılmalıdır. Bu sayede eğitmenlerin uzaktan ders içerikleri telif ücreti alınarak satılabilir ve üniversiteye bilgi zenginliği sağlanabilir. Türkiye’de eğiticilere ödenen ücretler YÖK Uzaktan Eğitim uygulama yönetmeliği ile belirlenirken, üniversiteler de kendi ödeme kurallarını geliştirmişlerdir. Öğretim üyelerine verilen bu imkânlar açık ve uzaktan eğitim sisteminin uygulanmasında büyük önem taşımaktadır.

Ölçme ve Değerlendirme Sistemi ve Sınav Hizmetleri

Açık ve uzaktan eğitimde; öğrenenlerin gelişimlerinin takip edilmesini sağlayan “biçimlendirme değerlendirme” ve dönem sonunda da gözetimli olarak yapılan sınavlar ve ödev ile performans notlarını kapsayan “düzey belirleme amaçlı değerlendirme” yapılmaktadır. Biçimsel değerlendirme de öğrenciler tarafından verilen geri bildirimler ve sınavlara hazırlık sağlayan testler yaygın olarak kullanılan yöntemlerdir. Düzey belirleme amaçlı değerlendirmede ise sınavlar, ödevler ve performans sınavları tercih edilen yöntemlerdir (Morgan ve O'Reilly, 1999: 15). Bunun yanı sıra çoktan seçmeli testler gibi objektif araçlarla yapılan değerlendirme “ objektif değerlendirme”; proje, e-portfolio, makale araştırması, tartışma gibi sübjektif araçlarla yapılan değerlendirme “sübjektif değerlendirme” olarak adlandırılmaktadır (Simonson ve diğerleri, 2012: 268-270).

Günümüzde üst düzey yeterliklerin belirlenebileceği sözlü sunumlar, sınavlar, e-portfolio gibi ölçme-değerlendirme araçları kullanılmaya başlamıştır (Ngara ve diğerleri, 2012).

2.1.5 Açık ve Uzaktan Öğrenmede Günümüzdeki Durum ve Yeni Eğilimler

Açık ve Uzaktan Öğrenmeye Artan İlginin Nedenleri

Holmberg, uzaktan eğitim veren üniversitelerin politik, ekonomik ve eğitsel nedenlerle; yükseköğretim imkânlarını artırmak, yetişkinlere eğitim olanağı vermek, mesleki gelişimi sağlamak, yenilikleri gerçekleştirmek ve kaynakların ekonomik kullanılmasını sağlamak için kurulduklarını belirtmiştir (Simonson ve diğerleri, 2012, s. 41).

Howell, Williams ve Lindsay'e göre artan yükseköğretim talebeni karşılamak için örgün eğitim yeterli değildir. Kanwar da (2012b ve 2012a, s. 146), 2000 yılından bu yana yükseköğretime devam eden öğrenci sayısının arttığını ve 2025'e kadar da artacağını belirtmiştir. Açık üniversitelerin kurulma nedeni de bu eksikliği gidermek olarak ifade edilmiştir (Trindade, Carmo ve Bidara, 2000, s.17).

Türkiye'de yükseköğretime katılım ÖSYM verilerine göre 1984 yılından bu yana 2008'de bir sıçrama yaşanarak artmıştır (Yavuz, 2012, s.10). Aynı şekilde açık öğretime katılım da artmıştır. Yükseköğretime devam edilen 18-24 yaş arasındaki nüfusun hızla artması, yükseköğretime katılımı daha da artırmıştır. Kanwar, Asya'da

yükseköğretim çağındaki öğrenci sayısının arttığını belirtmiştir. Türkiye’de ise aynı şekilde yükseköğretim çağındaki öğrenci sayısı hızla artmaktadır.

McLuhan’ın deyimiyle küresel bir köy haline gelen dünyada, öğrenenlerin kendilerini sürekli geliştirmesi gerekmektedir. Bilgi ve ağ toplumunun yaygınlaşması açık ve uzaktan öğrenmenin önemini de artırmaktadır (Özkul, 2010, s.68). Bilgi artışı, yükseköğrenim ve öğrenmeyi etkilemektedir. Özellikle çalışan yetişkin bireyler uzaktan eğitimi tercih etmektedir (Howell, Williams ve Lindsay, 2003, s. 428). Ülkemizde Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi’nin örgün öğrenim gören öğrencilere ikinci üniversite imkânı vermesi ve talebin fazlalığı da bunun bir göstergesi olmuştur. Yükseköğretim kurumları da yaşamboyu öğrenmeye destek vermek durumundadırlar ve bunu bilgi iletişim teknolojileriyle gerçekleştirmelidirler (Inoue, 2009, s. 145). Bu sayede çevrimiçi öğrenmenin önemi de artmaktadır. Çevrimiçi öğrenme; öğrencilere yer ve zaman yönünden bağımsız olarak öğrenme imkânı sunarak, öğrencilerin en son bilgilere kolayca erişebilmesini sağlar ve öğrenci merkezlidir; ayrıca teknolojik açıdan yeterli bireyler yetiştirilmesini amaçlar (Simonson ve diğerleri, 2012, s. 74). Bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde açık ve uzaktan öğrenmeye olan ilgi de artmaktadır. Ülkemizde Anadolu Üniversitesi, ODTÜ, Sakarya Üniversitesi, Samsun 19 Mayıs Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi gibi üniversiteler açık ve uzaktan öğrenme hedeflerini stratejik planlarına eklemiştirler.

Açık ve Uzaktan Öğrenmede Yükselen Yeni Eğilimler

Hem örgün kurumlara hem de uzaktan eğitim programlarına kayıtlı öğrenciler arasında çevrimiçi ders alanların sayısı hızla artmaktadır. Carnevale (2000) ABD’de yaptığı bir çalışmada 1995-1998 arasında uzaktan eğitim veren kurumların sayısının % 72 oranında arttığını belirten bir rapor yayınlamıştır. ABD Ambient Insight Research (2013) firmasının dünyadaki öğrenme teknolojileri sağlayıcıları için yaptığı araştırmada ise 2016 yılında artması öngörülen e-öğrenme için Ortadoğu, Asya, Doğu Avrupa, Batı Avrupa, Latin Amerika ve Kuzey Amerika için tahmini bir ciro belirlenmiştir. Türkiye’de de öncelikli olarak üniversiteler olmak üzere pek çok kurum e-öğrenme çalışmalarında bulunmaktadır.

E-öğrenmeyle birlikte bir Açık Eğitim Hareketi başlamıştır. Avrupa Birliği bu hareketle; bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle diğer alanlarda olduğu kadar

eğitim alanında da bilgiye erişimi kolaylaştırmayı hedeflediğini belirtmiştir (Public Consultation, t.y., s.1).

Açık Eğitim Hareketi kapsamında Kitlesele Açık Çevrimiçi dersler (MOOCs) ortaya çıkmıştır. 2008’de Dave Cornier imzalı olarak çıkan bu dersler 2011’de Sebastian Thrun Artificial Intelligence adlı ders için verilmiştir (Yuan ve Powell, 2013, s.17-19). MIT, Standford, Harward, Princeton üniversitelerinde ücretsiz sanal dersler verilmektedir.

Yine Açık Eğitim Hareketi kapsamında Açık Eğitsel Kaynaklar (OER) ortaya çıkmıştır. Bu kaynaklar, ücretsiz ve herkese açık olarak tekrar tekrar kullanılabilen ve gerektiğinde değiştirilebilen malzemeler (Downes, 2011, s. 321) ve kamuya mal olan, tekrar kullanıma açık, herhangi bir telif hakkı sözleşmesine sahip öğrenme, öğretme ve araştırma kaynaklarıdır (Atkins, Brown ve Hammond, 2007, s. 19-27). Açık Eğitsel Kaynaklar, bir dersin anlatımında yararlanılan tüm materyalleri, modülleri, kitapları, videoları, testleri ve yazılımları içerir (Kurşun, 2012, s. 65-67). Bu anlamda yaşam boyu öğrenme kapsamında örgün ve uzaktan tüm öğrenenlere esnek ve bireyselleştirilmiş öğrenme olanağı yaratmaktadır. Kanwar (2012a, s. 174) Asya’daki 13 üniversitede açık eğitsel kaynakların bulunduğunu belirtmiştir. Türkiye’de Anadolu Üniversitesi’nde Yunus Emre Portalı ile başlayan Açık eğitim hareketi e-öğrenme portalı ile hız kazanmış. Akadema Projesi ile yaygınlaşmaya başlamıştır.

Açık ve uzaktan öğrenmede yeni eğilimler temelde; Teknolojik Eğilimler, Öğretime İlişkin Eğilimler ve Yönetimsel Eğilimler olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır.

Teknolojik Eğilimler

Televizyon teknolojisinin sağladığı olanaklardan faydalanıncaya kadar basılı materyaller temel öğretim ortamı olarak kullanılmaya devam etmiştir. McIsaac ve Gunawardena (1996, s. 24-27), 1980’lerden itibaren televizyonun kitlelere uzaktan eğitim vermek için kullanıldığı belirtilmektedir. 1990’ların sonlarında internetin de kullanılmasıyla çevrimiçi öğrenmenin başlaması ise uzaktan eğitimin tarihsel gelişim sürecinde asıl dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Saba ve Turco, 2001, s. 320-336). Etkileşim ve erişim imkânlarını bir anda artıran bu teknoloji sayesinde birçok sorun ortadan kalkmıştır (Schrum, 1999, s. 145). Sanal gerçeklik, oyun tabanlı öğrenme gibi işbirliğine dayalı uygulamaların uzaktan eğitimde artarak kullanılacağı belirtilmiştir

(Kearsley, 2000, s. 325-327). Ülkeler ve uzaktan eğitim sağlayan kurumlar ağ alt yapılarını geliştirmektedirler. Schrum ve Berenfeld (1997, s. 12-19), uzaktan eğitimde teknoloji kullanım olanaklarını artıran kurumların pazardaki payını artıracığını beklemektedirler. Küçük boyutlarda ancak sunduğu özellikleri daha fazla olan bireysel kullanıcıların artık daha ucuza erişebildiği iletişim araçları ve mobil teknolojiler uzaktan eğitimin yaygınlaşmasına ayrıca etkili bulunmaktadır.

Öğretime İlişkin Eğilimler

Zaman içerisinde gelişmelerle öğretici öğrenenlerle hem bireysel hem de kitlesel çift yönlü olarak, senkron ya da asenkron olarak etkileşim sağlayabilmiştir (Picciano, 2001, s. 75). Bu sayede öğretme-öğrenme süreçlerinin temel taşı olan etkileşim yeterince sağlanmıştır. Etkileşim, yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen e-öğrenme uygulamalarında temel alınmaktadır. Çevrimiçi öğrenme çevreleri geliştirilmiştir. Uzaktan eğitimde her durum için uygun ortamın kullanılması gerektiği ve aynı durumda örgün eğitimde kullanılan öğretim strateji ve yöntemlerinin birebir kullanılmaması gerektiği vurgulanmıştır (Hanna, GlowackiDudka ve Runlee, 2000, s.78; Hill ve Raven, 2000, s. 168-171; Palloff ve Pratt, 1999, s. 196). Açık ve uzaktan eğitimde bunun yerine farklı ortamlardan faydalanılmalıdır (Technology Based Learning, 1994, s. 324).

Uzaktan öğrenme süreci baştan sonra bir değerlendirme sürecidir ve öğrenenlerin bireysel ya da işbirliğine dayalı olarak sergiledikleri performanslar değerlendirilmektedir (Smonson, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2000, s. 54-59).

Bu nedenlerden ötürü, yapılandırmacı yaklaşıma göre ayrıntılı bir şekilde tasarlanan uzaktan eğitim uygulamalarının önemi artmaktadır (Herring ve Smaldino, 1997, s. ; Kearsley, 2000, s. 584-589; Schrum, 1999, s. 324; Simonson, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2000,s. 322-328).

Yönetime İlişkin Eğilimler

Picciano (2001, s. 245-256)'e göre örgün eğitim toplumun temel eğitim gereksinimlerini karşılayamadığından, kitlelere eğitim verebilecek uzaktan eğitim sistemlerine ihtiyaç vardır. 1990'lı yılların başında sadece diploma vermek amacıyla açılan dersler ve programlar açık ve uzaktan eğitimde kalite sorununu doğurmuştur (Noble, 1998, s.167-172). Bu sorunu ortadan kaldırmak için belirlenen standartlar olmuş, ancak örgün eğitime uygun olduğu düşünülen bu standartlar tartışmalara neden

olmuştur (Saba, 2001, s. 32. ; Crow, 2000, s. 129 ve Garson, 2002, s.196); içeriğin uygun verilmesi, destek hizmetlerine kolay erişimin sağlanması ve yeterliliğe dayalı açık değerlendirme yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Ayrıca; Çin, Hindistan, Japonya, Brezilya gibi bazı ülkelerde ülke içindeki farklı kurumlar bir araya gelerek kitlesel açık ve uzaktan eğitim hizmeti vermek için mega üniversiteler kurmaktadır. Bundan dolayı sanal üniversitelerin de sayısının artması beklenmektedir.

Ders haklarının açık ve uzaktan eğitim sağlayan kurumda ya da öğretim elemanına ait olduğuna yönelik tartışmalar da gündeme gelmektedir. Amerika Öğretmenler Federasyonu (2000, s. 27-37), uzaktan eğitim ve e-öğrenme hizmetleri veren kurumların haklarını vermediğini ve uygulamalarının başarısız olacağını belirtmiştir.

Eğitim teknolojilerinde ortaya çıkması beklenen teknolojileri araştıran ve açık ve uzaktan öğrenmede yükselen eğilimlerin neler olabileceğini belirlemeye yönelik olarak The New Media Consortium tarafından hazırlanan Horizon Report – 2014 Higher Education Edition raporunun verilere göre, eğitim teknolojilerindeki gelişimlerle yükselmesi beklenen eğilimler aşağıdaki tabloda sıralanmıştır: (Johnson ve diğerleri, 2010; Johnson ve diğerleri, 2011; Johnson ve diğerleri, 2012; Johnson ve diğerleri, 2013; Johnson ve diğerleri, 2014).

Tablo 2. *Eğitim Teknolojilerindeki Gelişimlerle Yükselmesi Beklenen Eğilimler*

	2010	2011	2012	2013	2014
1 Yılda Kısa	Mobil Bilişim ve Açık İçerik	Elektronik Kitaplar ve Mobil Teknolojiler	Mobil Uygulamalar ve Tablet Bilişim	Dönüştürülmüş Sınıflar” (Flipped Classroom), Kitleleşmiş Çevrimiçi Dersler, Mobil Uygulamalar, Tablet Bilişim	Sosyal medyanın her yerde her zamanlığı, Çevrimiçi, Karma ve İşbirlikçi öğrenmenin birleşmesi
2-3 Yıl İçinde	Elektronik Kitaplar ve Basit Arttırılmış Gerçeklik	Arttırılmış Gerçeklik ve Oyun-Tabanlı Öğrenme	Oyun-Tabanlı Öğrenme ve Öğrenme Analitikleri	Arttırılmış Gerçeklik, Oyun-Tabanlı Öğrenme, The Internet of Things (Şeylerin İnterneti), Öğrenme Analitikleri	Veriye dayalı öğrenme ve değerlendirmenin yükselişi, Öğrencilerin tüketiciden yaratıcıya dönüşmesi
4-5 Yıl İçinde	Mimik-Tabanlı Bilişim ve Görsel Veri Analizi	Mimik-Tabanlı Bilişim Öğrenme Analitikleri	Mimik-Tabanlı Bilişim Şeylerin İnterneti	3 Boyutlu Baskı, Flexible Displays (Uyumlu Görüntüleme), Next Generation Batteries (Yeni nesil bataryalar), Giyilebilir Teknolojiler	Değişime hızlı yaklaşımlar, Çevrimiçi öğrenmenin evrimleşmesi

Kaynak: <http://eogrenme.blogspot.com.tr/2013/12/2013-ylndaki-egilimler.html>

Açık ve Uzaktan Öğrenmede Ortaya Çıkan Eğilimlerin Yarattığı Sorunlar

Açık ve uzaktan öğrenmede ortaya çıkan bu yeni eğilimler bazı sorunlara da yol açmaktadır. Howell, Williams ve Lindsay (2003, s. 56) açık eğitimde ders ya da programı tamamlama oranlarının oldukça düşük olduğunu belirtmektedir. Kınalıoğlu ve Güven (2010, s.67) uzaktan eğitimde değerlendirmenin güvenilirliğinin yetersizliği üzerinde durmaktadır. Değerlendirme ortamlarının güvenilir olmayışı; öğretim elemanlarının donanımlarının yeterli olmaması nedeniyle ölçme araçlarını kullanamaması; öğrencilerin bilgisayar bilgilerinin yetersizliği de açık ve uzaktan eğitimde sorun teşkil etmektedir. Kitleleşmiş eğitim veren açık üniversiteler gibi

kurumlarda da çoktan seçmeli sorular ya da yazılı değerlendirme ile yapılan ölçme ve değerlendirme güvenilir bulunmamaktadır. Ayrıca Simonson ve diğerleri (2012, s.127) kitlesel açık derslerde ölçme-değerlendirmede kopya ve intihal kontrolünde eksiklikler olduğunu belirtmiştir.

Açık ve uzaktan öğrenmede kalite standartları ve akreditasyon konularında da sorunlar vardır. Trindade, Carmo ve Bidarra (2000, s. 22); pedagojik deneyimlerin kalitesinin yeterliliğinin ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Howell, Williams ve Lindsay (2003, s. 129); ölçütler üzerinde bir uzlaşma sağlanmadığından ve öğrenme ortamının özelliğine ya da programa göre dersin ölçütlerinin değişmesinden dolayı bir kredi sistemini eksikliğini belirtmiştir. Yuan ve Powell (2013, s. 67)'e göre e-öğrenmede bir kalite standardı sağlanamamıştır. Kalite standartlarının ülkemizde operasyonel sorunlara neden olması; YÖK'ün “Yükseköğretim Kurumlarında Öğretim e İlişkin Usul ve Esaslar” (YÖK, 2012) yasa taslağında uzaktan öğretim tanımını sadece eşzamanlı aktivitelerle sınırlamasından da kaynaklanmaktadır.

Açık ve uzaktan eğitimin gittikçe yaygın hale gelerek yükseköğretimin ve örgün eğitimin içine girmesi beklenmektedir (Peters, 2010, s.44; Carr, 2011, s. 57). Bu nedenle operasyonel sorunları önlemek adına yükseköğretim politikalarında açık ve uzaktan öğrenmenin sınırları daha iyi bir şekilde çizilmelidir.

2.2 Eğitimde Teknoloji Kullanımı ve Açık ve Uzaktan Öğrenme Teknolojilerinin Gelişimi

Teknolojinin sağlamış olduğu kolaylıklar ve fırsatlar günlük yaşamın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Teknolojisiz bir yaşamın artık hayal bile edilemediği bir zaman diliminde yaşamaktayız. Ticaret, iletişim, ulaşım, bankacılık, eğitim, eğlence ve iletişim başta olmak üzere hayatın birçok farklı alanında ciddi değişimlere sebep olmuştur. Teknolojili yaşam kaçınılmazdır. Kurumsal yapılar ise sunmakta oldukları hizmet ve ürünlere kolay erişimi sağlamak ve buldukları fiziksel kısıtlamaları aşarak daha fazla hedef kitleye ulaşabilmek için teknolojinin sunmuş olduğu bütün imkânları en etkili şekilde yapılarıyla bütünleştirme çabası içindedirler (Mayer, 2001, s. 189).

Toplumun değişik katmanlarında meydana gelen bu değişimlerden eğitim sistemlerinin etkilenmemesi, değişim ve dönüşümlere karşı duyarsız kalması düşünülemez. Teknolojiyi kullanarak bireyin bilgiye duyduğu ihtiyacı karşılayabilir, öğretme ve

öğrenme faaliyetlerinde verimi artırabilir ve bireysel farklılıklara göre öğretme ve öğrenme alternatifleri sunulabilir. Böylece teknoloji kullanımı ile öğrenme kolaylaşabilir, zenginleşebilir ve gelişebilir.

Öğrenme sürecinin temelinde bireyin öğrenen olduğu ve bu bireyin sosyal bir varlık olarak farklı birtakım özelliklere sahip olduğu gerçeğini görmek mümkündür. Sınıf içerisinde bulunan öğrencilerin her birisinin farklı düzeylerde sosyal, kültürel, psikolojik ve sosyoekonomik değerlere sahip olmasının derste anlatılan konuyu nasıl anlamlandıracağını etkilediği ortak kanaatlerden birisidir. Öğreticinin belirli bir ders saati gibi kısa bir süre içerisinde farklı öğrenme stillerine sahip olan öğrencilere hitap edebilme imkânı oldukça sınırlıdır. Teknoloji kullanımı öğreticinin öğrenenlerinin farklılıklarını değerlendirebilmesine ve bu öğrenenlere farklı düzeylerde bilgi sunabilmesine fırsat tanımaktadır. Hızlı öğrenebilen bir öğrenene bireysel olarak izleyebilme veya daha farklı düzeyde konu hakkında bilgi sahibi olma fırsatını sağlarken, yavaş öğrenen bir öğrenci yine herhangi bir baskı hissetmeden bireysel özelliklerine uygun bir öğrenme süreci yaratabilir. Teknoloji, özetle bireye kendi öğrenme ihtiyaçlarına ve öğrenme stiline uygun öğrenme sürecini belirleme ve yönetme fırsatı sunmaktadır (Mayer, 2001, s. 197-204).

Klasik sınıf ortamında kullanılan ders materyalleri genellikle yazı tabanlı statik yapıda tasarlanmış olan basılı materyallerden (kitap, harita, grafik) oluşmaktadır. Bilgi patlaması yaşadığımız çağ itibariyle bu bilgilerin güncel olabilmesi, kullanılan sunum formatının herkese uygun olmaması gibi birtakım sınırlayıcı faktörler teknoloji kullanımı ile aşılabilir. Teknoloji destekli bilgi organizasyonları daha esnek, zengin ve güncel bilgileri farklı formlarda öğrencilere sunabilir. Örneğin herhangi bir konuda hazırlanmış olan bir etkileşimli web sitesi, her öğrencinin ilgi ve motivasyonuna göre gezinmeyi, istenilen bilgiye ulaşmayı sağlayabilir. Buna ek olarak öğrencinin o konu ile ilgili içerikle ve diğer şahıslar ile etkileşim kurmasına da imkân tanır. Birçok sitede kullanılan yorum ekleme bölümü aynı bilgiye erişen insanların konu hakkında ne düşündüğünü, konu ile ilgili eksiklerin veya yanlışların neler olduğunu paylaşma fırsatını ve öğrenenlerin kendi öğrenmelerini yaratabilme fırsatını da sunmaktadır (İbrahim, N., Esa, A., Syed Iskandar, S. H. I. ve Ahmad Jaafar, A. Z, 2017, s. 1-2).

İşbirliğine dayalı, dinamik, etkileşimli ve güncel bilgilere erişim fırsatı sağlayan teknoloji, öğrenmeyi etkin kılacak ve kolaylaştıracaktır. Bilginin yalnızca bireyin kendi

ürünü olmadığı, birtakım sosyal etkileşimler ile gerçek manada anlam kazandığı ilkesinden yola çıkarak, tam ve anlamlı bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrenciler arasında etkileşimin olması, işbirliğinin sağlanması önemli bir husustur. Bireysel çabanın yanı sıra bahsedilen ortak çalışmaların yapılması teknolojinin desteği alınarak daha da kolaylaştırılabilir. Örneğin sınıf içerisinde tartışılan konunun devamının öğrenenlere sağlanacak öğrenme yönetim sistemi içerisindeki bir sanal sınıfta devam ettirilmesi, okul dışında konu ile ilgili çalışan kişilerin bu sanal sınıfa misafir olarak davet edilmesi o konunun daha farklı bir düzeyde anlam kazanmasını sağlayacaktır. Hava olaylarının nasıl meydana geldiği konusunda derste yapılan faaliyetlere ilaveten öğrencilerin kendilerine verilecek olan görevleri sanal sınıf içerisinde bir bölümde tartışabilmeleri sağlanabilir. Bu tartışmalar öğrencilerin bireysel öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyecektir. Uzman kişilerin de bu sanal ortamda bulunması ve tartışmanın bir katılımcısı olması hiç şüphe yok ki öğrencilerin konuyu daha doğru ve anlamlı bir şekilde öğrenmesini sağlayacaktır (Chou, S., ve Liu, 2005, s. 65-76).

Ancak gerçek hayattan örneklerin sınıf ortamına getirilmesi her zaman mümkün olmayabilir. Bu durumlarda öğrenenlerin öğrenmeye çalıştıkları konu ile ilgili sözel olarak anlatılan veya kitaptan okudukları bilgileri dersin verildiği zaman dilimi içerisinde kavramaları, konuyla ilgili ilgi ve motivasyon geliştirmeleri zor olabilir. Öğrenenlerin kendilerine verilecek olan teknoloji destekleri, dinamik ve etkileşimli içerikler öğrenenlerin bireysel olarak konu ile etkileşim kurmalarının yanı sıra derse katılımlarını da sağlayabilir. Yağmurun nasıl meydana geldiğini göstermek için hazırlanmış bir etkileşimli animasyon, öğrenenlerin yağmurun oluşmasını sağlayan faktörleri sürükleyip bırakarak yaparak ve bunların ne tür sonuçlar doğurabileceğini bireysel olarak test ederek, yağmurun oluşumuna etki eden faktörlerin değeri (sıcaklık, nem oranı vb.) arttıkça durumun nasıl değiştiğini gözlemlene şansına sahip olacaktır. Bu denemeler sonunda öğrenenlerin birtakım çıkarımlar yapması ve dersin grup çalışması bölümünde aktif bir katılım sergilemesi sağlanabilir. Burada verilen örnek yukarıda bahsedilen hususları da kapsayacak şekilde öğretmen tarafından ders planı içerisine dahil edilerek kullanılabilir (Chou, S., and Liu, 2005, s. 65-76).

Öğrenenlerin farklı yaşam tecrübesine sahip olması ve bireysel farklılıkları gibi faktörleri doğal olarak her bir öğrencinin nasıl öğreneceğini belirler. Öğreticinin çok

sayıda farklı öğrenme stiline sahip öğrenenlere göre öğretim yapabilmesi oldukça zor bir görevdir. Buna ilaveten her konunun kendine özgü birtakım sunuş ve öğretim stratejisi gerektirmesi öğretmeni sınıf içerisinde zorlayan diğer bir faktördür. Bu ve benzeri durumlarda teknoloji, öğreticiye birtakım fırsat ve destekler sunabilme potansiyeline sahiptir. Öğretimin farklı bileşenleri (Sunuş, değerlendirme, motivasyon, katılım vb.) için teknolojinin sunmuş olduğu fırsatlar değerlendirilirse, öğrenenlerin farklılıkları dikkate alınmış olur ve daha verimli ve etkin bir öğretim gerçekleştirilmiş olur. Eğitimde teknoloji kullanımı, alternatif öğretme ve bilgi sunma ile değerlendirme formları sağlar (Chou, S., and Liu, 2005, s. 65-76).

Temel Kavramlar

Teknolojinin eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kullanılması ile ilgili temel kavramlar ve teknoloji kullanımları kısaca tanımlanmıştır. Tanımlanan teknolojilerin kullanım alanları pedagojik yaklaşım ve ihtiyaçlara göre farklılık gösterebilir.

Öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla kullanılan bilgi iletişim teknolojilerine kısaca öğretim teknolojisi denmektedir (Seels & Richey, 1994). Bu kavram ile aslında somut bir teknoloji değil daha çok bir süreç tanımlanmaktadır. Öğreticinin belirlediği öğrenme, çıktılar ve diğer hedefler doğrultusunda teknolojiyi kullanmak için gerçekleştireceği analiz, planlama, uygulama ve değerlendirme gibi aşamaları kapsar. Eğitim teknolojisi olarak da bilinir (Alkan, 1998).

Elektronik kaynaklardan yararlanarak yapılan öğrenme genel olarak e-öğrenme (elektronik öğrenme/e-learning) olarak adlandırılır (Forman v.d. , 2002: 77). Günümüzde bu kavram ile yalnızca İnternet'e dayalı kaynaklar değil, dijital materyallere dayalı öğrenme faaliyetleri ifade edilmektedir.

Elektronik doküman diye de adlandırılan kavram, bilgilerin bir elektronik dosya formatında (pdf, doc, xls vb.) saklanmasını ifade eder. Elektronik iletişimin artmasıyla birlikte bu dokümanların bir kişiden diğerine transferinin basılı materyallere göre çok daha kolay ve hızlı olması bu tür materyallerin kullanımını artırmaktadır.

Çoklu ortam birden fazla elektronik materyalin ortak bir platformda kullanılması olarak tanımlanabilir. Ses, video, resim, yazı, animasyon gibi materyaller çoklu ortam çalışmalarının en çok kullanılan türleridir. Richard Mayer'in bu alanda yapmış olduğu çalışmalar çoklu ortam kullanımının öğrenme üzerinde etkili olduğunu ortaya

koymuştur. Mayer'e göre çoklu ortam "...resim, video ve yazı kullanan materyallerin sunumudur. Yazı kelimesi ile daha çok sözel olarak ifade etmeyi (basılı veya konuşulan metin gibi), resim kelimesi ile de görsel-resim formatında sunulan (resim, grafik, fotoğraf, animasyon, video gibi) materyalleri tanımlamaktadır." (Mayer, 2001, s. 189). Çoklu ortam aynı anda birden fazla duyu organına hitap ettiği için hem öğrencilerin derse ilgisini çekme hem de derse motive olmalarını sağlamada etkili olabilir. Çeşitli materyallerden oluşmuş (video, ses, metin vb.) bir e-doküman veya bir etkileşimli eğitsel DVD buna bir örnek olabilir.

Etkileşimli; kullanıcının pasif olarak izlediği, okuduğu veya dinlediği materyallerin dezavantajlarını ortadan kaldıran ve öğrenen kişinin daha aktif bir şekilde içerik ile etkileşim kurmasını ifade eden bir kavramdır.

Sosyal medyanın kullanım avantajları göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin kendi ortamlarını, tasarımlarını oluşturdukları elektronik portfolyolar eğitimcilerin işini kolaylaştırmakta ve kullanımı gittikçe artan bir teknoloji haline gelmektedir.

Açık ve Uzaktan Öğrenmede Kullanılan İletişim Araç ve Ortamları

Açık ve uzaktan eğitimin temel teknoloji araçları elektronik baskı, kayıtlı ses (audio) ve görüntü (video), etkileşimli ses ve video ile internet teknolojileridir. Açık ve uzaktan eğitimde kullanılan ortamlar ise elektronik metin (yazı), ses, görüntü (video) ve elektronik çoklu ortamdır. Ortamlar ayrı ayrı ya da bir arada kullanılabilir.

Açık ve uzaktan eğitimde iletişim; eş zamanlı, eş zamansız ya da karma bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu iletişim türleri için kullanılan ortam ve teknolojilerin öğrenme avantajlarının yanı sıra, dezavantajları da olmasına rağmen uygun oldukları zaman kullanılmaları durumunda avantajlı duruma geçmektedirler. Bu nedenle kurum ve öğretmenler teknoloji seçimini her bir ders için farklı biçimde, ortam seçimini ise her öğrenme amacı için farklı biçimde yapmaktadır. Ortamın ve teknolojilerin özellikleri, etkin kullanımı ve iletilen bilgi; hangi ortam ve teknolojilerin kullanıldığından, çok fazla etkileşim sağlayıp sağlamadığından daha fazla önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar da farklı etkileşim düzeylerinin uzaktan öğrenenlerin başarıları üzerinde çok az etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, program tasarımı esnasında sistem yaklaşımının temel ilkelerinden biri olan ortam detaylı olarak analiz edilmekte ve işlenmektedir; ayrıca teknolojiler de kullanılacağı eğitsel amaçlara göre programa

uyumu açısından değerlendirilmektedir (Moore, M. G., ve Kearsley, G., 2011, s. 156-159).

Bates'in (1990) Aksiyon (Action) modeli kullanılacak teknoloji seçiminde eğitmenlere yardımcı olan bir modeldir. Modele göre aşağıdaki sorulara yönelik teknoloji belirlenmektedir:

Tablo 3. *Bates (1990) Aksiyon (Action) Modeli*

Erişim (Access)	Öğrenciler nerede öğrenecekler?
Maliyet (Costs)	Sabit ve değişken maliyetler neler, sermaye nedir?
Öğretme İşlevi (Teaching Functions)	Gereken öğretmen ve öğrenme yaklaşımları nelerdir?
Etkileşim (Interaction)	Hangi tür öğrenme-öğretme yaklaşımları mümkündür?
Örgüt (Organization)	Belirli bir teknoloji kullanımı için ne gibi değişiklikler gerekmektedir?
Yenilik (Novelty)	Kullanılan teknoloji fonlama ve yeniliği artıracak mıdır?
Hız (Speed)	Kullanılan teknoloji ile materyaller ne kadar çabuklukla ve kolaylıkla değiştirilebilir ve güncellenebilir?

Kaynak: *Bates (1990)*

Açık ve Uzaktan Eğitim Teknolojilerinin Gelişim Süreci

Avrupa'da 1800'lü yıllarda sanayileşme sonucunda bilgi toplumlarına dönüşen dünya, yeni eğitim modelleri arayışına girmiştir (Girginer, 2001, s. 168). Bunun sonucunda ortaya çıkan açık ve uzaktan eğitim alanı ilk olarak geleneksel eğitimin erişemediği yerlerdeki yetişkin öğrenenlerin uzaktan eğitim alabilmesi için kullanılmıştır (Hawkins, 1999, s. 37). Açık ve uzaktan eğitim alanı uygulamaları bilgi teknolojilerindeki yeniliklere paralel olarak değişmekte ve hızlanmaktadır.

Açık ve uzaktan eğitimin tarihsel gelişim sürecinde 4 kuşak ortaya çıkmıştır (Aktaş, 2007, s. 181-193):

Birinci Kuşakta etkileşim yoktur ve mektup yoluyla öğretim gerçekleştirilmiştir.

İkinci kuşak; uzaktan öğrenenin çalışması için özel olarak öğretim materyallerinin tasarlandığı; ancak iki yönlü iletişimin bir rehber eğitmen tarafından sağlandığı

bütünleşik çoklu ortama geçiş kuşağıdır. Sadece uzaktan eğitim sağlayan bağımsız üniversiteler bu kuşakta ortaya çıkmıştır.

Üçüncü kuşak; uzaktan öğrenenle eğitmen arasında doğrudan iki yönlü iletişim sağlar. Bireysel ya da grup eğitimlerine olanak sağladığından, bireysel ortamlardan başka telekomünikasyon sistemleriyle zenginleştirilen ortamlar da mevcuttur. Hiyerarşik yönetimle standardize edilmiş politikalarla benzer ürünler üreten endüstriyel (Fordist) kurumlar olan 100.000'in üzerinde öğrenciye sahip ulusal, özerk ve açık üniversiteler bu kuşaktadır.

Dördüncü kuşak; günümüz Esnek Öğrenme Modeli'dir. Bates, bu kurumları, öğrenme ortamı açısından esnek, karma sunum teknolojilerini kullanan Endüstri Sonrası (Post-Fordist) kurumlar olarak adlandırmaktadır. Daha esnek yönetime sahip, kendi üretimlerine yönelen, etkileşimli teknolojileri üretim ve sunumlarında yoğun olarak kullanan kurumlardır.

Bu 4 kuşaktaki uzaktan eğitim teknolojileri açık ve uzaktan eğitimin gelişim süreci bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimine paralel 5 nesilde toplanmaktadır (Moore ve Kearsley, 2005, s.176).

- **1. Nesil:** Basılı Materyaller
- **2. Nesil:** Radyo ve TV Yayını
- **3. Nesil:** Video Konferans Sistemi
- **4. Nesil:** Bilgisayar Uygulamaları
- **5. Nesil:** Web Uygulamaları

Basılı Materyaller: İlk açık ve uzaktan eğitim uygulamaları posta hizmetleri ile başlamıştır. Bu uygulamada uzaktan eğitim ilkelerine göre hazırlanmış ders notlarının ve diğer yazılı gereçlerin posta yolu ile öğrencilere gönderilmesi söz konusudur. Açık ve uzaktan eğitimde “Mektupla Dağıtım Modeli” eğitim materyallerinin farklı yörelerde bulunan öğrenenlere posta yolu ile gönderildiği ve bunlar hakkındaki düşüncelerinin posta ile alındığı bir ortamdır. Öğrenenlerin öğreticilerinin sesini duymadığı yüzünü hiç görmediği ve karşılıklı olarak iletişim kuramadığı bir model olarak bilinmektedir. Bu modelde öğrenen anlamadığı konuları yine posta yoluyla öğreticiye sormakta ve

öğretici de postadan gelen öğrenen sorularını cevaplayıp posta ile yine öğrenene göndermektedir. Ayrıca öğrenenler sınavlarını belirlenen merkezlerde alırlar ya da sınav posta ile gönderilir. Sınav uygulandıktan sonra sınav soruları yine posta yoluyla merkeze geri gönderilir. Bu şekilde yapılan uygulamaların temel amacı sınavların geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamaktır (Uşun, S., 2006, s. 78-92).

Basılı materyaller uzaktan eğitimin başladığı zamandan beri kullanılmaktadır ve uzaktan eğitimde kullanılan diğer iletim yöntemleri için de temel oluşturmaktadır. Tarihteki ilk uzaktan verilen dersler basılı malzemenin öğrenciye posta yoluyla gönderilmesi sayesinde yapılmıştı. Teknolojik gelişmeler uzaktan ders veren eğitimeciye ders iletiminde kullanabileceği çeşitli araçlar sağlamış olsa da, basılı materyal kullanımı tüm uzaktan eğitim programlarında yaygın kullanımını sürdürmektedir. Taşınabilir, ucuz, erişimi kolay ve iyi organize edilmiştir; ancak materyalin gönderimi ve tesliminde gecikmeler olabilir. Tek başına kullanıldığında derslere ilgi de düşüktür (Uşun, S., 2006, s. 78-92).

Radyo ve TV Yayını

Radyo Yayını: 20. yüzyıl başlarında eğitimde radyo teknolojisi kullanılmaya başlamıştır. İlk eğitim amaçlı radyo lisansı Salt Lake Şehri Latter Day Saint Üniversitesi'nindir. Şubat 1925'te Iowa Devlet Üniversitesi 5 radyo dersi başlatmıştır. Öğretim elemanları ve yöneticilerin ilgisizliği, ilgili birkaç öğretim elemanının amatörlüğü yüzünden eğitim amaçlı radyo yayını beklenen ilgiyi görmemiştir (Aziz, A., 1982, s. 45-48).

Televizyon Yayını: 1934 yılında eğitim amaçlı televizyon yayını başlamıştır. Iowa Devlet Üniversitesi Ağız Temizliği ve Astronomi dersleri vermiştir. Los Angeles'ta bir lise radyo yayını kullanmıştır. (Holmes, Presley, D., 1959, s. 188).

Videokaset (CDROM ve DVD ortamına da aktarılabilir.): Taşınabilir, hareketli görüntü ve ses içerir. Öğrenenlerin içeriği VCR cihazları yoluyla kolayca gözden geçirmeleri olanaklıdır. Tekdüze ders anlatımı türünde sunum eğilimi vardır. İçerik ilginç olmadığı ya da video ile desteklenmediği zaman sıkıcı olabilir (Barkan, M., Bayraktar, A., Demiray, D., Kırmızı, N., 1985, s. 135-139).

Video Konferans Sistemi: Görüntü ve ses aktarımı yoluyla öğretim elemanı ve öğrenenler arasında eşzamanlı ve iki yönlü bağlantı kurulur. Gelişmiş teknolojiye sahip

sistemlerle yeterli ses ve görüntü kalitesi sağlanır. Pahalıdır. Özel ortam hazırlanmasını gerektirir. Etkileşim sağlanır ancak desteklenmelidir. Düşük teknoloji sistemlerde görüntü kalitesi zayıf olabilir (Daş, R., Varol, N., 2001, s. 53-62).

Bilgisayar Uygulamaları ve Web Uygulamaları

İnternet (Web): Bilgisayara çevrimiçi olarak her an ve her yerden erişilebilir. Çeşitli ders yönetim yazılımları ile (sohbet, ilan panosu vb.) iletişime teşvik eder. Bilgisayara erişim ve temel bazı teknik bilgiler gerektirir (Von E., M and Berg, D., 1998, s.166-172).

Çevrimiçi Tartışma Araçları, İlan Panoları, Sohbet Ortamları: Öğretim elemanı ve diğer öğrencilerle çevrimiçi bağlantı sağlanır. Senkron (sohbet) ya da asenkron (duyuru panosu) olabilir. Tartışmalar dahil edilebilir. Görüşmeler sınırlıdır. Hızlı ve doğru klavye kullanımı gerektirir (Von E., M and Berg, D., 1998, s. 128-134).

Elektronik Posta: Kullanımı kolay ve ucuzdur. Bilgisayar erişimi ve temel bilgisayar teknolojisi bilgisi gerektirir (Von E., M and Berg, D., 1998, s.167).

Mobil Teknolojiler (Mobil Öğrenme): Öğrenenlere sınıf dışında sınıfa bağımlı kalmadan cep bilgisayarı – PDA (Personal Digital Assistant) veya cep telefonu ile eğitim olanağı sağlamaktadır (Seppala ve Alamaki, 2003, s. 330-335). Bu sayede zaman ve mekândan bağımsız olarak bilgiye erişim imkânı doğmaktadır. Şu anda masaüstü bilgisayarlar ile kıyaslandığında, ortalama bir cep bilgisayarı ve mobil telefonlar yaklaşık yarı yarıya daha ucuzdur. Cep bilgisayarları (PDA) ve mobil telefonlar günümüzde eş eşzamanlı kullanımı artmıştır. Ancak eşzamanlı kullanımı için teknolojik olarak değil maliyet nedeni ile istenilen seviyeye gelmesi zaman almıştır (Bulun ve diğerleri, 2004, s. 46 Bulun, Gülnar ve Güran, 2004, s.46). Bina içi kullanımda kızılötesi, Bluetooth, RF gibi teknolojiler, bina veya kampüs içinde kablosuz, daha uzun mesafelerde ise WAP, GPRS ve SMS gibi teknolojiler eşzamanlı iletişimi sağlamaktadır⁵.

Akademik Danışmanlık: Akademik danışmanlık koordinasyon birimi; seçili derslerde tüm illerdeki üniversitelerde hafta sonları ve akşamları yüz yüze ders vermektedir⁶.

⁵ <http://ab.org.tr/ab07/bildiri/66.pdf>

⁶ [Anonim] Graduate Student Resource Guide. Michigan State University, East Lansing, MI, 2005.

2.2.1 Eğitsel Video

Eğitim alanında son yıllarda çok yaygın olarak kullanılmaya başlayan video, bu çalışmada; tanım, önem, özellik, tür, ilgili öğretim materyalleri, teknik yapı, kullanım biçimi, yararları, kullanım alanları, sağlanma yolları ve yönetsel hususlar gibi yönleriyle açıklanmıştır (Barbier, J., Cevenini P., Crawford A., 2012, s. 2).

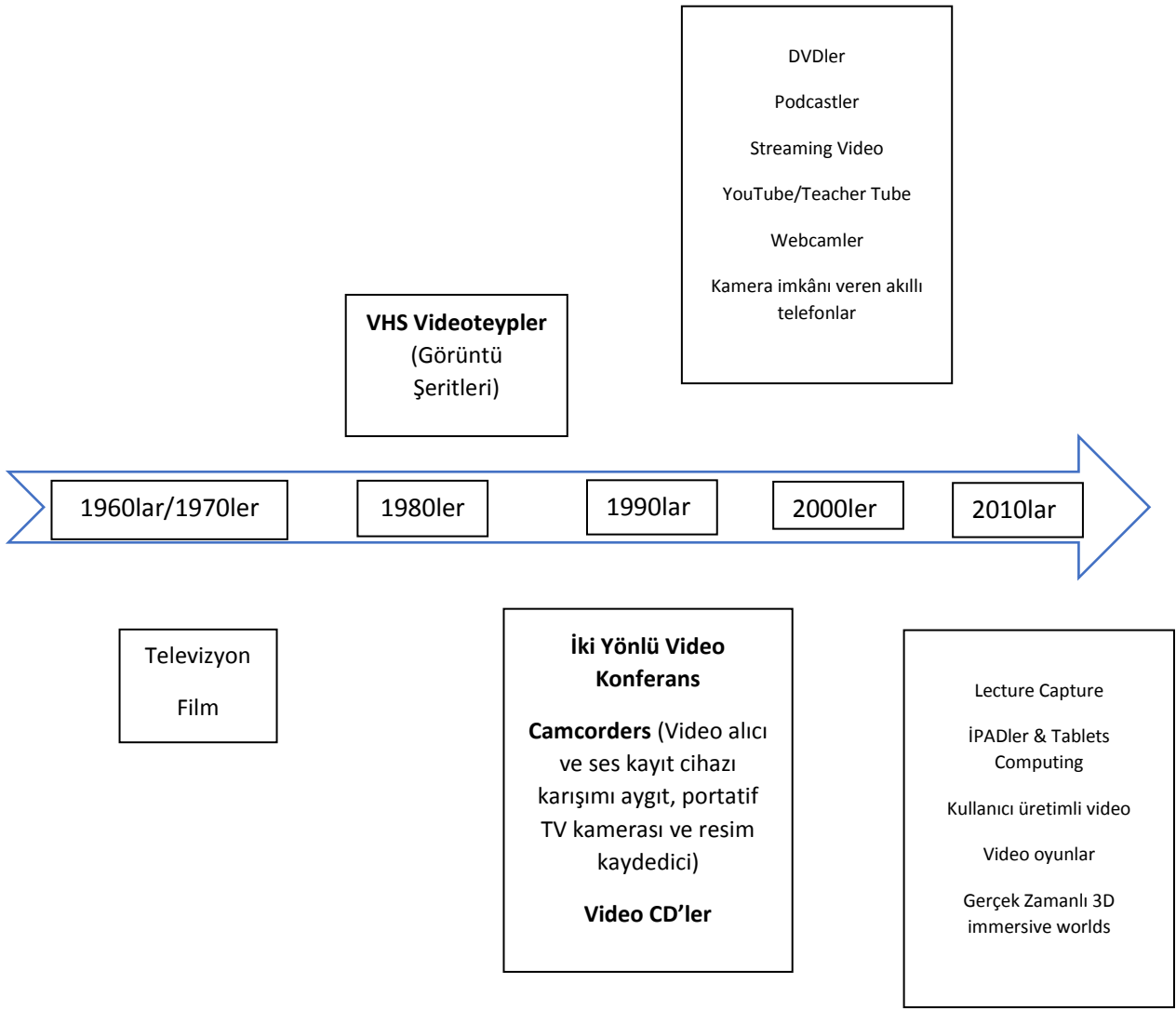
Video, Latince “görüyorum” anlamına gelen ve “görüntü işaretleri” ile ilgili olan bir terimdir. Bu terimde adlandırılan ortam; önceden kayıt ettiği ses ve görüntüyü bir alıcıya ileten elektromekanik bir araçtır. Kısaca “Video” olarak adlandırıldığı gibi, “Videoteyp” “Videoteyp recorder” “Görsel-İşitsel teyp” gibi adlarla da anılmaktadır⁷. Manyetik bantlar üzerinde yer alan veya sayısal olarak derlenmiş hareketli resimler dizisi olarak tanımlanır⁸.

Bir eğitim ortamı olarak video, görme ve işitme duyusuna aynı anda hitap etmektedir. Renk, hareket ve sesi aynı görüntüde kaynaştırmaktadır. Süreçlerde de öğrenci katılımını teşvik etmektedir. Bunun yanı sıra video; iki yönlü iletişim sağlamakta, diğer ortamlarda birlikte kullanılmakta ve çeşitli öğrenme etkinlikleri için kolaylıkla kullanılabilir. Teknik olarak ise özel görüntü çekimlerine yer vermekte, tekrar-tekrar kullanılabilir ve pratik kullanım özelliklerine sahip olmaktadır. Bu ortamlar zaman içerisinde geleneksel televizyonla öğretim yöntemini potansiyeli yüksek görüntülü ve işlevsel öğretim ünitelerine dönüştürmüştür (Barbier, J., Cevenini P., Crawford A., 2012, s. 3).

Videonun sınıfta kullanımı, zaman içerisinde eşsiz bir değişim dönemi geçirmiştir [Şekil 1.]. İlk başlarda Broadcast TV (TV Yayını) ve film, temkinli bir şekilde azar azar; aslında sadece sınıf dışı zenginleştirme formları şeklinde (sınıf çalışmasına eklenen özel görevler) kullanılmıştır (Alkan, C., s. 163-174).

⁷ <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/516/6415.pdf>

⁸ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5912cda4c77d54.93074163

Şekil 1. Sınıftaki Görsel Teknolojiler İçin Genel Kronolojik Liste

Kaynak: http://www.cisco.com/c/dam/en_us/about/ac79/docs/re/Video-in-Higher-Education.pdf

İzleyicilerin video ve görsel teknolojilere tepkisinde son 50 yılda büyük bir değişim görülmektedir. İzleyiciler, sadece ekrandaki resimleri görüntüleyen ve içeriği oynatan (“tepkisel TV seyri teorisi”-Winn, 1977) pasif seyirciler olmaktan uzaklaşarak, seyrettiklerini algılayarak ve uygulayarak deneyim edinen aktif gözlemciler olmuşlar; Anderson’un (1983) bilişsel hareketli teorisine göre (cognitively active theory) hareket etmektedirler.1980’lerin başlarında videonun birçok yeni türü geliştirilmiştir: LaserDiscs ve VHS videoteyp (görüntü şeridi), konu içeriği ne olursa olsun, sınıfı zenginleştiren popüler yöntemlerdir. Ayrıca, önceden kullanılmaya başlayan uydu iletim yöntemi, uzaktan eğitim ağlarında daha yaygın hale gelmiştir. Camcorders (video

alıcısı ve ses kayıt cihazı karışımı aygıt), henüz var olmayan içeriği geniş ölçüde dağıtmak için maddi imkânlar olmasına rağmen, öğretici ve öğrenenlerin kendi analog içeriklerini yaratmaya başlamalarını sağlamıştır. 21. Yüzyılın ilk on yılında sınıflar, dijital içeriğin evrensel bir şekilde daha kolay dağıtılabildiği yeterli düzeyde internet bağlantısına sahip olmaya başlamıştır. YouTube ile birlikte birkaç yıl içerisinde, videonun zengin içerik sağlamak için sınıfta nasıl kullanılacağı ve öğrenenlerin kendi içeriklerini nasıl yaratabilecekleri düşüncesi egemen olmaya başlamıştır. Aynı zaman diliminde webcam ve akıllı telefon gibi aygıtların kullanımı ileri düzeye ulaşmıştır. Podcastler, eğitsel amaçlarla iletilebilecek parçalı ses dosyaları yaratma imkânı yaratmıştır ve geliştirilmiş podcastler videoyu denkleme eklemiştir. DVD'ler materyalin daha derin anlaşılmasına imkân veren VHS videotapes kaynaklarının kullanımına dijital içerik eklemektedir (Barbier, J., Cevenini P., Crawford A., 2012, s. 4).

Geçmiş yıllarda, zaman-tüketen; analog veya dijital içeriğin (ses veya ses/video) manuel dağıtımının çok pahalıya mal olduğu bir lecture capture türü bazı üniversitelerde yaygın olarak kullanılmıştır.

Günümüzde videonun çoklu ağlar ve çok çeşitli türlerde aygıtlar üzerinden iletilebildiği dijital teknolojilerden broadcast video ve streaming video, sonsuz yakınlık sağlamaktadır. Teknolojideki bu gelişmeler önem arz etmektedir; çünkü bu sayede öğreticilerin içerik kalitesi üzerine olduğu kadar, kendi pedagojik amaçları ve öğrenenlerin bireysel performansı üzerine daha fazla düşünüp odaklanabileceği anlamına gelmektedir. Broadcast video ve streaming video, öğrenenlere ayrıca, hem sınıfta hem de evlerinin konforunda daha sonra izleyebilmeleri için içeriği durdurma, tekrar kurma, yeniden oynatma ve indirme imkânı vererek; kendi bireysel öğrenme süreçlerini daha iyi kontrol etmeleri için ek araçlar sunmaktadır. Ayrıca, kullanıcı tarafından geliştirilen videoya erişim; eski eğitsel video modeline nazaran eğitmen-öğrenen, öğrenen-öğrenen etkileşimini canlandırmaktadır (Barbier, J., Cevenini P., Crawford A., 2012, s. 5).

Broadcasting, izleyicilere herhangi bir görsel-ışitsel ortam aracılığıyla dağıtılmak istenen ses ve video içeriğinin yayılmasıdır. Sayısal Video Yayınlama (Digital Video Broadcasting-DVB) ise TV ve radyo yanında interaktif hizmetler (MHP, Mheg5, EPG,

Teleteks vs.) de aktarmaya yarayan sayısal televizyon yayın sistemidir (Barbier, J., Cevenini P., Crawford A., 2012, s. 5).

Akışkan (Streaming) Video veya Sunumlar: Streaming video, geniş izleyici kitlesi için ve hem senkron hem de asenkron biçimde öğrenenleri için içerik üretimini elde edilebilir, broadcasting video yayınına eş değerdir. Streaming bir video, tek yönlü akan içeriğin özü ve biraz sınırlı etkileşim olanaklarına sahip olarak canlı veya kayıt olabilir. Buna rağmen, son yıllarda bazı streaming çözümleri, canlı sohbetler, post mesajları, düzenleme ve etiketleme yönetimi ve içerik paylaşımı için öğrencilere olanak veren ve böylece etkileşimi kolaylaştıran ve destekleyen özellikleri birleştirmektedir. Video akışı; ayrıca internet üzerinde yürütülen webcasting (webde gelişigüzel bakılan) olarak bilinmektedir (Hartsell, T. ve Yen, C., 2006, s. 31-40).

Görüntü, grafik ve ses aktarımı sağlar. İlgiyle izlenebilir. Materyalin tekrar izlenmesi olanaklıdır. Bant çoğaltma gerektirmeksizin güncelleştirilebilir. Üretimi video kadar zaman almaz. Ancak tekdüze ders anlatımı türünde sunum eğilimi vardır ve içerik ilginç olmadığı ya da video ile desteklenmediği takdirde sıkıcı olabilir. Öğretim elemanının sunum planlamasını gerektirir. Öğrencilerin yeterli kapasitede bilgisayar ve internet bağlantısı olmalıdır (Hartsell, T. ve Yen, C., 2006, s. 40-43).

Ders Yakalama Sistemleri (Lecture Capture Systems): Yayınlanan üretimlerin bir alt kümesidir; özellikle öğrenenin sonradan erişimi için sınıf içeriğinin yakalanması ve yönetilmesi için tasarlanmıştır. Bu sistemler; içeriği araştırılabilir hale getirmeye yardımcı olmaya ve sadece ses ve videoyu değil, ayrıca PowerPoint, PDF dosyaları, flash animasyonları, video klipler, seçimler, anketler ve diğer zengin medya içeriği türleri gibi diğer üretim araçlarını otomatik olarak birleştirmeye yardımcı olmaktadır (McElearney, G. ve Morley, M., 2008)⁹.

Eğitimde video kullanımı için başlıca 3 temel yol vardır:

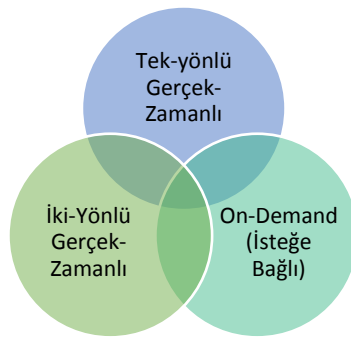
- **İsteğe bağlı (On-demand) video:** Bazı yerlerde internet aracılığıyla isteğe bağlı veya dayalı verilebilir. Kısaca VoD veya VOD; TV sistemleri, set-top-box kutuları ile gerçek zamanlı videoları izleme imkânı vermektedir. Dijital video kayıt ediciler, taşınabilir medya oynatıcıları, Kablolu TV ve telco TV içerik

⁹http://uecho.shef.ac.uk:8080/echocontent/0849/5/6db11ef5-c388-4bad-9658-504a823a6bbf/Unspecified_Unspecified_2008-12-05_12-34-PM_files/flash_index.htm

sağlayıcılarının çoğunluğu VoD sistemlerinin yanı sıra “izlediğin kadar öde” seçeneği de sunmaktadır. Böylece arşiv filmleri ve programları, içerik sağlayıcı firmanın kullanıcılara kiraladığı DVR cihazlarına ileride izlemeleri için kaydedilmektedir. İnternet televizyonculuğu da video on-demand için örnek olarak verilebilir.

- **Tek yönlü-gerçek zamanlı (One-way) video;** zaman yönetimli, paketlenmiş, TV yayını (broadcast TV), isteğe bağlı video akışı (on-demand streaming video) veya gerçek zamanlı, öğretim tabanlı uydu TV olabilir.
- **İki-yönlü etkileşimli video;** etkileşimli video konferans, sıkıştırılmış etkileşimli video (CAVE), video telekonferans (VTC) ve Gelecek Nesil Video Konferans Sistemi (telepresence), Cisco Telepresence System olarak Cisco tarafından yürütülen işbirlikli bir teknolojiyi içermektedir.

On-demand (isteğe bağlı) ve tek yönlü (one-way) video teknolojilerinin; geniş izleyici kitlelerine erişebildiği; ancak oldukça düşük etkileşim sunabildiği belirtilmiştir; oysaki iki-yönlü etkileşimli video teknolojileri, daha yüksek düzeylerdeki değişim ve etkileşim sunma yeteneğiyle ancak daha amaçlı veya küçük izleyicilere ulaşması ile tanımlanmaktadır. Şekilde gösterildiği gibi; 3 grup, öğretim için medya olarak genellikle tek tek işlevlidir; ancak bazen ortaklaşa işlemektedir (Barbier, J., Cevenini P., Crawford A., 2012, s. 4).

Şekil 2. Eğitim İçin Temel Video Kümesi (Grupları)

Kaynak: http://www.cisco.com/c/dam/en_us/about/ac79/docs/re/Video-in-Higher-Education.pdf

Günümüzde videonun kabul edilerek ani artış göstermesiyle medya; bu teknolojilerin sağlanması için gereken bütçe ve denklik değerinin bir kombinasyonuna ve bu teknolojilerle başarmaya çalıştığımız pedagojik amaçlara dayalı olarak zaman içerisinde gelişmiştir. Tablo 4, her bir video teknoloji kategorisinde dahil edilen örnekleri sunmaktadır.

Tablo 4. *Eğitsel Video Media*

Eğitsel Video Medya	On Demand Video	On-way Real-Time Video	Two-way Real Time Video
DVDs, VHS, Laser Disc	*		
Broadcast Content		*	
YouTube Clips/Enhanced Podcasting/VODcasting	*		
Streaming		*	
Lecture Capture	*	*	
Uydu		*	*
Etkileşimli Video Konferans			*

Kaynak: http://www.cisco.com/c/dam/en_us/about/ac79/docs/re/Video-in-Higher-Education.pdf

2.2.2 Video ve Öğrenmenin Tarihi

Eğitsel amaçla resimli dizilişin kullanımı; doğal olayların yavaş ve hızlandırılmış hareketlerinin, mikroskobik konu incelemelerinin ve denizaltı yaşam görüntülerinin gösterildiği eğitsel filmlerin, London-Charles Urban tarafından sunulmasıyla 1902’de başlamıştır. Eğitimde sessiz filmlerin kullanımı, bağımsız eğitsel bir paket gibi değil de, öğretime yardımcı bir araç olarak görülmüştür. Thomas Edison, sınıf içi kullanım için eğitsel film üretiminde öncü olmuştur. Ne yazık ki, Edison Library’nin doğa ve fizik filmleri koleksiyonunun büyük bir kısmı, 1914’teki bir yangında kullanılamaz hale gelmiştir. 1920’lerin sonlarına kadar eğitsel film yapımında resim üzerinde ses kullanımı da henüz mevcut değildi (Mayer ve Gallini, 1990, s. 154; Shepard ve Cooper, 1982, s.96-108).

Eğitsel sesiz film dönemi boyunca, devlet okullarında videonun öğrenme üzerine etkisini araştıran büyük ölçekli birkaç deneysel araştırma yürütülmüştür. Weber (1928, Seetler'da belirtilen, 1990), öğrenme çıktılarını ölçmek için sözlü testler yerine resimli bir ortamın kullanıldığı öncü bir çalışma yürütmüştür. Eastman Kodak Şirketinin, sessiz eğitsel filmlerin etkililiğini değerlendirmek için yaptığı bu büyük ölçekli çalışmada; 12 şehirdeki 10.000'den fazla öğrenci ve 200 öğretmen; geometri ve genel bilimden 20 sessiz eğitsel film görüntülemiştir. Kontrol grupları, aynı konuların anlatımı için uygun olan her türlü sınıf medyasını kullanmaya teşvik edilmiştir.

Eğitsel filmlerde ses opsiyonunun kullanılmaya başlanmasına rağmen, büyük ölçüde ekonomik kriz yüzünden, eğitsel film şirketleri 1920'lerin sonlarında başarısız olmaya başlamışlardır. Eğitsel amaçlarla gösterilen hareketli resimlerin en büyük üretici ve tüketicilerinden olan federal hükümet, 1930'lar boyunca özellikle tarım ve toprak koruma alanlarındaki genç endüstriye destek vermiştir. Hayvan çiftliklerindeki bulaşıcı hastalıkları yok etmek için hazırlanan kitle iletişim filmleri başarılı olmuştur. Orduda sivil savunma hakkında halkı bilgilendirmek için ve işgal kuvvetleriyle alakalı konularda servis personeli yetiştirmek için eğitsel filmler kullanılmıştır. II. Dünya Savaşı boyunca, ordu için yetiştirme amacıyla seferber ülke olarak 400'den fazla eğitsel film yaygın olarak kullanılmıştır.

Kitleleri yetiştiren sesle gerçekleştirilen eğitsel filmlerin etkililiği üzerine gerçekleştirilen en mükemmel klasik çalışma, 345 sayfalık "The Why We Fight" adlı oryantasyon film serisinin değerlendirmesidir. Orduya yeni katılan acemi erlere, ilk 2 ayları boyunca 4 eğitsel film gösterilmiştir. 50'şer dakikalık oryantasyon film serisi, izleyicilerinin büyük bir kısmının orduya yeni katılan acemi erlerden oluşacağına dair bir kanıya dayanarak, Amerika'nın savaşa girişine neden olan olaylar hakkında bilgi eksikliği duyanlar için geliştirilmiştir. Bu bilgilerle, erkeklere, sivil hayattan askeri hayata geçişi daha kolay benimsemeleri için rehberlik edileceği düşünülmüştür. Havland ve diğerleri (1949, s. 378); temel eğitimden geçen acemi erlerin bilgi, düşünce ve genel tutumları üzerine bir oryantasyon film olan, "The Battle of Britain" in etkilerini araştırmıştır. Tüm oryantasyon filmleri içerisinde en iyi çalışılan bu olmuştur. Bu film, İngilizlerin II. Dünya Savaşı'nda oynadığı rolü yeniden göstermiştir. Filmi izledikten sonra anketi tamamlayanlar ve filmi izlemeden anketi tamamlayanlarla yapılan çalışma için askeri birimler rasgele seçilmiştir. Sonuçlar; askerlerin 1940'ta

Britanya'daki savaşa ilişkin olaylar bilgisini değerlendirmede, filmin etkili olduğunu göstermiştir. Filmde savunulan olaylar hakkında öğrencilerin fikirlerini değiştirmede, ayrıca etkili bulunmuştur. Genel olarak, iletişim teknolojileri için başarılı bir yetiştirme aracı ve eğitsel olarak da etkili bir alet olarak düşünülmüştür.

Yaşam boyu öğrenmenin bir modülü olarak, 1999 yılında Almanya Tübingen Üniversitesi'nin ders videolarını online olarak yayınlamasıyla ortaya çıkmıştır (TIMMS, 2003). Amerika Birleşik Devletlerindeki MIT (Massachusetts Institute of Technology) tarafından 2000 yılından beri Açık Ders Malzemeleri Projesi (Open Courseware Project) yürütülmektedir (MIT, 2001). Türkiye Bilimler Akademisi de buna benzer uygulamaların yapılması ve açık ders malzemelerinin Türkçeye çevrilmesi ve üretilmesi için; 19 Ekim 2006'da Üniversite Rektörlüklerini Açık Ders Malzemeleri Projesi ve bu projenin İspanyolca konuşulan ülkeler, Çin, Japonya, Fransa, Hollanda, Hindistan, Vietnam ve Tayland'da ki benzer uygulamaları ile ilgili bilgilendirmiştir. Bu üniversitelerden katılımcıların oluşturduğu Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumu TUBA öncülüğünde YÖK ve TÜBİTAK'ın katkılarıyla çalışmaktadır. AB ve inetr'larda tanıtımları ve açık çağrı yapılmıştır. DPT'den alınan bir proje desteği ile TUBA hem çeviri derslere hem de yerel üretim derslere destek olmaktadır. Portalın ismi acikders.org.tr'dir. Matematik, Fizik, Kimya, Yer Bilimleri ve Sosyal Bilimler alanlarında dersler mevcuttur. Nitelikli ve standartlara uygun ders materyali hazırlanması için başvurular titizlikle değerlendirilmektedir.

Bunun yanı sıra Açık Eğitim Konsorsiyumu'nun Haziran 2015'ten bu yana 250 civarında üyesi vardır (Open Education Consortium, 2015).

Açık Eğitim Kaynaklarının yaygınlaşmasıyla beraber tüm dünyada eğitsel videoların ücretsiz olarak izlenmesine olanak sağlanmıştır. Öğretim görevlilerinin ve Khan Academy (<https://www.khanacademy.org>) gibi bağımsız girişimlerin sağladığı eğitsel videolar e-öğrenme'de video kullanımına olan taleplerde artış sağlamıştır (Caswell T., Henson S., Jensen M. ve Wiley D., 2008)¹⁰.

2008'de George Siemens tarafından MOOC (Massive Open Online Course) adıyla ortaya çıkan uygulamada katılım sınırlaması olmadan, dersi almak isteyen herkese

¹⁰ Caswell T., Henson S., Jensen M. ve Wiley D., 2008, Open Content and Open Educational Resources: Enabling universal education, The International Review of Research in Open and Distance Learning, Vol:9, No:1

öğrenme içerikleri sunulmaktadır (McAuley, A.; Stewart, B.; Siemens, G.ve Cormier, D., 2010)¹¹.

Birinci nesil olan eMOOCs platformunda içerik önceden hazırlanmaz, katılımcılar birlikte çalışarak üretirler. Bir milyon ders tamamlama belgesi verilen ikinci nesil xMOOC platformunda ise katılımcılara sadece okuyacakları değil aynı zamanda görüp işitebilecekleri yapılandırılmış içerik sunulmaktadır (Hollands ve Tirthali, 2014, s.128). Bunun yanı sıra etkileşim içeren kısa videolar da xMOOC içerisinde izlenebilmektedir (EDUCAUSE, 2011, s.46-19).

Genelde üniversiteler tarafından çevrimiçi ortamlarda sunulan ve herkes tarafından ulaşılabilen küresel mega sınıflara kaydolarak içeriğini takip ettiği derslerdir. Derslere katılmak için genellikle e-posta adresi yeterlidir; ücretsiz veya cüz'i bir miktar ücrete sahiptir. Derslerde konu anlatımları, videolar, testler, ödevler, tartışma ortamları ve bloglar vardır (Glance, 2013, s. 189). Milyonlarda öğrenciye fırsat eşitliği sağlayarak, demokratik bir öğrenme biçimi sunar (Carr, 2012, s. 47-56). Açıklık, öğrencilerin MOOC sistemine katılmasını veya sistemden ayrılmasını; bu dersler süresince öğrencilerin birbirleriyle etkileşim ve iletişimde bulunmasını, aynı zamanda açık müfredatı ifade etmektedir (Rodriguez, 2012, s.311). Öğrencilerin yaşam boyu bireysel ve mesleki gelişimlerini sağlamaktadır¹².

Eğitsel filmlerin ilk 50 yılına ait kapsamlı araştırmalar, video destekli eğitimin, sınıftaki öğrenme için avantajlarını belirgin biçimde göstermektedir. Wetzell, Radtke ve Stern, eğitimde farklı video materyallerinin etkililiği üzerine bir araştırma yapmıştır. II. Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda askeri servisler, bir öğrenme ortamı olarak video deneyiminin öncüsü olmuşlardır. Ünlü ruhbilimciler tarafından; algısal ve motor becerileri öğrenmek, 3-boyutlu uzayı açıklamak ve karmaşık-sıralı konuların eğitimi için çalışmalar yürütülmüştür (Allen, 1971, s. 489).

Televizyon, bir gün her evde ve her sınıfta bir televizyon olacağı sözünü gerçekleştirerek filmlerden daha da iyi sonuç elde etmiştir. 1952-1977 yıllarında "National Defense Education Act" tarafından sponsor edilen görsel-işitsel eğitim için

¹¹ McAuley, A.; Stewart, B.; Siemens, G.; Cormier, D. (2010). The MOOC Model for Digital Practice. http://www.elearnspace.org/Articles/MOOC_Final.pdf.

¹² Ergüney, M. (2015) Uzaktan eğitimin geleceği: mooc (massive open online course, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Journal of Research in Education and Teaching, Kasım 2015 Cilt:4 Sayı:4 Makale No: 03

incelenen 293 çalışma kapsamında; 533 büyük dergi, 935 araştırma özeti ve 762 doktora tezi, 25 yıllık bir süre boyunca izlenmiştir. 1950'lerin ortasından 1960'ların ortasına kadar olan süre, "eğitsel televizyonun en popüler on yılı" olarak sınıflandırılmıştır. Değerlendirilen yüzlerce eğitsel televizyon çalışmasına dayanarak yüz-yüze sınıfla eşit düzeyde etkili olduğu baskın olarak ortaya çıkmıştır. Birçok çalışma; öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları, öğrenme koşullarını ve televizyonun spesifik özelliklerini göz ardı etmektedir. Eğitsel televizyon üzerine yapılan araştırma literatürü; Chu ve Schramm (1967, s. 123) ve Seels, Berry, Fullerton ve Horn (1966, s. 459-512) tarafından kapsamlı olarak incelenmiştir.

Başarılı bir videodan öğrenme için avantajlı olan renk, resmin bir detaydır. İzleyiciler tarafından çoğunlukla tercih edilmesine rağmen, genel olarak bakıldığında etkili bir öğrenme değişkeni olarak kabul edilmemektedir. Yetiştirme performansı üzerine siyah-beyaz (tek renkli) televizyona karşı renkli televizyonun etkililiğini araştıran bir çalışma yapılmıştır (Kanner ve Rosenstein, 1960, s. 63-67). Muharebe Birliğinde eğitimden geçirilen 368 askerlik birim eğilimlerine göre ayrıştırılmıştır. Televizyonda yayınlanan 11 ders aynen geleneksel sınıftaki gibi öğretilmiş; ancak ders esnasında eğitsel bir unsurun rengi geçtiği zaman; eğitmen, öğrencilerin anlaması için tek-renkli televizyon grubunda rengi yüksek sesle söylemiştir. Her bir dersle birlikte testler yöneltilmiştir. Renkli ve tek-renkli gruplar arasındaki 11 karşılaştırmadan 10'unda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak eğilimleri yüksek olan gruplar, tek renkli televizyon eğitiminden; düşük eğilimli gruplar ise renkli televizyon eğitiminden daha anlamlı öğrenmişlerdir. Test modelleri, renkle ilgili olan ve olmayan tüm unsurlara dayanarak ayrıca incelenmiştir. Renge ilişkin test unsurları için renkli ve tek-renkli televizyon eğitimi gruplarında anlamlı bir fark yoktur. Yazarlar; rengin yeterince alışılmış olduğunu, renklerin isimlerinin eğitim sırasında görsel işaretler için sözlü olarak söylenebileceğini ve bir performans testine aktarılabilceğini ileri sürmüştür.

Renkliye karşı, siyah-beyaz eğitsel filmler için tercihlerin incelendiği başka bir çalışmada; Wander-Meer (1954, s.125), üniversite öğrencilerini, aynı filmlerin karşıt versiyonunu izleyen 2 gruba ayırmıştır. Öğrencilerin renkli filmleri tercih etmelerine rağmen; tercih ve öğrenme arasında bir ilişki yoktur. Renk, doğal olarak gerçekçilik eklenmek istendiği zaman, bir öğrenme etkisi yaratabilir (Wetzel ve diğerleri, 1994, s. 65). Öte yandan, renk, bir dikkat sağlayıcı, örgütsel ayırt edici işaret olarak kullanıldığı

zaman öğrenmeye yardımcı olabilir (Chuete, 1980, s.369 ; Moore e Nawrock, 1978, s. 129).

Video sunumunda ilgi uyandırmak ve ilgiyi sürdürmek için ses efektlerinin eklenmesi etkili olmasına rağmen; videodan öğrenme üzerine etkisinde istikrarsızlık söz konusudur. Farklı seslerin, güldürücü seslerin ve fon müziklerinin çalınması seyircinin ilgisini artırabilir. Video sunumundaki ses efektleri önemli noktaları vurguladığından öğrenme üzerinde etkili kabul edilmektedir (Bryant, Zillman ve Brown, 1983, s. 98). Buna rağmen; ses, sadece eğlence için (Travers, 1967, s. 74) ya da anlatıma gerçekçilik katmak için arka plan sesi olarak kullanıldığında (Barcington, 1972, s. 366) öğrenme üzerine hiçbir etkisi yoktur.

Video destekli eğitimde işitsel eğlencenin etkisini araştıran bir çalışma yapılmıştır (Neu, 1950, s. 974). Hem eğitsel hem de eğitsel olmayan içerikle ilgili ilgi çekici ses ve görsel işaretler içeren filmlerin öğrenme üzerine etkisi araştırılmıştır.

Video teletraining literatüründe öğrenen memnuniyeti ve performansı arasında bir ilişki olduğuna dair kanıt yoktur (Payne, 1999, s. 369). Herhangi bir öğrenme sitesine yüksek kalitede video sağlamak için ticari bant teknolojisi geliştirilirken, “eğitsel iyileşmelerle” video kullanımı gelişmeye de devam edecektir. Öğrenciler ve yöneticiler, internet üzerinden iletilen bir video programına sıcak bakabilir; ama program aslında eğitsel olarak etkisiz de olabilir. Bu nedenle hedef öğrenme çıktılarını elde etmek için tedbirler alınmalıdır.

Uzaktan öğrenme sağlayıcıları, en yüksek kalitede video ile öğrenenleri başarıya ulaştırmayı amaçlamaktadır. Ancak öğrenci memnuniyetini sağlamasına rağmen, bunun öğrenme için faydalı olacağı kesin değildir.

Görsel gerçekçilik, gerçek bir şeyi anlatan bir görsel ya da gerçeğinden ayırt edilemeyen kapsam olarak nitelendirilebilir (Wetzel ve diğerleri, 1994, s.741). Detay; öğrenme çıktısının ilgili olduğu kesin detayların olduğu alanı öğrenmeye yardımcı olabilir. Yüksek düzeyde detaylarla, realizmin bir neticesi olarak çok fazla bilgi verilirse; eğitsel etkililik sınırlandırılabilir. Kalbin aşırı detaylı gerçekçi resimlerinin ya da modellerinin, uygun şekilde ton farkı olmayan ayrıntılarla anlatılanlardan daha az etkili olduğu gösterilmiştir (Dwyer, 1978, s.397).

Bu gözlem; daha yüksek güvenilirlikte uçuş simülasyonlarının öğrenmeyi kesinlikle geliştirdiği araştırmaların ya da gerçek ağıta yakın simülasyonların öğretim etkililiği üzerine araştırmaların bulgularına da benzemektedir (Hays ve Singer, 1989, s. 745). Benzer biçimde, sanal ortamlar üzerinde yapılan bir araştırmada, daha popüler ve masraflı görsel görüntüleme ortamları kullanıldığı zaman; görsel-uzamsal öğrenmede hiçbir gelişme olmadığını kanıtlayan veriler elde edilmiştir (Johnson ve Stewart, 1999, s. 129).

Bir uzaktan öğrenme programında, eğitmenin fiziksel olarak hem bulunduğu hem de bulunmadığı durumların incelendiği bir çalışmada; öğrencilerin, eğitmeni görüp duyamaması, öğrenme yeteneklerini azaltmasına rağmen; fiziksel bulunuşun 2 durumunda, öğrenme performansında ve çıktılarında hiç fark görülmemiştir (Wisher ve Crow, 1999, s. 564).

Öğretim etkililiğini artırmak için eğitsel televizyon, öğretim simülatörleri ve sanal gerçeklik programları kullanarak, uzaktan öğrenme programının video kapasitesini artırmak her zaman gerekli değildir. Çoğunlukla da geliştiriciler ve tasarımcılar, öğrenme süreci üzerinde medyayı etkili kullanmak yerine, teknik imkânlar ile cezbedilmiştir (Sherry, 1996, s. 578). Asıl önemli olan, Mayer'in üretken multimedya öğrenme modelinde anlatıldığı gibi, video bileşeni; öğrenme, hatırlama ve gerçekleşmeye transferi için sözlü bileşenle dikkatle bütünleştirilmelidir.

Video destekli öğretim üzerine araştırma bulguları çok ayrıntılı ve uzundur. Bulguların altında yatan konu aslında bir hayli basittir. Sınıf ortamı tekrarlandıkça, öğrenme çıktıları tekrarlanır ("anamlı olmayan farklılık" fenomeni) (Russell, 2002, s. 201). Öğrenme koşulları uygun bir şekilde belirlendiği zaman, kişiye özgü, önemli ölçüde bilgi verici geri dönüt sunulur, bir buçuk standart sapmayla bir öğrenme etkisi ortaya çıkar (Fletcher, 1990, s.698). Sistem, konu uzmanı bir insan eğiticiye yaklaştığı zaman; geri dönütün etki boyutu, bir tam standart sapma veya fazlası olabilir (Woolf ve Regiion, 2000, s.456).

Video-destekli öğretim, görsel-işitsel aşamadan, eğitsel medya aşamasına (1960'lardan 1970'lere); öğretim teknolojisi aşamasına (1980'lerden 1990 ortalarına) ve internet aşamasına (1994 dolaylarında) geçerek ilerlemiştir. Görsel-işitsel aşamanın en parlak devirlerinin eski terminolojisi-floreras tebeşir, diapositifler, anamphoric lenses,

lenticual ekranlar, pantograflar ve telemotion aygıtlar-yeni bir terminoloji tarafından değiştirilmiştir: geçici mesajlaşma, bant genişliği, tarayıcılar, video sıkıştırma ve çizgesel kullanıcı ara yüzleri. Şüphesiz gelecek, öğrenene yeni video yolları sunacaktır. Sanal gerçeklik (Dede, 1996, s. 187-193), portatif, kablosuz Web (Shotsberger ve Vetter, 2000, s. 456) ve uzamsal olarak tutulan görsel sergilemeler; 3 duvar ve yerdeki proje stereo resimleri, değişen eğitsel video ortamının örnekleridir.

Değişmeyen tek şey; bilgi, beceriler ve kanaatleri kazanmak için insanın öğrenme ve hatırlama kapasitesinin doğasıdır. Her ortamda eğitsel tasarım görüntülemelerinin müthiş etkisinin kanıtları vardır (Clark, 1983, s. 123-124). Neredeyse bir yüzyıllık araştırmaya göre video ortamı, öğrenmede yardımcı bir etkiye sahiptir ama öğrenme koşulları her zaman önemli olacaktır. Video destekli ya da diğer medya aracılığıyla öğretim de olsa, internet ve gelecek alanlardaki araştırmacı ve geliştiriciler; ortamın, iletilen eğitsel mesajının tasarımından son derece farksız olması gerektiğini kabul etmelidir.

2.2.3 Açık ve Uzaktan Öğrenme Ortamlarında Video Kullanımının Tarihsel Gelişimi: Siyah-Beyaz Eğitsel Sessiz Sinema Filmlerinden İnternetteki İsteğe Bağlı (On-demand) Videolardan Öğrenmeye...

Öğrenmenin gerçekleşmesi için bilginin kazanımı ve değişimi kalıcı olmalıdır; öğrenenler, önceden gerçekleştiremedikleri performansları gösterebilir hale gelmelidir. Öğrenmenin birçok türü vardır. Uzaktan öğrenme, bir eğitmenin fiziki bulunuşu olmadan öğrenmeyle ilgilidir. Ayrıntılı ders tasarım tekniklerini, özellik kazanmış eğitsel teknikleri ve uzaktan öğrenme davranışlarını açıklayan bir eğitim teknolojisini kapsamaktadır (Moore ve Kearsley, 1996, s. 379). Videoların ortaya çıkmasından bu yana örgün ve açık ve uzaktan eğitimde nasıl kullanılabileceği hep araştırılmıştır. Günlük hayatta televizyon izlerken farkında olmadan ya da video iletişim ortamlarından öğrenme gerçekleşebilmektedir. Açık ve uzaktan eğitimdeki bu ortamlar, formal yapı, iletişim yöntemleri, öğretim teknikleri ve özel bir ders tasarımına ihtiyaç duyabilmesine rağmen; öğrenen görüşlerini değiştirebilir, davranışlara yön verebilir ve tutumları değiştirebilir.

Açık ve uzaktan öğrenmenin yaygınlaşmaya başlamasında mektup yazma kurslarının daha büyük bir rolü olmasına rağmen, siyah-beyaz eğitsel sessiz sinema filmlerin ortaya

çıkışı açık ve uzaktan öğrenmenin gelişiminde videoyu temel dayanak haline getirmiştir (Freeman, 1923, s. 84). 1950'lerde hareketli video ve animasyonlara ilişkin örneklerin, siyah-beyaz eğitsel sessiz sinema filmlerinin, eğitici TV'nin, video-disklerin ve CD-ROM'ların kullanımından sonra internet teknolojilerindeki gelişmelerle internetteki on-demand öğrenme portallarındaki dijital video, neredeyse bir yüzyılın sonunda e-öğrenme aktivitelerinde daha da yaygınlaşmıştır (Giannakos, 2013, s. 266). Eğitsel video kullanımı daha da canlanmıştır ve video öğrenme sürecinin tamamlayıcı bir unsur haline gelmiştir (Marchionini, 2003, s. 47). Video-destekli öğretim, açık ve uzaktan öğrenme yöntemlerinin ortak bileşeni haline gelmiştir.

Videonun öğrenme için çok önemli bir unsur olduğu varsayımıyla geçtiğimiz yüzyıl boyunca yapılan çalışmalarda gelişmeler elde edilmiştir. Streaming teknolojileri yaratan nesil, yüksek güvenilirlikte video iletimi için internet protokol paketleri kullanmaya başlamıştır.

Etkili eğitsel video tasarlayabilmeleri amacıyla online eğiticiler için temel ölçütler belirlenmiştir ve e-öğrenme için eğitsel video tasarımı ve üretimine özgü yaklaşımlar benimsenmiştir.

Eğitim videolarını tasarlamak, üretmek ve paylaşmak için kullanılan araç ve platformların teknolojik gelişimi kolay kullanımı ve sayıca artışı e-öğrenme aktivitelerinde eğitsel video kullanımını daha da hızlandırmıştır. Bunun yanı sıra videonun bilişsel açıdan önemi, ses efektleri sayesinde video ile sesin zihinsel entegrasyonu, kitle iletişimleri (açık ders malzemeleri, kitlesel açık çevrimiçi dersler), görsel-işitsel iletişimin ortaya çıkması, renk, video gerçekçiliği ile öğrenmenin sağlanması ve açık ve uzaktan eğitimin tüm dünyadaki popülerliğinin artması e-öğrenme aktivitelerinde eğitsel video kullanımını hızlandırmıştır.

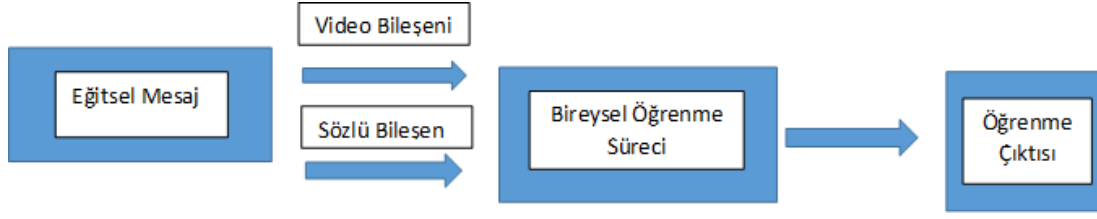
Açık ve uzaktan öğrenme programlarına artan taleple birlikte 2016'da dünyada öne çıkan dijital trendlerin nispeten en önemlisi olarak vurgulanan video içerik üretimi daha da önem kazanmıştır. Konuyla ilgili bilgi veren Emarsys Türkiye Ülke Müdürü Murat Erdör, dijital dünyanın çok hareketlendiğini, kişiselleştirmenin önem kazanmasıyla, kullanıcı deneyimini ve süreçleri daha keyifli hale getirmek ve etkileşimi artırmak için video içeriğinin yükselişinin süreceğini belirtmiştir. Video içeriklerin, toplam tüketici

içeriği temel alındığında gelecekte %70'lere ulaşması öngörülmektedir (Erdör, 2016, s. 96).

2.2.3.1 Video ve Öğrenmeye Bilişsel Bakış Açısı

Video; bir iletişim teknolojisi aracılığıyla eğitsel bir mesaj iletir. İletişim teknolojileri; eğitsel mesajların öğrenene gönderildiği fiziksel ortamlardır. Eğitsel mesajlar ise, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal eğitsel çalışma alanlarında davranışları biçimlendiren işaret ve sembollerdir (Flemining ve Levie, 1978, s. 129). Video destekli eğitim, istisnalarla, video ve sözlü bileşenli eğitsel bir mesaj türüdür. Sözlü bileşen, yazı kanalıyla ya da genel kullanım şekli olan işitsel bir kanalla iletilir. Uzmanlar, görsel materyallerin, sözlü bileşenin panzehri olduğunu düşünmektedir (Saettler, 1990, s. 365). Diğer öncü yaklaşımlar; 20. yy başında ortaya çıkan siyah-beyaz sessiz eğitsel sinema filmleri oynarken görsel içeriği açıklayan veya hemen sonrasında bir açıklama sunan eğitime sahiptir. 1920'lerin sonlarında ses eklendiğinde, sözlü bileşen büyük ölçüde işitsel olmuştur.

Eğitsel bir mesaja dayanarak, video destekli eğitim aslında multimedyanın bir türüdür. Özellikle soyut kavramların görüntü ve sesini bir araya getirerek birden çok duyu organına iletebilmektedir. Örneğin; video teletraining'de video resimleri gösterilirken, işitsel bir hikâye sözlü içerik gibi sunulmaktadır. Uzaktan eğitim araştırma literatüründe ses kalitesinin önemi açıklanmıştır. Eğitsel videodan başka; sese dayalı kablo televizyon aracılığıyla gerçekleştirilen eğitsel programlar da vardır. Eğitsel CD-ROM'larda da genellikle bir ses eşliğinde video hareket etmektedir. Şekil 3'te video destekli eğitsel bir mesajdan bir öğrenme çıktısına kavramsal bir yol çizilmektedir. Bileşenler birbirine bağlıdır ve video-destekli eğitim değerlendirilirken ses dikkate alınmalıdır. Maalesef, çoğu video-destekli eğitim çalışmasında ses bileşeninin katkısına yeteri kadar önem verilmemiştir. Video içeriğiyle ses bileşeninin entegrasyonuna bilişsel bir bakış açısı geliştirilmiş ve öğrenme üzerindeki tamamlayıcı etkisi belirtilmiştir.

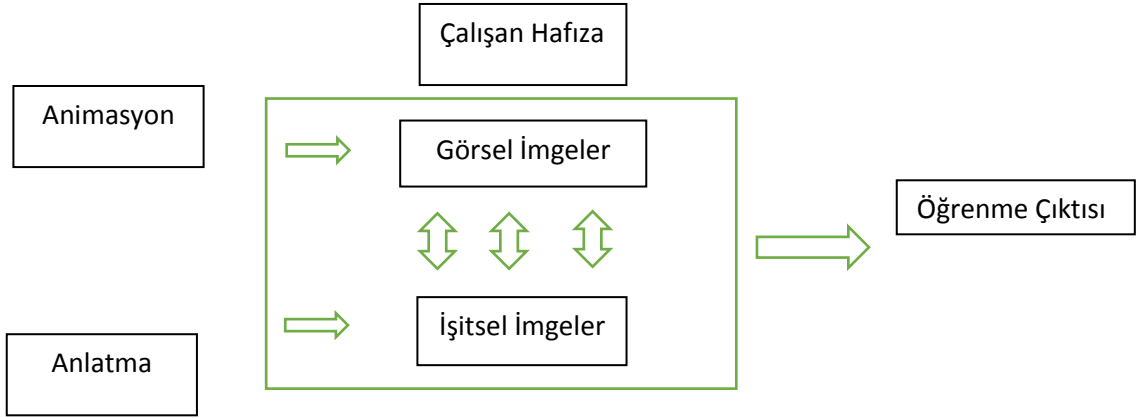
Şekil 3. Videodan Öğrenmenin Genel Modeli

Kaynak: Garrison, 1990, s. 126; Harvard ve Olcott, 1995, s. 96-103

2.2.3.2 Video ve Sesin Zihinsel Entegrasyonu

Bilgi işleme süreçleri birçok araştırmacı tarafından tartışılmıştır. Santa Barbara, California Üniversitesi'nde Profesör Richard Mayer ve çalışma arkadaşları tarafından, bir öğrenme aracı olarak video ve sesin zihinsel entegrasyonunu anlatan genel bir çerçeve oluşturulmuştur. Mayer, multimedya öğrenmenin üretimsel bir modelini geliştirmiştir (Mayer, 1997, s. 107; Moreno, 1998, s. 221). Model, bilgisayar ürünü animasyonları izleyen öğrencilerin, öğrenme çıktılarını araştıran laboratuvar deneyleri ile oluşturulmuştur. Bağımsız değişken, işitsel anlatım ya da ekrandaki yazıyla iletilen sözlü bileşendir. Temel sorun, öğrencinin çalışma hafızasının sınırlılıkları ışığında, eğitsel mesajın sözlü ve görsel bileşenlerini en iyi nasıl bir araya getirdiğidir.

Mayer'in araştırmasının temelini oluşturan psikolojik teori, çalışan hafızanın iki yönlü işleyişidir. Bu teori, Paivio'nun (1986, s.458), zihinsel resimler üzerine ikili kodlama yaklaşımı araştırmasından gelmektedir. Çalışan hafıza; algısal resimlerin geçici bellekte kavrama sürecini gerçekleştirir. Görsel ve işitsel resimlerin her ikisini de ayrı ayrı bulundurmaktadır; ama her biri için sınırlı bir kapasitesi vardır. Zihinsel resimler çalışan hafızada kısa bir süre için kalırken, onlar kaybolmadan önce, öğrenenler onları hızlıca uyumlu simgelere dönüştürmeye çalışırlar (Şekil 4). Görsel ve işitsel depolar arasındaki referans-veri bağlantılarını pekiştirmek ve bunu birkaç dakika içinde yapmak öğrenenler için zorunludur. Bu adımlar, Gagne'nin uyaran özellikleri seçici algısı ve öğrenmenin anlamlı kodlama adımlarıyla birbirine yakındır (Gagne, 1985, s. 156).

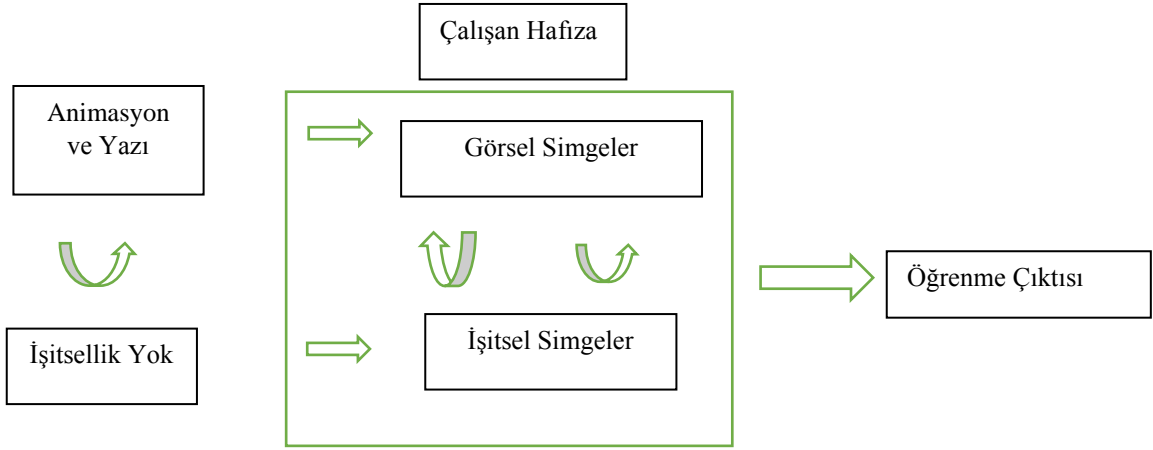

Şekil 4. Mayer'in Çalışan Hafıza Tasviri

Kaynak: Gagne, 1985

Mayer'in araştırmaları, kontrollü laboratuvar koşullarında gerçekleştirilmiştir. Konu alanları; doğa olaylarını kavrama (gün doğumunda aydınlanma oluşması vb.) ya da günlük yaşamda karşılaşılan olayların mekanik bilgisini (bir arabanın parçalanma işlemi vb.) içerir. İlk durumda öğrenciler, sözlü bileşeni ekrandaki yazı olan videoyu görüntülemişlerdir. Diğer durumda, sözlü bileşeni sesli bir anlatım olan aynı videoyu görüntülenmiştir. Öğrenme çıktıları, bir hatırlama testi (retansiyon), bir eşleştirme testi ve bir transfer testi aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Öğrenenler, her içerik alanında uygulanan üç testte de sesli anlatım durumunda daha iyi performans göstermişlerdir. Mayer bunu; multimedya öğrenenlerinin, eğitsel mesajı ayrı ayrı benimsediği çalışan hafızada, sesli anlatımla bileşenleri daha kolay birleştirebildiği "dağılan ilgi" etkisi ile yorumlamaktadır.

Şekil 5. Görsel Çalışan Hafızada Sonuç Çıkarma Etkisi

Kaynak: Mayer ve Gallini, 1990, s. 154; Shepard ve Cooper, 1982, s.96-108

Buna karşılık, Şekil 5'te anlatıldığı üzere, ekranda yazı olan görsel, görsel çalışma hafızası alanındaki animasyon simgesiyle rekabet etmektedir. Bu rekabet sonucu daha az verimli kodlama ve öğrenme çıktısında potansiyel bir azalma meydana gelir.

Görsel öğelerin yeni bilgilerin ilişkilendirilmesi ve hatırlanmasında olumlu rolü ve öğrenmeye olumlu etkisinin yanı sıra Mayer'in araştırmasının önemi, öğrenmede videonun etkisi değerlendirilirken ses bileşeninin katkısının hariç tutulmayacağıdır. Maalesef, uzaktan öğrenme üzerine araştırmalar, genellikle ses bileşeninin özelliklerini ihmal etmektedir. Bazı durumlarda ses bileşeni video bileşeninden daha çok öğrenmeye katkıda bulunabilir. Buna rağmen, video, itibarın en çoğunu alır.

2.2.4 Açık ve Uzaktan Öğrenme Ortamlarında Videonun Kullanımı, Amaçları ve Türleri

Uzaktan öğrenen öğrenciler, eğitimcilerle veya akranlarıyla doğrudan etkileşimde bulunamayabilir; ancak öğrenme doğası itibarıyla sosyal bir ortamda diğer insanlarla etkileşim halinde gerçekleşmektedir. Araştırmalar, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında eğitici veya akranlarla etkileşim eksikliğinin; yabancılaşma (uzaklaşma), toplumun dışında kalma (toplumun bir parçası olmayı reddetme), isteksizlik, düşük düzeylerde öğrenci motivasyonu, düşük öğrenme performansı gibi ciddi sorunlara yol açabileceğini göstermektedir (Beaudoin, M. F., Kurtz, G., ve Eden, S., 2009, s. 275–289).

Bilgi birçok kanalla (ses, görseller ve hareket yoluyla; yüz-yüze geleneksel öğrenme ortamlarında bir eğitmenin fiziki bulunuşu esnasında, sözlü ve sözlü olmayan işaretlerle-jest ve mimiklerle) iletilebilir (Taylor, 2005, s. 456; Liv ve Ginther, 1999, s.. 686 ; Sankey, 2003 s.126). Açık ve uzaktan eğitim sistemine kayıtlı öğrencilerin birçoğu için bu öğretim bileşenlerinin tamamı sağlanamamaktadır. Bu nedenle açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında eğitmeni görme veya duyma imkânının sağlanması, öğrencilerin dersi daha doğal bir öğrenme ortamı haline getirmelerinde ve öğretilen faaliyetleri algılamalarında tamamlayıcı unsur vazifesi görmektedir. Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarının etkileşim, içerik ve öğrenme sınırlılıkları, yazı-destekli online derslerde daha belirgindir. Günümüzde eğitim kurumlarında online derslerin birçoğunun ağırlıklı olarak yazı destekli öğrenme aktiviteleri sunduğu vurgulanmaktadır (Deborah, 2006; Harsell ve Yuan, 2006; Adams, 2006; Nitra ve Hall, 2003; Savery, 2005; Micheliç, 2002). Bu ortamlardaki uzaktan öğrenenler ders boyunca bir eğitmenin fiziki olarak bulunuşundan mahrum kalmakla birlikte aşırı miktarda yazı-destekli dokümanla karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında; ses, görsellik ve hareket imkânı sağlayan bir eğitsel medya, özellikle video kullanımının eğitsel olarak sağladığı avantajlardan faydalanılmalıdır. Uzaktan öğrenenler bu sayede açık ve uzaktan öğrenme ortamlarının etkileşim, içerik ve öğrenme sınırlılıklarının üstesinden gelebilir (Bolliger, D., ve Waslik, O., 2009, s. 103–116).

Etkileşim, içerik ve öğrenme sınırlılıkları olan açık ve uzaktan öğretim ortamlarının kayıp unsurlarından eğitmeni görme veya duyma imkânını sağlayan video aynı zamanda, “teaching presence (sanal bir ortamda öğretmenin rolü)” kavramının alt bileşenleri olan ders tasarımı, düzenlemesi ve eğitim bileşenleri ile “öğrencilerin öğretilen faaliyetleri algılamaları” ve “açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenme motivasyonu” nu da etkilemektedir (Cheawjindakarn, B., Suwannatthachote, P., ve Theeraroungchaisri, A., 2012).

“Teaching presence”, “Community of inquiry (CoI)” kuramsal çerçevesinin üç temel bileşeninden biridir. “Teaching presence”, sanal bir ortamda öğretmenin rolüne atıfta bulunurken; “CoI” modeli uzaktan öğretimin karmaşık yapısını yansıtmaktadır (Akyol, Z., Vaughan, N., ve Garrison, D., 2011, s. 231-246).

Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenme motivasyonu ve öğrenme çıktıları büyük ölçüde ders tasarımına ve seçilen medyaya bağlıdır ve akademik başarı için

online eğitimleri en çok endişelendiren konulardan biridir. Yapılan araştırmalar eğitsel içeriğin video ile iletilmesinin, öğrenci motivasyonunda pozitif bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Kısaca, video klipler içeren dersler sesli, görsel ve hareketli eğitsel mesajlar ileterek, sadece yazı-destekli açık ve uzaktan öğrenme ortamlarındaki derslere nazaran, online öğrencilerin öğrenmesine ek boyutlar sağlayabilmektedir (Elseveier, B.V.; Zhang, D, Zhou, L, Briggs, R. ve Nunamaker, J. 2005).

Etkili bir uzaktan öğrenme ortamının temel unsurları öğrenme motivasyonu ve öğretim faaliyetleridir. Öğretim faaliyetleri, online CoI modeli içerisindeki sosyal ve bilişsel süreçleri düzenlemek, yeterli öğrenme motivasyonunu sağlamak, kolaylaştırmak ve devam ettirmek için son derece önemlidir (Annand, D., 2011, s. 40-56)¹³.

Video destekli ders aktiviteleri açık ve uzaktan öğrenme ortamlarına insan dokunuşu eklemektedir. Derse entegre edilen iyi seçilen ve doğru tasarlanan bir video; verimli bir açık ve uzaktan öğrenme ortamı oluşturarak, öğrencilerin öğretilen faaliyetlerini gerçekten algılamalarını sağlamakta ve öğrenme motivasyonlarını önemli ölçüde artırmaktadır (Shea, P.J., Li, C. S., ve Pickett, A. M., 2006, s. 175-190).

Açık ve uzaktan öğretim ortamlarına videonun entegre edilmesi, tek başına pozitif bir etki sağlamamaktadır. Eğitsel videoların üretimi ve videoların kalitesi son derece önem taşımaktadır (Koumi, J., 2013)¹⁴.

Eğitsel videonun öğrenenlerin öğretilen faaliyetleri gerçekten algılamalarını sağlamada oldukça etkili olduğu bilinmektedir. Eğitsel video ve motivasyon arasındaki ilişki ele alınarak videonun öğrenenlerin öğrenme motivasyonlarına olumlu etkileri olduğu vurgulanmıştır. Eğitsel video materyallerinin temel özellikleri açıklanarak üretim aşamalarının bir taslağı çizilmiştir. Sonuç olarak, etkili eğitsel video tasarlayabilmeleri amacıyla online eğitimler için temel ölçütler belirlenmiştir ve e-öğrenme için eğitsel video tasarımı ve üretimine özgü yaklaşımlar benimsenmiştir (Koumi, J. (2014)¹⁵.

Video açık ve uzaktan öğrenmede etkili bir iletişim ve öğrenme ortamıdır. Ayrıca, eğitimde yazılı formdaki öğretim materyallerine alternatif oluşturmaktadır. Bir ortam

¹³ <http://www.irrod.org/index.php/irrod/article/view/924/1855>

¹⁴ [https://www.dropbox.com/s/hpoqnrqt2d6brxd/paper-onscreenwritingnewplusembedded clips.pdf](https://www.dropbox.com/s/hpoqnrqt2d6brxd/paper-onscreenwritingnewplusembedded%20clips.pdf)

¹⁵ <http://association.media-and-learning.eu/portal/resource/potent-pedagogic-roles-video>

olarak, öğrenmede yeni metodolojiler yaratırken ve açık ve uzaktan öğrenme süreçlerinde büyük potansiyele sahiptir. Öğretici ve öğrenene, kaçırılan bir dersi izleme ve tekrar etme bilgi ve fikirlere erişme, çalışma becerisi geliştirme, planlı ve programlı hareket etme gibi konularda destek olmaktadır (Leeder, K. (2009)¹⁶.

Web ve eğitim teknolojilerinde devam eden hızlı gelişmeler sayesinde, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarının etkileşim, içerik ve öğrenme sınırlılıklarının üstesinden gelebilmek amacıyla, ağırlıklı olarak yazı-destekli olan açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında kullanılması için çeşitli eğitsel araçlar geliştirilmektedir. Bu eğitsel araçlardan biri olan video, online eğitimcilerin eğitsel içeriği birçok kanalla (ses, görseller ve hareket yoluyla) sunabilmesine olanak tanımaktadır (Taylor, 2005, s. 456; Liv ve Ginther, 1999, s.. 686 ; Sankey, 2003 s.126).

Eğitsel çıktılardaki video ve multimedya teknolojilerinin etkisi, kesintisiz gelişen bir alan olmasıyla beraber, videonun pedagojik etkisi 3 temel anahtar kavramla özetlenebilir (Deborah, 2006; Harsell ve Yuan, 2006; Adams, 2006; Nitra ve Hall, 2003; Savery, 2005; Michelich, 2002):

- **İçerikle Etkileşim** (Öğrenen sözlü ve fiili olarak olmasa da not alarak, düşünerek veya kavramları kullanarak görsel içerikle ilgilidir.)
- **Bağlantı** (On demand veya gerçek zamanlı video ile ilgi çekilerek, öğrenenin görsel içerikle bağlantı kurması sağlanmaktadır.)
- **Bilgi Transferi ve Hatırlama-Hafıza** (Öğrenen, kavramları, diğer eğitsel medya desteğiyle olduğundan daha iyi hatırlayabilir ve aklında tutabilir.)

Bu kavramlar; içerikle etkileşimin temel ilke ve bilişsel gelişim için bir imkân olduğu bir küme parçasıdır: Öğrenen, ister not alarak veya düşünerek sözlü biçimde ister kavramları uygulayarak; görsel içerikle etkileşim kurmaktadır. Öğrenenin görsel içerikle bağlantı kurması için; isteğe bağlı (on-demand) veya gerçek zamanlı (real-time) video ile cezbedilmektedir. Etkileşim ve bağlantı, en heyecan verici bölgede, öğrenmenin hissedildiği yerde gerçekleşmektedir. Etkileşimin meydana gelmesi için, video deneyimi kalitesi yüksek olmalıdır. Önce bağlantı gerçekleşir, sonra süreklilik,

¹⁶ <http://www.inthelibrarywiththeleadpipe.org/2009/learning-toteach>

bilgi transferi ve hatırlamaya yayılır. Bazı çalışmalara göre öğrenen, daha iyi hatırlayabilir (Moreno, R., 2006, s. 63-67)¹⁷.

Hafıza geliştirme üzerine bazı tartışmalar bulunmaktadır. Çok sayıda çalışma, görsel içeriğin, öğrenenlerin kavramları, fikirleri ve uygulamaları hatırlamalarına yardımcı olduğuna inanmakta, bazıları da katılmamaktadır. Teorinin kesin sonucu; duygusal ve bilişsel gelişim, içeriğin hatırlanmasının bir kombinasyonudur (Hill, J. L., ve Nelson, A., 2011, s. 393-408).

Şekil 6. *Multimedya Öğrenme Kümesi (Continuum-Sürekliliği)*

Kaynak: *Wanhouse Research, 2006.*

Bilgi transferinde tek bir yöntem yeterli olmamıştır; hiçbir bireysel medya grubu asla yeterli olamayabilir. Bu durum; yazıların, sözlü sunumun, kayıtlı sesin, slaytların ve diğer medya türlerinin nedenidir. Öte yandan video, sadece vurgulama eklemeyi sağlar. Video; sadece öğrenciler tarafından değil, ayrıca sayısı gittikçe artan zengin teknolojilerle gelişen öğretmenler tarafından da öğrenmenin merkezi haline gelmektedir (Tapscott, D., 2008).

Kuzey Amerika okullarında, Corporation for Public Broadcasting tarafından video ve TV kullanımı üzerine bir ankete göre, öğretmenlerin % 92'si, TV ve videonun daha etkili öğretmenler olmaları için yardım ettiği kanaatine vararak değerlendirmede bulunmuşlardır ve % 88'i teknolojinin daha yaratıcı olmaları için imkân verdiği cevabını vermişlerdir. Ayrıca yaklaşık % 80'i, sınıftaki video teknoloji kullanımının bir sonucu olarak, yüksek pozitif öğrenci çıktılarını gözlemlemiştir (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 46-67).

¹⁷ <http://cdp.sagepub.com/content/15/2/63.full.pdf+html>

Video; tek bir paket içerisinde, sadece görsel ve işitsel uyararı birleştirmez; ayrıca sınıf içerisine gerçeklik getirerek, okulların yapay ortamı ve dış dünya arasındaki farkla bağlantı kurar. Videonun bir öğrenme aracı olarak diğer bir avantajı çok sayıda insana ulaşma gücüdür; bunlara ek olarak uzak bölgelerdeki insanlar, seyahat etmek zorunda kalmaksızın uzmanlardan doğrudan öğrenebilirler.

Video, farklı türlerde (resimler, hareket, sesler, yazı) çok sayıda veriyi tamamlayıcı bir biçimde birleştirebildiği için; öğrenme, öğrencilerin farklı öğrenme stillerine ve öğrenme hızlarına diğer araçlarla olduğundan daha kolay ayarlanabilir. Video ile öğrenen, ihtiyaç duydukça istediği kadar içeriği durdurabilme, tekrar oynatabilme, hızla ileri sarabilme ve yeniden oynatabilmesiyle, aldığı bilgi üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmakta ve daha derin öğrenme fırsatı yakalamaktadır. Ders ve kitap yaklaşımları da dahil olmak üzere geleneksel öğretim yöntemlerine son veren, Howard Gardner'ın çoklu zeka kuramı (mantıksal-matematiksel, dil bilimsel, uzamsal, müzikal, bedensel-kinestetik, bireysel, kişinin kendi zihninde oluşan ve doğaya uygun); sadece dilbilimsel bir yaklaşım eğilimli öğrenenlere çekici gelebilir. Buna rağmen, video ve ses kullanımını içeren öğretim yöntemleri, aslında, daha çok öğrenciye ulaşacak; sinirsel gelişim ve öğrenme için daha çok fırsat sağlayacaktır (Marshall, 2006, s. 389).

Ayrıca, videonun önemi büyük ölçüde ders programı ile entegrasyonu ile ilgilidir ve baştan sona öğretim süreci içerisine nasıl yerleştirildiğini göstermektedir. Bu da videonun, sadece bir aletten daha iyi öğrenme için tamamlayıcı bir araç olarak görülmesi gerektiğini gösterir. Eğitsel TV, filmler, gazeteler, kitaplar, podcasts, radyo, web, diğer medya türü ve eğitsel teknolojiler; öğrenmeyi geliştirmek ve öğrenci başarısını desteklemek için geleneksel yöntemlerle birlikte kullanılmalıdır. Kaynak??

Video, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında bilginin birden çok kanalla (ses, görseller ve hareket yoluyla) iletilmesinde; öğrencilerin eğitmeni görmeleri ve duymalarında; online dersi daha doğal bir öğrenme ortamı haline getirmelerinde ve öğretilen faaliyetleri gerçekten algılamalarında yardımcı olmaktadır. Eğitsel videolar, gömülü halde öğrenme yönetim sisteminde bulunabileceği gibi, webdeki portallarda ve içerik yönetim sistemi ile sunulmaktadır (Keelan, J., Pavri-Garcia, V., Tomlinson, G., ve Wilson, K., 2007, s. 2482–2484)¹⁸.

¹⁸ <http://jama.ama-assn.org/content/298/21/2482.full.pdf>.

Ayrıca, insanların insan sesiyle eğlendiği belirtilmektedir (Schlosser ve Burmeister, 2006, s. 56-61). Bireyin sesi, online kimliğe farklı bir boyut katmaktadır. Öğrenciler böyle açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğretilen faaliyetleri gerçekten algılayabilmektedir.

Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında videonun eğitsel olarak sağladığı avantajları gösteren zengin bir araştırma literatürü vardır. Hareketli görüntülerin öğrenci motivasyonuna olumlu katkısının yanı sıra onlara bir arada çalışma, araştırma ve sorun çözme becerileri kazandırdığı vurgulanmıştır (Allam, 2006, s. 456). Video gerçekçiliğinin öğrenmede önem kazanmasıyla gerçek bilgi ve uygulamaların tekrar tekrar izlenmesine olanak tanıyan videolardaki “aktif öğrenme” yaklaşımı yaygınlaşmıştır (Galbraith, 2004, s. 123). Videonun öğrenenlerin ilgisini çektiği ve motivasyonu artırdığı belirtilmiştir (Wetzel, Radtke ve Stern, 1994, s. 463). Ayrıca video öğretiminden memnuniyet oranı oldukça yüksek çıkmıştır (Kearney ve Treagust, 2001, s. 564). Tüm avantajlarına rağmen eğitsel videoların niteliğinin çok önemli olduğu vurgulanmıştır (Donkor, 2010 ve 2011, s. 145). Öğrenci merkezli öğretim aktivitelerinde kullanılan videoların motivasyona olumlu etkileri olduğu, kaliteli öğrenme deneyimlerini artırdığı, ayrıntılı öğrenme sağladığı ve öğrenene kendi hızı ve programı dahilinde öğrenme imkanı sunduğu gözlemlenmiştir (Willmot, Bramhall ve Radley, 2012, s. 456). 2014 yılında yapılan sağlık sektöründeki e-öğrenme malzemelerinden video-destekli olanların yazı ve resim tabanlı olanlara göre daha etkili öğrenme deneyimleri sağladığı belirtilmiştir (Svendsen ve Worm, 2014, s. 127).

Video ortamının görsel-işitsel içeriği zenginleştirdiği, ortalama ders kalitesini ve akademik başarıyı artırdığı belirtilmiştir (Rice, Hiltz ve Spencer, 2005, s. 45-56). Gelecekte online öğrenme ortamlarında video teknolojisinin güçlü bir etkiye sahip olacağı belirtilmiştir (Goldman, Crosby, Swan ve Shea, 2002, s. 45-57).

Videonun ilgi çekmek, ilgiyi sürdürmek ve eğitsel içeriği iletmek için güçlü bir ortam olduğu vurgulanmıştır (Moore ve Kearsly, 2005, s. 789-812). Araştırma bulgularına göre eğitsel video özellikle tutumsal ve duygusal öğrenme boyutlarında etkilidir, ayrıca dinamik ve dolaylı öğrenme deneyimleri de sağlamaktadır.

Duygusal öğrenme boyutlarında videonun eğitsel rolü Campbell ve Cleveland (2005, s.126-225) tarafından da araştırılmıştır. Zekâ bilimi araştırma bulguları, duygunun

öğrenme sürecinde ve çıktılarında önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Duygu; anlamayı, öğrenmeyi ve pekiştirmeyi; düşünce ve söylemlerinde bunu kullanabilmeyi sağlamaktadır; yani öğrenenin bu yetenekleri duygu tarafından etkinleştirilebilir ya da engellenebilir. Duygusal yapının; CoI modeline, sosyal, bilişsel ve öğretim faaliyetlerine 4. bileşen olarak ilave edilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Campbell ve Cleveland, 2005, s. 163-167).

Online derslerdeki sosyal yapı, eğitmenin yakınlık düzeyi ve öğrenci motivasyonu üzerine yapılan bir araştırmada öğrenciler ve eğitmen arasında gerçekleşen kişiselleştirilmiş asenkron video destekli iletişimin etkisi araştırılmıştır (Griffiths ve Graham, 2000, s. 647). Eğiticilerin online ders anlatımına, öğrencileri teşvik ediciler, hatırlatıcılar ve duyurular içeren video klipler eklenmiştir. Ayrıca, öğrenciler ve eğitmen arasında kişiselleştirilmiş asenkron video destekli iletişim gerçekleştirilmiştir. Öğrenenler ödevlerini videoya kaydederek eğitmene göndermiş; eğiticiler de kişiselleştirilmiş video dönütlerini öğrencilere göndermiştir. Araştırma bulguları, bu eğitsel yaklaşımın videosuz online derslerle ve yüz yüze derslerle karşılaştırıldığında, öğrenci öğrenme düzeylerini pozitif yönde etkilediğini göstermektedir. Öğrenen yanıtları, öğrencilerin, online derste sosyal yapı içerisinde eğitmene yüksek düzeyde yakınlık duyduklarını ve yeterli öğrenme motivasyonuna sahip olduklarını göstermektedir. Öğrenenler eğiticileriyle daha kişiselleştirilmiş ilişki geliştirmişler ve asenkron video destekli iletişimle yapılan ders aktivitelerinden daha çok hoşlanmışlardır. Öğrenenlerin video cevapları, konuyu daha iyi anladıklarını göstermekte ve daha fazla bilgi içermektedir, ayrıca yazılı formdaki cevaplardan daha uygundur. Araştırmanın sonuçlarına dayanarak, asenkron video destekli iletişimin, uzaktan ve yüz yüze eğitim dünyaları arasında köprü kurabilen ve her iki dünyadan en iyisini sağlayan bir teknolojik yöntem olduğu vurgulanmıştır (Boster, F. J., Meyer, G. S., Roberto, A. J., Inge, C., ve Strom, R. E. (2006, s. 46–62).

Eğitsel içeriğin yazı-destekli, ses veya video ile iletildiği farklı ortamların karşılaştırıldığı bir çalışmada asenkron videoyu ders anlatımına dahil eden eğitmenlerin; daha rahat bir duruş sergiledikleri, sessiz işaretleri (jest ve mimikler) kullandıkları belirtilmiştir (La Rose ve Whitten, 2000, s. 654). Yazı-destekli online derste sağlanması kolay olmayan, öğrencilerin eğitmenle yakınlık düzeyinin artması sağlanmıştır. Ayrıca

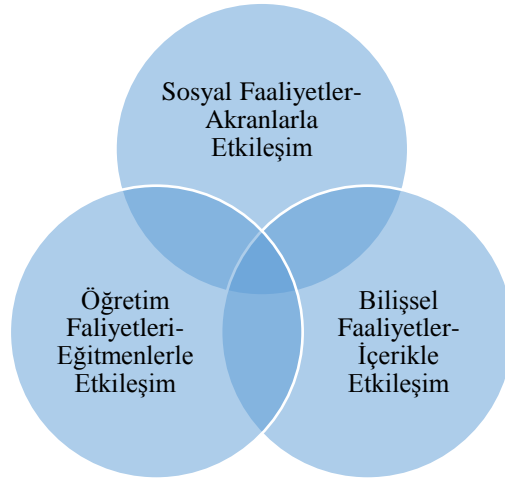
ilgili bazı çalışmalarda, öğrencilerin online eğitimde video kullanımında heyecanlı oldukları gözlemlenmiştir.

Öğretmenlerin sözlü yakınlık davranışlarının (övme, görüş talep etme, neşelendirme, vs.) ve sözlü olmayan yakınlık davranışlarının (fiziksel yakınlık, göz teması, jest ve mimikler vb.); öğretmenler ve öğrenciler arasındaki psikolojik uzaklığı azaltarak, doğrudan veya dolaylı olarak öğrencilerin daha iyi öğrenmelerini sağlayabileceği belirtilmiştir (Swan, 2003,s. 124). Bu yüzden; yazı, ses ve video içeren eğitsel bir materyalin etkileşimi, daha iyi öğrenme sağlayacaktır. Mini ses ve video derslerinin uzaktan öğrenme ortamını nasıl etkili hale getirebileceğini açıklayan bir kılavuz da hazırlanmıştır (Arbaugh ve Hwans, 2005, s. 524).

Manchester Üniversitesi (UK) uzaktan eğitim derslerindeki öğrencilerin online öğrenme deneyimlerini değerlendiren bir çalışma yapmıştır (Motteram ve Forrester, 2005, s. 456). Araştırma hedeflerinden biri, online derslerdeki eğitmen rolünü ve insani unsurları değerlendirmektir. Öğrenciler mevcut eğitsel medya ile beraber online video klip kayıtlarını izlemişlerdir. Nitel bulgular, video kullanımının, programa insani boyut ve yüz yüze geleneksel unsur kattığını ve öğrencilerin bu uygulamayı benimsediklerini göstermektedir. Bu çalışmada öğrencilerin online derste eğitsel gereksinimlerinin daha büyük bir kısmının karşılandığı, bu sebeple de eğitmenlerin öğrenme sürecini geliştirmek için teknoloji kullanımını maksimum hale getirmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Temel amacı, eğitsel bir video kullanarak uzaktan eğitime insani bir boyut eklemek olan bir proje de Michigan State University’de yapılmıştır (Enbody ve Severance, 1989, s. 126). Proje aktiviteleri sonuçları, video teknolojisi kullanımının, uzaktan eğitimi, geleneksel yüz yüze bir öğrenme ortamına benzeyen bir ortamda web aracılığıyla gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Kısaca, etkileşim, içerik ve öğrenme sınırlılıkları olan uzaktan öğrenme ortamlarında video kullanımının eğitsel olarak sağladığı avantajlar vardır. Video klipler içeren dersler, yazı-destekli bir öğrenme ortamına nazaran, online öğrencilerin öğrenmesine ek boyutlar sağlar. Video; sesli, görsel ve hareketli eğitsel mesajlar iletebilir ve online derste eğitmenin fiziksel eksikliğini telafi edebilir. Eğitmeni duyma ve görme imkanı online öğrencilerin öğrenme deneyiminde kayıp unsurlardır. Bu nedenle, uzaktan öğrenme ortamlarına video eklenerek öğrencilerin öğretilen faaliyetleri gerçekten algılamalarını ve öğrenme motivasyonları artırılabilir.

Yazı-destekli uzaktan derslerde öğrenmenin altında yatan dinamik unsurları anlamak, birçok teori tarafından tartışılan bir sorundur. Başarılı uzaktan yüksek eğitimin temel unsurlarını belirleyen ve açıklayan, son zamanlarda en çok atıf yapılan kuramsal çerçeve olan CoI modelini ortaya atılmıştır. CoI modeli, başarılı uzaktan öğrenmenin 3 tür etkileşime ihtiyaç duyduğunu (öğrenci-öğrenci, öğrenci-içerik ve öğrenci-eğitmen) ve bunun da 3 tür öğretim faaliyetini (bilişsel, sosyal ve öğretim faaliyetleri) gerektirdiğini belirtmektedir. Bu yazarlara göre öğrenme, 3 tür etkileşime dayanarak; bilişsel, sosyal ve öğretim faaliyetleriyle ve topluluk içinde gerçekleşir.

Şekil 7: *Bilişsel, Sosyal ve Öğretim Faaliyetleri*

Kaynak: *Moore-1993-Theory of Transactional Distance. (Garrison, Anderson ve Archer, 2000).*

Bilişsel faaliyetler, yazı-destekli uzaktan derslerde öğrenmenin sağlanması ve akademik başarı için CoI modelindeki en önemli unsurdur. Bilişsel faaliyetler, online ders katılımcılarının, CoI modelinde desteklenen 3 tür etkileşim aracılığıyla zihinlerinde anlamlı kavramlar oluşturabildiği içerik ile ilgilidir. Bilişsel faaliyetler; eleştirel düşünce, araştırma, bütünleştirme, karar verme vb. süreçlerle ilişkilendirilmiştir. Buna rağmen, öğrenenlerin kendi başlarına öğrenmeleri için yeterli değildir ve eğitsel hareketlilik gereklidir. Öğrenmenin sosyal doğası göz önünde tutularak, bilişsel faaliyetler yeterli düzeyde öğretim faaliyetleri ile desteklenmeli (eğitmenle etkileşim sağlanmalı) ve öğrenciler, online öğrenenler topluluğu içerisinde sosyal faaliyetleri geliştirmek için her biri, birbiri ile iletişim kurmalıdır (Moore, M., 1997, s. 22-38).

CoI modelinin ikinci temel unsurudur. Sosyal faaliyetler, online ders katılımcılarının kendilerini sosyal ve duygusal olarak planlamaları için akranlarıyla devamlı iletişim olanaklarına sahip olmaları ile ilgilidir. Sosyal faaliyetlerin temel amacı, içerik yardımıyla gerçekleşen bilişsel faaliyetleri desteklemek ve online derse kayıtlı akranlar arasındaki iletişimi ve eğitsel hareketliliği sağlamaktır. Deneysel bulgular da, uzaktan derste yazı-destekli iletişim ve tartışmalar ile yeterli düzeyde sosyal faaliyetlerin öğrenci memnuniyeti ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu doğrulamaktadır (Swan ve Shih, 2005, s. 325).

Öğretim faaliyetleri, “kişisel olarak anlamlı ve eğitsel olarak faydalı öğrenme çıktıları elde etmek için bilişsel ve sosyal süreçleri tasarlama, yönetme ve bu süreçlere yardımcı olma” olarak tanımlanmıştır (Garrison, Anderson, Archer ve Rourke, 2001, s. 657). 2003’te değiştirilerek; “toplumsal bir bilgiyi oluşturmak, eleştirel düşünme ve konuşmayı kolaylaştıracak deneyimleri tasarlamak ve öğrenme çıktılarını belirlemek ve değerlendirmek için hayati önem taşıyan faaliyetler” olarak tanımlanmıştır. Öğretim faaliyetleri, CoI modelindeki bilişsel ve sosyal faaliyetleri dengeleyici unsurdur. Online öğrenme ortamında öğretmenin temel görevidir; bu nedenle uzaktan öğretimde öğretmen rollerinin değişikliği gerekmektedir. Dolayısıyla, öğretim faaliyetleri, yazı-destekli online öğrenme ortamında öğretmenin rolüyle ilgilidir. Öğretim faaliyetlerinin 3 temel bileşeni şunlardır:

- Online ders tasarlama, medya seçimi ve düzenleme
- İletişim sağlanması
- Öğretim yönetimi

Online ders tasarlama, medya seçimi ve düzenleme, online ders tasarımı, dikkat gerektiren, eğitsel süreçteki tüm unsurları ayarlamak için eğitmenlerin önemli ölçüde çabasını gerektiren bir iştir. Öğretim faaliyetlerinin dersin resmi başlangıcından bile önce başladığı vurgulanmıştır; çünkü online eğitmen, dersin özetinden, yapısının tasarlanmasından, medyaların seçiminden, ders aktivitelerinin tasarımından, uygun metinlerin seçiminden ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesinden sorumludur (Anderson, Rourke, Garrison ve Archer, 2001, s. 964). Ders yapısının genel bir haritasının çıkarılması ya da ayrıntılı stratejik yapısının tasarlanması, eğitmen sorumluluklarıdır.

İletişimin sağlanması, öğrencilerin ilgilerini çekmede, motivasyonlarını korumada ve ders aktivitelerine görevlendirmede önemli bir bileşen olduğu belirtilmiştir. Konuşma sağlanması rolünün tamamlanması için; eğitmenin, öğrencilerin eğitsel içeriğe ulaşmasında, anlaşma ve anlaşmazlık alanlarını belirlemelerinde, oybirliği ve anlayışla çalışmalarında yardımcı olması ve uygun davranışlarla teşvik etmesi gerekmektedir. Online eğitmen, öğrenci yorumlarına dönüt vererek, tartışmaların verimliliğini değerlendirerek, önemli sorunları belirleyerek ve sürecin etkililiğini belirleyerek yani konuşma sağlayarak öğrencileri ders aktiviteleriyle meşgul etmelidir.

Öğretim Yönetimi, eğiticinin, entelektüel ve bilgince önderliği için konu bilgisini öğrencileriyle paylaşmaya hazırlanmasıdır (Arbaugh, 2008, s. 425-427). Bu yüzden eğitmen; doğru anlayıp anlamadıklarını belirlemek için öğrenci yorumlarını kontrol etmeli, doğru zamanda bilgi kaynakları sağlamalı, tartışmaları uygun olarak yönlendirmeli ve öğrenci bilgi temelini sağlamalıdır. Önemli eğitmen endişelerinden biri; öğrenci değerlendirilirken ve diğer sorular cevaplanırken hazır ve açıklayıcı geri dönütler sağlamaktır. Öğretim faaliyetleri ve bileşenleri, bilişsel ve sosyal süreçleri dengeleyerek bütünsel bir CoI kuramsal çerçevesi sağlamaktadır.

Yazı-destekli uzaktan öğrenme ortamlarında öğretim faaliyetlerinin video ile iletilmesinin etkilerini araştıran farklı türde çalışmalar (nitel ve karma yöntem), öncelikle nicel veriler sunmaktadır.

Karma ve online derslerde tanıtım filmi kullanılan öğretim faaliyetlerinde, öğrencilerin algılamalarını araştıran bir çalışmada, özetleriyle birlikte 2 tanıtım filmi geliştirilmiştir (Jones, Naugle ve Kollof, 2008, s. 123). Videolardan biri online dersin, diğeri karma dersin en başında sunulmuştur. Eğitmenler ve derslerinin genel olarak tanıtıldığı videolarda, ders yönetim sorunları, eğitmen beklentileri ve ders ihtiyaçları açıklanmıştır. Bulgular, tanıtıcı filmlerin hem karma hem de online derslerde öğrencilerin öğretim faaliyetlerini algılama süreçlerinde yardımcı olduğunu; ayrıca öğrencilerin dersten önce sanal olarak eğitmeni tanıma fırsatına sahip oldukları için son derece memnun olduklarını göstermektedir. Online derse kayıtlı öğrencilerin % 81'i, karma derse kayıtlı öğrencilerin de % 65'i tanıtıcı videonun derse hazırlanmalarında yardımcı olduğunu belirtmiştir. Çalışmanın önemi, eğitmenin öğrenciler tarafından aynı zamanda görülüp duyulması ve deneyimlenmesinden gelmektedir.

Öğretim faaliyetleri kavramını savunan Anderson ve diğerleri yazı-destekli öğrenme ortamlarının sınırlılıklarına da değinmiştir. Marshal McLuhan'ın "ortam, mesajdır." varsayımına göre yazı-destekli öğrenme ortamlarında vücut dili ve ses desteğinin olmadığını; sözlü ve paralinguistik iletişime ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.

Yazı-destekli öğrenme ortamlarının farklı öğrenme stillerine ve tercihlerine sahip öğrenenler için en uygun öğrenme ortamı olamayabileceği; bir veya daha fazla medyanın yazı-destekli öğrenme ortamlarına bağlanmasının daha iyi öğrenme çıktıları meydana getireceği belirtilmiştir (Rice, Hiltz ve Spencer, 2005, s. 745). Öğretim faaliyetleri için en uygun öğrenme ortamı özelliklerinden faydalanılması gerektiği belirtilmiştir (Cleveland, Innes, Garrison ve Kinsell, 2009, s. 654-678).

İlk uzaktan dersler oluşturulduğundan beri, bu öğrenme yaklaşımı için öğrenme motivasyonu en önemli sorunlardan biri olmuştur. Uzaktan eğitim alanından eğitmenler ve araştırmacılar, akademik başarının temel unsurlarından uygun düzeyde motivasyonu sağlamak ve artırmak için uğraşmaktadırlar. Şüphesiz, uzaktan dersler için ayrılma oranları, uzaktan öğrenme için öğrencilerin düşük motivasyon düzeylerinin en iyi göstergesidir. Online derse kayıtlı öğrencilerin % 20-50'si dersi tamamlamadan ayrılmaktadırlar (Frankola, 2001, s. 128). Online öğrencileri heveslendirme, motivasyonlarını koruma ve online aktivitelerle meşgul tutma için dersin tasarımı ve seçilecek medya çok önemlidir.

Öğrenme motivasyonu, eğitsel amaçları gerçekleştirmeye yönelik öğrencinin istekli olma halidir (iç ve dış motivasyon). Hevesli öğrenciler; yüksek düzeyde hatırlama, öğrenilen içeriği uygulama ve daha iyi öğrenme performansları gösterir (Kawachi, 2002). Uzaktan öğrenmede 3 tip iç motivasyon vardır (Kim, 2004, s. 178):

- Öğrenme aktivitesine başlamak için motivasyon,
- Öğrenme sürecine devam etmekte ısrar etmek için motivasyon ve
- Öğrenme nesneleriyle devam etmek için motivasyon.

Hareketli resimler, gösteriler ve canlı deneyimler sağlayan asenkron video; zengin sembol sistemi sayesinde öğretime bilişsel ve deneysel açıdan gerçeklik katar; öğrencilerin duygusal durumlarını ve davranışlarını pozitif olarak etkileyerek motivasyonunu artırır (Koumi, 2006, s. 143-221). Hem işitsel hem de görsel kanallarla

bilgi ileten video, zengin bir eğitsel içerik simgesine sahiptir; bu yolla, öğrenme motivasyonu, deneyimleri ve ders çıktıları geliştirilebilir (Baggett, 1984, s. 425).

Öğrenci motivasyonu üzerine uzaktan öğrenme ortamlarındaki multimedyanın, yüz-yüze geleneksel sınıf ortamından güçlü bir etkisi olduğu belirtilmiştir (Shroff, Vogel, Coombes ve Lee, 2007, s. 635). Kapsamlı nitel araştırmaları sonucunda, zengin multimedia ile desteklenen online öğrenme aktivitelerinin, öğrenci iç motivasyonu üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrenme aktivitelerine bağlanan Webboard (sadece yazı dizilimli tartışmalar)'un daha az motive edici olduğunu belirtmişlerdir.

Choi ve Johnson (2005, s. 56-67), uzaktan öğrenme ortamlarında video kullanımının avantajlarını açıklamak için motivasyonu kritik unsur olarak ele alarak Keller'ın ARCS (dikkat, ilgi, güven ve memnuniyet) motivasyonel teorisini kullanmışlardır. Video destekli ve yazı destekli öğretim arasında öğrenen motivasyon düzeyi ile öğrenme çıktıları (kavrama ve hatırlama) bakımından farkı belirlemek için değerlendirme sonrasında yapılan bir testle yarı-deneysel bir çalışma yürütmüşlerdir. Sonuçlar, video destekli ve yazı destekli öğrenme ortamlarındaki motivasyon düzeyinde dikkat bileşeni için anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlgi bileşeninin, öğrenenlerin akademik başarıları için sahip olmaları gereken motivasyon etkilerinden biri olduğu görülmüştür. Videonun, online öğrenenlerin ilgilerini çekerek motive eden etkili bir eğitsel araç olduğunu ileri sürmektedirler. Video-destekli öğretimin, yazı-destekli öğretim materyalleri kullanan derslerdeki öğretimden daha kolay hatırlandığını belirtilmişlerdir.

Online öğrenciler için yeterli düzeyde bir öğrenme motivasyonu sağlamak için aşağıdaki stratejileri belirlemiştir (McCleskey, 2009, s. 65-74):

- Motivasyonun temellerini öğrenme (Keller'ın ACS motivasyonel teorisi vb.)
- İyi bir ders yapısı kurma
- Görsel ilgiyi artırma
- Duygu katma ve
- Temel öğretim yöntemi olarak formal ders anlatımı yerine informal "hikâye anlatımı" ders anlatımını tercih etme

Yazarın görüşüne göre, öğrenme motivasyonunu geliştirmenin en iyi yolu, öğrenenlerin gözüne hitap eden online dersler tasarlamaktır. Bunun için; online derse aşağıdaki unsurlar mutlaka eklenmelidir:

- Fotoğraflar,
- Video materyalleri,
- Resimler ve
- Video animasyonlar.

Uzaktan öğrenme ortamlarında video kullanımının dezavantajları olmasına rağmen (üretiminin zaman alması, pahalı olması ve ileri teknoloji kullanımı gerektirmesi), e-öğrenmenin etkililiğini büyük ölçüde artırmaktadır. Bazı araştırmalarda, eğitsel videoda “konuşan kafa” yaklaşımı incelenmiştir (Sorde, 2005, s. 86-91). Online eğitmenin kendi şahsi isteği için öğrenme sağlamayacağı bariz olan bir video eklememesi gerektiği ve videonun eğitsel içeriğin mesajlarını desteklediğinden de emin olunması gerektiği vurgulanmıştır.

Eğitsel çıktılardaki video ve multimedya teknolojilerinin etkisi devam eden bir araştırma alanıdır. Bugüne kadar, okullarda iletişim teknolojileri kullanımı üzerine yapılan araştırmaların çoğu, küçük örneklemeler üzerine odaklanmıştır, doğru kontrol eksikliği çekmektedir ve geniş öğrenci kitlelerine hitap etmek için genelleştirilmemiştir. Eğitimde video ve diğer multimedya materyallerinin gerçek etkisi hakkında hala açık uçlu sorular bulunmasına rağmen, çok sayıda çalışma, video ve multimedya araçlarının geleneksel unimodal yöntemlerle karşılaştırıldığında daha büyük bir avantaj sunarak öğrenmeyi desteklediğini ve geliştirdiğini göstermektedir.

Cisco tarafından 2008’de yapılan bir çalışma, sözlü öğrenmeye (yazı veya işitsel) görsellerin eklenmesinin, temel ve yükseköğretimde önemli kazanımların ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Los Angeles’da 2500 tane 6. ve 8. Sınıf öğrencisinin katıldığı diğer bir çalışmada; öğrencilerin dijital video on demand kullandıklarında, Matematik başarı skorlarında önemli bir artış görülmüştür (Booster, 2004, s.145-148). Diğer bir örnekte, Bryand, Aleander ve Braun (1983), erken çocukluk dönemi eğitsel videolarını izleyenler, farklı kanaldan insanlara karşı daha yüksek kültürel farkındalık ve daha iyi davranışlarının yanında, geliştirilmiş okuma, matematik becerileri, artırılmış Peabody Picture Vocabulary Test (PPVT) skorları (IQ ve okul için hazırbulunuşluğu

hesaplayan test), yüksek kalitede görsel işleme ve uzamsal algısal beceriler ile artırılmış sağlık ve insan vücudu bilgisi kazanmaktadırlar.

Bilişsel alandaki beceriler; bilgi, kavrama ve belirli bir konu hakkında eleştirel düşünme etrafında dönmektedir ve videonun bilişsel gelişimi nasıl desteklediği ve akademik performansı nasıl geliştirdiği hakkında araştırma yapan literatürde hiç eksik kalmamıştır. Bugüne kadar videonun bilişsel gelişim üzerine etkisi üzerine yapılan birçok araştırma, on-demand video kullanan yüksek eğitim öğrenenleri üzerine araştırmaların çoğu on-way real time video ve broadcast video üzerinde bazıları da on-demand video üzerinde odaklanmıştır.

Video teknolojileri aşağıdaki alanlarda öğrencilerin akademik performansında yükselme göstermesine etki etmektedir:

Sıralama ve test performansı: Kolej ve üniversitelerde yürütülen çok sayıda çalışma ile on-demand videonun sıralama ve test performansı için etkili olduğu görünmektedir. Bazı çalışmalar, streaming video (video akışı) izleyen öğrencilerin geleneksel yüz yüze sınıf ortamındaki akranlarına bağlandığını göstermektedir.

Okul Hazırbulunuşluğu: Eğitsel televizyonun, harf-rakam tanıma ve okul hazırbulunuşluğu üzerinde pozitif bir etkisi vardır. Hem anaokulu hem de kolej düzeylerinde eğitsel televizyon görüntüleme ve bilişsel performans arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

Öğrencinin İşbirliği Ürünü Yetenekleri: Videoya erişim, işbirliği ve çok kültürlü farkındalıkla yürüyen dünyanın gelecekteki çalışanları için önemli olan problem çözme becerilerini geliştirmeleri ve arkadaşlarıyla işbirliği içerisinde takım çalışması yapabilmeleri için öğrencileri cesaretlendirmektedir.

Genel Akademik Gelişim: Eğitsel Televizyon, çocukların zekâ ve akademik gelişimini pozitif olarak etkilemektedir. Benzer şekilde, birçok çalışma yüz yüze ve çevrimiçi öğretimin kombinasyonu olan karma öğrenimin yüz yüze veya sadece çevrimiçi olan programlara denk, hatta daha üstün olduğunu doğrulamaktadır. Birçok karma öğrenme programı, program bileşeni olarak on-demand veya gerçek zamanlı video içermektedir.

İşgücü Hazırlığı: Bir iletişim aracı olarak videonun tüm avantajlarından nasıl yararlanılacağı ve teknoloji olarak nasıl kullanılacağına bilinmesi anlamına gelen

“video içeriği ve video literatürü”; öğrenciler üniversiteden mezun olurken çok değerli sayılan bir öz yeterlidir. Video, öğrencileri işgücü için çok daha iyi hazırlayabilir; çünkü öz saygı, kültürel algı, vatandaşlık görevi gibi niteliklerle beraber yaratıcılık, sosyallik, ışık tutulan noktaları keşfetme gibi becerileri de geliştirmektedir.

Öğrenci Motivasyonu: Öğrencilere sınıf içi kullanım için dijital materyal yaratma yetkisi verildiğinde; sahiplenme ve amaç duyguları daha yüksek olur. Böylece motivasyonları artmakta ve ayrıca inovasyon, yaratıcılık, liderlik, sosyal etkileşim ve proje yönetimi gibi ek becerileri de gelişmektedir.

Öğrenenin Bağlantı Kurması: On-demand video içeriği öğrencinin bağlantı kurmasını artırmaktadır. Öğrenme hızı üzerindeki bireysel kontrol sayesinde öğrenciler, bir dersin bölümlerini hızlıca gözden geçirebilmekte ve daha etkili öğrendiklerini hissetmektedirler.

Öğrenen Kavrayışı: “Gerçeklik” ve “kavrayış” videoyla sağlanabilir. Bu durum genellikle yalnızlığı azaltmakta, kültürel farkındalığı artırmakta; hatta yabancı korkusunu minimuma indirmektedir. Bu sayede çok kültürlülük algısı artırılabilir.

Sosyal ve Duygusal Beceriler: Videonun, çocukların sosyal ve duygusal becerilerinin artırılmasını pozitif yönde etkilediğini gösteren birçok çalışma yapılmıştır. Ayrıca, öğrencilere kendi videolarını yaratma ve sınıfta akranlarıyla paylaşma imkânı verildiğinde, etkili bir öğrenme bölümü (başkalarına öğretme) gerçekleştirilmektedir.

Dijital ve Multimedya Literatürü: Dijital ve Multimedya literatürü; eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve işbirliği gibi 21. yüzyıl becerilerini geliştirmektedir. Öğrencilere içerik yaratma aracı olarak sunularak, video kullanımı artırılmakta ve bu sayede medya ve iletişim teknolojilerinden daha fazla yararlanmaları sağlanmaktadır.

Yapılan araştırmalar, uzaktan öğrenme ortamlarında video kullanımının öğrencilerin öğretilen faaliyetleri daha iyi algılamalarını ve öğrenme motivasyonlarını kendiliğinden geliştirmediğini göstermektedir. Online eğitmenler, video kullanımının eğitsel olarak sağladığı avantajlarını elde etmek için, kritik sorunlara önem vermelidir.

Kaliteli eğitsel video üretimi karmaşık bir süreçtir. Videonun eğitsel etkililiğinin sağlanması çeşitli faktörlere dayanmaktadır ve eğitselliğini sarsabilecek birçok tuzak vardır. Eğitsel video üretimi için deneysel olarak doğrulanan ilkeler ve kurallar bütünü

sağlayan Cognitive Load Theory (Clark, Nyugen ve Sweller, 2006, s. 124) ve Theory of Multimedia Learning (Mayer, 2001, s. 746) gibi güvenilir teorilerin temel bilgisine sahip olmak önkoşuldur. Videonun en yaygın sorunlarından biri bilişsel fazla yük nedeniyle, öğrencinin doğal öğrenme kapasitesini azaltarak geri tepmesidir. Bu nedenle temel kuramları baz alan video üretimi, öğrencilerin öğretilen faaliyetleri algılamalarını kolaylaştırabilir. Ayrıca; video üzerinde kontrol sahibi olan öğrenci, öğrenme motivasyonunu önemli ölçüde artırabilir ve daha iyi öğrenme çıktıları elde edilebilir (Shroff ve diğerleri, 2007, s. 325).

Eğitim tasarımcıları, üretim öncesi (senaryo yazımı, konum seçimi ve donanım düzenlenmesi), üretim (aydınlatma, filmi bir araya getirme, kamera açıları, ses, dosya formatı ayarlaması ve sıkıştırma) ve üretim yayını (dosyaların sınıflandırılması ve organize edilmesi) aşamalarını takip etmelidir.

Simonson, Smaldino, Albright ve Zvacek (2009, s.456)'ın çalışmasında; Apple Quick Time (.mov), Microsoft Windows Media Player (.avi) ve RealPlayer (.ra,.rm,.ram) popüler dosya türlerinin eğitmen ve eğitim tasarımcıları tarafından sıkıştırılarak öğrencilere iletildiğini belirtmiştir. Video sıkıştırmayı, video dosyalarını aşamalı indirme olarak tanımlamışlardır. Snelson, 2008; YouTube gibi Web destekli video paylaşım sitelerinin kullanımını savunmaktadır. Aynı zamanda çoğunun amacı öncelikle eğitsel değil de eğlendirici olan web-destekli video paylaşım siteleriyle ilgili kaygılarını dile getirmektedir. Günümüzde büyük bir miktarda video içeriğinin bulunduğunu ama geleneksel eğitsel ihtiyaçlar için uygun olmadığını belirtmektedir. Eğitmenler ve eğitim tasarımcıları; video dosyalarını sıkıştırılmış olarak CD ve DVD'lerle iletilebilir. Video teknolojisinin teknik özellikleri ve video üretimine ilişkin sorunlar; eğitim teknolojisinin çalışma alanında sürekli geliştirilen konulardır (Smaldino, Russell, Heinich ve Molenda, 2005; Lever-Duffy, McDonald ve Mizell, 2005; O'Bannon ve Puckett, 2007).

Ayrıca video teknolojisi kullanımı, teknolojik altyapı ve bant genişliğine dayalıdır.

E-Öğrenme İçin Video

Geleneksel yüz-yüze örgün derslerde sınıf içerisinde tahtanın önünde yapılan ders anlatımlarının kaydedilerek eğitsel video olarak yayınlanmasıyla başlayan e-öğrenmede video uygulamaları zaman içerisinde gelişmiştir. Öğretim görevlisinin kameraya bakarak anlattığı ders anlatımı görseller veya grafiklerle desteklenerek eğitsel video

olarak kaydedilmiştir. Screen capture yöntemi ile ekran görüntüleri kaydedilerek eğitsel video olarak yayınlanmıştır. Konu alanı uzmanları ile görüşmeler veya yaptıkları sunumlar screen capture yöntemi ile ya da yeşil perde önünde eğitsel video haline dönüştürülmektedir. Görsel anlatıların (visual narratives), röportajların, drama gösterimlerinin, iç-dış mekân gösterimlerinin örnek olay videoları eğitsel video olarak e-öğrenmede yaygın olarak kullanılmaktadır. Uygulama anlatımı için bir şeyin nasıl yapıldığını gösteren gösterim videolarına (how to) ve gerçek olayların yerinde gösterildiği eğitsel videolara da e-öğrenmede sıklıkla başvurulmaktadır (Teaching Center, 2011)¹⁹.

Video Destekli Öğrenme ve Açık Çevrimiçi Dersler

Video-destekli öğrenme, son yıllarda eğitim camiasında daha önemli ve popüler hale gelmeye başlamıştır. Eğitimde videonun kullanımı, uygulamalı olarak gerçek-dünya sınırlamalarını yenmeyi sağlamakta ve dijital alanlar aracılığıyla umut edilen daha büyük fırsatları keşfetmeyi mümkün hale getirmektedir. Sınıf içerisindeki ya da evdeki öğrenci-merkezli öğrenmeyi desteklemektedir. Ayrıca videolar; öğrenme yönetim sistemi, portal, e-sınıf vb. çevrimiçi öğrenme sistemlerine entegre edilmekte ve diğer servislerle birleştirilebilmektedir. Örneğin; öğrenenler birbirine paralel, aynı amaca yönelik, video ve bununla beraber eğitmenleriyle iletişim kurmak için çevrimiçi sohbet odası, forum ve hatta video konferans bile kullanabilirler. Videonun diğer öğrenme servisleriyle birleştirilmesinin, entegre edilmiş bir çevrimiçi öğrenme alanının, öğrencilere mükemmel bir potansiyel sunma imkanı vardır (Kirschner, P. A., 2002, s. 1-10)²⁰.

Son yıllarda öğrenme için video kullanımı yaygın olarak kullanılmaktadır. Birçok üniversite ve dijital kütüphane, videoyu eğitsel materyalleri içerisine dahil etmektedir. MOOC'lar, eğitimin gittikçe artarak önemli hale gelen bir kısmı olmaya başlamıştır. Videodan öğrenmeyi desteklemek için, Matterhorn ve Centra gibi çeşitli teknolojik araçlar geliştirilmektedir. Bu araçlar, bir dersi kaçıran bir öğrenene, yetişmesi; ancak bununla beraber diğerlerine de -özellikle yavaş öğrenenlere- zor kavramları tekrarlaması için kolay bir yol sunmaktadır (Giannakos. 2013, s. 191 –195)²¹.

¹⁹ https://teachingcenter.ufl.edu/vsi/mac2233/final_exam.html

²⁰ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959475201000147>

²¹ <http://dx.doi.org/10.1111/bjet.12070>

Yüksek eğitimdeki birçok eğitimci; dersleri gerçek zamanlı olarak radyo, TV ile yayınlamak, değerlendirme amaçlarıyla yüz-yüze buluşmalarla sınıftaki derslerin kayıtlarını çoğaltmak ve ders kayıtlarını sınıftan önce “flip the classroom” a göndermek gibi farklı yollarla video dersleri yürütmektedir ve ders süresince uygulamalı aktiviteler sağlamaktadır. Diğer kullanım alanları, ders konularını gösteren videoların gösterilmesi ve kendi kendine çalışmaları için tamamlayıcı video öğrenme materyallerinin sunulmasını içermektedir. Öğrenme videoları tasarlanmanın çok sayıda ve farklı yolları olmasına rağmen, her bir yöntemin etki ve kullanışlılığında sınırlılıklar vardır.

Eğitsel Videonun Teknik Özellikleri

Farklı kısımlardan oluşan video mesajı; etkili olmasından öte kısa sürede öğrenene sözlü anlatımdan ziyade görsel olarak verilmelidir, ancak görsel efektlerin lüzumsuz kullanımından kaçınılmalıdır. Öncelikle görüntü (Picture) kısmı göz önüne alınarak, beraberinde görsel efektler, sözlü anlatım, müzikler ve sesler değerlendirilerek planlanmaktadır (Jacobs, J.-K., Hollingsworth, H., ve Givvin, K.-B. 2007, s. 284-299.; Brophy, J. 2004).

Video Destekli Derslerin Tasarlanması ve Geliştirilmesi

Video destekli bir ders tasarlamak; tam bir planlama ve açık uygulama prosedürü gerektiren karmaşık bir süreçtir. Öğrenme içeriğiyle en uygun ders anlatım unsurlarının başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi için öğrenme teorileri ve eğitsel sonuçların bilgisi bir önkoşuldur. E-öğrenmede uygulanan birçok eğitsel tasarım modeli ve yöntemi vardır (Allen ve Seaman, 2009, s. 456).

Buna rağmen, video ders içeriğinin eğitsel tasarımı için; bu tekniği uygulamaya dahil etmek amacıyla basit ancak etkili olan bir yolun belirtilmesi gerekmektedir. Öğretmenlere ve ders programı tasarımcılarına video derslerini nasıl tasarlamaları gerektiği hakkında kesin bir rehberlik sunmaya çalışmak için; bir ders yaratımında geliştirmeyle ilgili bazı önemli anahtar ilkeler yeniden gözden geçirilebilir. Böyle bir değerlendirme ders geliştirmedeki dönüm noktalarına ışık tutabilir ve etkili ve ilgi çekici bir ders yaratmak için yararlı kurallara ulaşabilir.

Video öğretim için yeni bir ortam değildir; ancak geliştirme ile ilgili ilkeler geniş ölçüde belirtilmemiştir. Geleneksel sınıflarda ders anlatımı için uygulanan ilkelerin çoğu aynı zamanda videolardan öğrenme için kullanılmaktadır. Oysaki bu ilkelerin teknoloji ve

öğretim uygulamalarındaki hızlı değişikliklere uygunlaştırmaları kapsamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Diğer tüm teknolojik medya ürünleri gibi, video dersleri, ses ve video kalitesi ile ilgili spesifik koşulları sağlamalıdır. Ayrıca, ekranda yazı çıkışının ve diğer aktivitelerin, uygun bir boyut ve sürede yapılandırılmış olması gerekmektedir. Bu noktada, ses ve video kalitesi hakkında belirli eşikler vardır (Patterson ve diğerleri, 2010, s. 129). Sonuç olarak; yazı, grafik, ses, video vb. farklı medya birleşimlerinin tüm kombinasyonu etkili ve bağlayıcı bir final multimedya ürünü ortaya çıkmalıdır.

Hedef kitlenin bilişsel özellikleri bilgisi, etkili bir öğrenme ortamı tasarlamak için çok önemlidir (Adkin, 2010, s. 456-459). Bundan dolayı, ders yaratıcı kişi aşağıdaki son derece önemli, öğrenenlerin bilgisi hakkında olan kritik soruları düşünmelidir:

- Öğrenenler hangi bilgi ve becerilere sahiptir?
- Öğrenenler hangi bilgi ve becerileri kazanmalıdır?

Grafikleri anlama yeteneği vb. görsel okuryazarlık, teknolojiye karşı genel tutum ve okuma seviyesi vb. uygulamalı literatür; video ders geliştirmeden önce etkili ve önemli kabul edilmelidir.

Öğrenenlerin kişisel özellikleri, öğrenme stratejilerinin etkili kullanımı kolaylaştırabilir ya da engelleyebilir (Peters, 2010, s.9) ve böylece öğrenenlerin performanslarını geliştirebilir ya da geriletebilir. Ayrıca, kişisel özellikler; belirli öğrenme stratejilerinin kullanılması ya da kullanılmaması için teşvik edici temel sağlayabilir (Howell, Williams ve Lindsay, 2003, s. 78). Öğrenenlerin bilgisayardan öğrenme motivasyonları ile içerik, teknoloji ve öğrenme karşısında tutumları hakkındaki bilgi muhtemelen etkili ve uyarlanmış öğrenme deneyimi geliştirmede ders yaratan kişiye yardımcı olacaktır.

Video-destekli dersleri geliştirmek için en az ve en son dikkate alınan eğitsel faktör; nüfus ve kültürel özelliklerdir. Tüm öğrenme yöntemlerinde, öğrenenlerin kişisel özellikleri başarılarının tamamında önemli bir rol oynar (Kanwar, 2012). Başarı gibi kişisel özellikleri, eğitmen sadece senkron eğitimde kontrol edebilir. Buna rağmen; görsel ve işitsel yetenekler, yaş ve cinsiyet gibi çoğu öğrenen özellikleri, video dersini öğrenen yeteneklerine adapte edebilmesi için yararlı bilgi sağlayabilir.

Eğitsel Videonun Üretim Aşamaları

Videoları tasarlamak, üretmek ve paylaşmak için kullanılan araç ve platformların teknolojik gelişimi kolay kullanımı ve sayıca artışı e-öğrenme aktivitelerinde eğitsel video kullanımını daha da hızlandırmıştır. Bunun yanı sıra açık ve uzaktan eğitimin tüm dünyadaki popülerliğinin artması e-öğrenme aktivitelerinde eğitsel video kullanımını hızlandırmıştır. Açık ve uzaktan öğrenme programlarına artan taleple birlikte 2016'da dünyada öne çıkması beklenen dijital trendlerin nispeten en önemlisi olarak vurgulanan video içerik üretimi daha da önem kazanmıştır. Konuyla ilgili bilgi veren Emarsys Türkiye Ülke Müdürü Murat Erdör, dijital dünyanın 2016'da diğer yıllardakinden daha hareketli bir yıl geçirmesi beklendiğini, kişiselleştirmenin önem kazanmasıyla, kullanıcı deneyimini ve süreçleri daha keyifli hale getirmek ve etkileşimi artırmak için video içeriğin yükselişinin süreceğini belirtmiştir. Video içeriklerin, toplam tüketici içeriği temel alındığında gelecekte %70'lere ulaşması öngörülmektedir (Erdör, 2016, s.324).

Yapım Öncesi (Pre-Prodüksiyon) Üretim Aşaması

- Öğrenme Hedeflerinin Belirlenmesi
- Hedef Kitlenin Belirlenmesi
- Öğretim Tasarımının Yapılması (Beyin Fırtınası ve Senaryo Oluşumu Süreci)
- Hikâye Tahtası (Story Board) Çizimi
- Video için konuşma metinlerinin ve soruların Yazımı, Görsel Efektlerin Eklenmesi
- Video Çekimlerinin Planlanması: Aksesuar, kostüm, oyuncu, mekân seçimleri, müzikler ve sesler

Yapım (Prodüksiyon) Aşaması

- Video Çekimlerinin Gerçekleştirilmesi

Yapım Sonrası (Post-Prodüksiyon) Üretim Aşaması

- Video Çekimlerinin Kayıtlarının Tutulması ve Kontrollerinin Yapılması
- Video Çekimlerinin Hikâye Tahtasına Göre Kurgu ve Düzenlemesi
- Videonun Sıkıştırılması ve Render Edilmesi: Yayına hazırlanması, internete hazır duruma getirilmesi (sıkıştırma yapılması, format ve cihaz uyumluluğunun sağlanması)

- Videonun içerisine konuşma metinleri ve soruların gömülmesi, Videonun da öğrenme veya içerik yönetim sistemine aktarılması
- Videolara erişim bilgisinin kullanıcılara açıklanması

Bugün, milyonlarca öğrenen, YouTube vb. farklı platformlardan; masaüstü, akıllı telefon ve tabletler gibi çok çeşitli sayıda aygıtlarda milyarlarca etkileşim işareti yaratan videolardan zevk almaktadır. Bu aktivite miktarı/etkisi/anlamı, videodan öğrenenlerin tümünün yararı için analizler aracılığıyla faydalı bilgiye dönüştürülebilir. Web destekli sistemlerdeki videoları izleyen öğrenenlerin sayısı artarken, gün geçtikçe daha fazla etkileşim; bir araya getirilmekte ve hepsi de analiz edilecek potansiyele sahiptir. Dataset vb. ile bu etkileşimlerin yakalanması, paylaşılması ve analiz edilmesi; öğrencilere ve eğitmenlere öğrenme sürecinin yararlı, değerli bilgilerini sağlayabilir (Radford, 2011, s. 658). Üstelik büyük içerik verileriyle öğrenen profillerinin kombinasyonu, video-destekli öğrenme aktivitelerindeki veriler üzerinden yürütülen öğrenme analizlerine kesin anlamlar kazandırarak yeni fırsatlar yaratmaktadır.

Mevcut deneysel araştırmalar (Uzaktan Eğitim Rehberi, 2012 s. 49-56), video-destekli öğrenmenin eğitsel avantaj ve dezavantajlarını tanımaya başlamıştır. Buna rağmen, öğrenenden edinilen verilerin tamamının nasıl kullanılacağı, farklı kaynaklardan nasıl veri toplanacağı vesaire video-destekli öğrenme, challangelar ve fırsatlarla ilgili çok önemli araştırılmamış yönleri hala vardır. Temel challangelardan bir tanesi; video öğrenme ortam ve sistemlerini yeniden tasarlamak ve optimize etmek için kullanılan deneyimleri ve uygulamaları yorumlamaktır.

Öğrenenlerin etkileşimleri, cinsiyet, ırk, İngilizce dil becerileri, önceki temel eğitim bilgi ve tecrübeleri, her bir eğitim düzeyindeki başarı oranları, duygusal durumları, cevaplarını söyleme hızları, hangi video derslerinin hangi öğrencilere en iyi hangi eğitim düzeylerinde yardımcı olduğunun varsayıldığı vb. diğer veriler göz önünde bulundurularak videoya dayalı öğrenme ve analizleri kesişiminde araştırma için yeni yollar günümüzde mümkün hale gelmiştir (Christensen, R., 1997).

Rehberlik eden araştırma soruları ve konuların özellikleri içerdikleri:

- Geleneksel neslin analizleri video öğrenme araçları görünümünde neyi geliştirebilir?
- Açık çevrimiçi video derslerinden hangi veriler toplanabilir?

- Videoya dayalı öğrenmenin önemini anlamamız ve geliştirmemizde bu veriler bize nasıl yardımcı olabilir?

Eğitsel videoda hareket olması gerektiği; değişim görünmediği takdirde öğrenenlerin ilgisinin kaybolabileceği belirtilmiştir (Halls, 2012, s. 45-49).

Yapım öncesi, yapım ve yapım sonrası video üretim aşamalarının sırasıyla izlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Videonun vermek istediği mesaj etkili olmasından öte kısa sürede öğrenene sözlü anlatımdan ziyade görsel olarak verilmelidir; ancak görsel efektlerin lüzensuz kullanımından kaçınılmalıdır.

Çok fazla veri içeren anlatımlarda kullanılması uygun olmayan eğitsel videodan sadece öğrenme için uygun olduğu durumlarda faydalanılmalıdır.

Son 50 yılda gerçekleşen küreselleşme, nüfus artışı, teknolojik ve ekonomik gelişim, iş hayatını ve serbest toplumları etkileyerek yeniden tanımlamaktadır. Ekonomik gelişim; Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin’de mekanik düzen ve makine gelişimi olarak ortaya çıkarken; United States, Avrupa Birliği ülkeleri ve diğer ülkelerin karmaşık ekonomik bağımlılığı webi ortaya çıkarmıştır. Buna paralel olarak, internet, mobil aygıtlar, Facebook ve Twitter vb. sosyal ağ platformları ile iş ve yaşamın değişen teknolojileri; zaman ve mekân sınırlarında yardımcı olarak insanlarla etkileşim ve iletişim kurma şeklimizi değiştirmekte ve bu süreçte aktif birer katılımcı olmamızı sağlamaktadır (Perlman C, Weston C, Gisel E., 2005, s. 153–163).

Dünya çapında sosyal bağlantısızlığın artması ile tuğla ve çimento ile örülü geleneksel sınıflardaki eğitim; zengin medya içeriği, konu alanı uzmanları gibi her biri birbirini hızlandıran büyük bir değişime uğramaktadır. Bu değişim, pedagojik ve teknolojik iki eğilimden etkilenmektedir (Perlman C, Weston C, Gisel E., 2005, s. 153–163):

- İnsanların nasıl öğrendiği daha iyi algılanmaktadır, özellikle “tek tip öğrenmenin herkese uymayabileceği” fark edilmekte ve bu konu üzerinde durulmaktadır.
- Gelişmiş ülkelerde, okul ve yüksek eğitim kurumlarının anlaştıkları temel husus, hızla değişen dünyada görevlerin başarıyla yerine getirebilmesidir. Küreselleşme ve rekabetçilik vurgulanmaktadır.

- Eleştirel problem çözüme, iletişim ve işbirliği becerileri, günümüzde birçok eğitsel teorist tarafından, -eğer daha önemli değilse en azından yetenek (örneğin, çoktan seçmeli testlerde iyi skor alınması gibi) kadar- değerli kabul edilmektedir.
- Öğrenciler, öğrenme deneyiminin pasif içerik alıcısından aktif tasarımcılarına dönüşmektedir.
- Tuğla ve çimento ile örülü geleneksel kurumlar reddedilmekte; online öğrenme ve uzaktan eğitim popüler hale gelmektedir. Örneğin; 2010 yılında tüm dünyadaki yüksek eğitim gelişim oranı % 2 olmasına rağmen; Sloan Konsortiyumu'na göre Kuzey Amerika'daki online öğrenme gelişim oranı % 21'dir.
- Sınıfta video kullanan öğretmenlerin sayısındaki artışla, görsel medya oldukça önemli bir öğretim mekanizması olarak benimsenmektedir.
- Dünya çapında internete erişimin gelişimi: 2001'de dünya çapında 250 milyon internet kullanıcısından, 2011'de 2.08 milyara ulaşmıştır.
- Multimedya platformlar arasında video giderek yaygın hale gelmiştir. Tüm internet müşteri trafiğinin % 40'ını oluşturan internet video hesapları, 2011 sonlarında % 62'ye ulaşmıştır. Videonun tüm formları (TV, video on demand [VoD], İnternet e peer-to-peer [P2P] iletişimler), 2015'te küresel internet müşteri trafiğinin yaklaşık % 90'ı olmuştur.
- Akıllı telefon ve tablet gibi video-geliştirilmiş aygıt türlerinin artarak yaygınlaşması sayesinde, hem öğretmenler hem de öğrenenler hafif bir araçla video görüntüleme imkânı elde etmektedir. 2010 ile 2015 arasında sayısı her yıl ikiye katlanan mobil video; 2015'te dünyanın mobil veri trafiğinin % 66'sını aktarmıştır.

Teknolojinin, eğitsel alandaki değişim ve dönüşüme büyük katkısı olduğu bir gerçektir. Farklı tür ve biçimlerde video; (broadcast tv, Laserdiscler, camcorders-video alıcısı ve ses kayıt cihazı karışımı aygıt, videokasetler, DVDler, streaming video, uydu video, webcamler, videokonferans, lecture capture); eğitimin güçlü birer yükselticisi haline gelmiştir. Video, öğrenme deneyiminin kalitesini artıran, aynı zamanda öğrenme sürecine değer katan güçlü bir değişim etkeni olmakta hala kararlı görünmektedir.

Bulduğumuz çağda; video teknolojilerinin sınıflara uyumu; öğretmenlere, öğrencilere, yöneticilere ve ailelere kesintisiz bağlantı sağlanması, açık bir eğitsel dönüşüme açık bir dünya görüşü, ders programına uygun entegrasyon ve alternatif yöntemler gerekmektedir. Çalışmada üzerinde durulan bazı gereklilikler, engeller ve başarı faktörleri aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

Açık ve Uzaktan Öğrenmede Video Kullanımında Gereklilikler, Engeller ve Başarı Faktörleri

Bugünün ve yarının öğrenenlerinin gereksinimlerini karşılamak için video kullanımı sadece bir başlangıçtır. Video; eğitimlere, farklı öğrenme stillerine uyum sağlamalarında günümüz çocuk ve gençlerine, erişim sağladığı bağlantı yollarını artırarak bilgi sahibi olmalarında, öğrendiklerini açıklamalarında, kullanmalarında ve iletmelerinde yardımcı olmaktadır. Kaliteli bir öğretim için zorunlu olmasa da; öğrencilerin bağlantılarını artırmalarında olduğu kadar bilgiyi hatırlamaları üzerinde de çok güçlü bir etkiye sahip olan önem kazanan, gerekli bir araç haline gelmektedir (Woolfitt, Z., 2014)²².

Açık ve Uzaktan Öğrenmede Video Kullanımı İçin Gereklilikler

Açık ve uzaktan öğrenmede video kullanımı için temel gereklilikler; pedagojik, teknolojik ve sosyal olmak üzere üç kategoride sınıflandırılmaktadır.

Pedagojik Gereklilikler: Açık ve uzaktan derslerde öğrencilerin zor öğrendiklerini daha iyi algılaması gerekmektedir. Küresel ve rekabetçi çalışan becerilerinin vurgulanması gerekmektedir. Bunun yanı sıra öğrenenlerin eleştirel problem çözme becerilerine ihtiyaç vardır.

Teknolojik Gereklilikler: Öğretici ve öğrenenlerin teknolojiye erişiminde, aygıt ve tutumlarda değişiklik gerekmektedir. İnternete erişimde artış gerekmektedir. Online videolar daha çok tüketilmeli ve daha fazla mobil aygıt kullanılmalıdır.

Sosyal Gereklilikler: Öğreticilerin yeni nesil teknolojilerden anlamaları önem arz etmektedir. Öğrenenlerin de teknoloji ve videoya bağlılığı yeterli olmalıdır.

²² <http://www.inholland.nl/onderzoek/lectoraten/elearning/inzet+video+en+weblectures/>

Açık ve Uzaktan Öğrenmede Video Kullanımında Karşılaşılan Engeller

Açık ve uzaktan öğrenmede video kullanımında karşılaşılan engeller; teknolojik, yasalarla ilgili, davranışsal ve kaynak tabanlı olmak üzere dört kategoride sınıflandırılmaktadır.

Teknolojik Engeller: Teknoloji erişiminde sorunlar vardır. (kırsal kesimdeki bant genişliği gibi teknoloji erişiminde sorunlar, donanım başarısızlıkları ve güvenilirlik sorunları mevcuttur. Bununla beraber derslerin düzgün tamamlanma sorunu da vardır.

Yasalarla İlgili Engeller: Zayıf bilim ve teknoloji politikaları mevcuttur. Özel öğretim öğrenenleri için gereksinimler tam olarak karşılanamamıştır. Devlet bütçesinde de açıklar vardır.

Davranışsal Engeller: Engelleyici tutumlar, uzmanlık eksikliği ve önyargılı düşünceler vardır. Öğretmenlerin de teknoloji yeterliliği zayıftır. Bunun dışında İp ve dijital yayın hakları gibi konularda fakülteler direnç göstermektedir.

Kaynak-Tabanlı Engeller: Yüksek-eğitim TV programlarının kalitesi düşüktür. Profesyonel gelişime yeterli yatırım yapılmamaktadır, öğretmenlerin teknoloji kullanımı konusunda eğitimi ve teknik destek zayıftır.

Açık ve Uzaktan Öğrenmede Video Yürütülmesi İçin Başarı Faktörleri

Derslerde pedagojik açıdan doğru video kullanımı için multimedya ilkelerini doğru olarak algılamak ve uygulamak gereklidir. Bu ilkeler; Multimedya, Uzamsal ve zamana ait yakınlık, Mantıkça tutarlılık, Usül, Aşırı çokluk/Bolluk, Bireysel farklılıklar ve Doğrudan yönetimdir.

Derslerde etkili bir şekilde video kullanmadan önce öğrenenler için bir temel inşa etmek gereklidir. Öğrenenlere, multimedya için açıklamalar ve kullanmaları için gerekli beceriler sağlanmalıdır. Videonun etkili bir şekilde nasıl kullanıldığının anlaşılması gereklidir. Önceden görülen konularda öğrenme çerçevesi oluşturulma; derslerin tekrar görüntülenmesiyle öğrenme genişletilmelidir. Bununla beraber öğrencinin bireysel gerekliliklerine göre görüntüleme uyarlanmalıdır.

Profesyonel gelişime kaynak açısından yatırım yapılmalıdır. Öğretmenlerin öğretim programı için video teknolojileri kullanımı gereklidir ve bunun için teknik destek

sağlanmalıdır. Bu nedenle eğitmenlere, video teknolojilerini öğretimlerine dahil etmeleri için olanak sağlanmalıdır.

Global vatandaşlar olarak öğrenmeye ve işbirliği yapmaya gereksinim duyan 21. yüzyıl öğrenenlerinin kendi geliştirdikleri video, ellerinde güçlü birer araç olacaktır. 21. yüzyılın ortak bir unsuru, eğitimleri boyunca multimedya içeriği yaratan öğrencilerin uygulaması ve sunumlarını gerçek/doğru/güvenilir izleyicilere (parayı muhafaza eden kimseler) iletmesidir. Öğrenenlere, bilgi sahibi multimedya müşterileri olmaları ve video yaratmaları için gerekli beceriler verilmelidir (Yousef, A. M. F., Chatti, M. A., ve Schroeder, U., 2014, s. 112–119)²³.

Hızla artan kullanımıyla video araçları, eğitmenin rolünü de değiştirmektedir. Farklı coğrafyalarda, zamanlarda ve farklı medya türleriyle bireysel kılavuzluk yapan öğretmenlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu durum, öğrenenlere, eğitmenlere ve buldukları kurumlara dünya çapında büyük miktarda içerik erişimi sağlayarak; dünyayı evrensel multimodal bir sınıfa dönüştürecektir. Şüphesiz Broadcast ve streaming video (video akışı), bu multimodal öğrenme modelinde zorunlu unsurlar olacaktır.

Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamaları

Sınıfta broadcast ve streaming videonun yerleştirildiği uygulamaların temel kategorileri; temel öğretim, sınıf zenginleştirme, hızlandırılmış öğrenme, uzaktan eğitim, küresel öğrenci işbirliği, dijital işaretler aracılığıyla iletişim ve profesyonel gelişimi içermektedir. Şüphesiz her bir alan içerisinde çalışan alt amaçlar vardır. Her uygulama ve amacı tarif edemeyebilirken; videonun her bir uygulama alanı içerisine nasıl dahil edildiği örneklerle açıklanmıştır (Kozma, R.B., 1991, s. 179-212).

Temel Öğretim: Konuşmacıların web veya DVD-tabanlı ses/video klipleri kullanan dil sınıflarında; kelimeleri daha iyi kavrama ve genişletmelerine imkân vererek, görsel veya işitsel uyaran birleştirilmektedir. Flood (1995, s. 186), videonun, yabancı dil öğrenimini yükseltmek için yüksek potansiyele sahip olduğunu belirtmiştir. Bunun sebebi; yabancı bir dil öğrenirken, dil ve kültür bağına görselleştiren materyallerle “hareketli kültürel içerik” tanımlamasının önemidir (Dede, 1996, s. 194). Diğer örnekler, öğrencilerin bir konuyu hayata geçirebileceği, gerçekleri ve olayları hatırlamaları için yeteneklerini

²³ http://www.thinkmind.org/download.php?articleid=elml_2014_5_30_50050

harekete geçirebileceği ve aksi takdirde deneyimleyemeyeceği yerleri deneyimleyebileceği, tarih ve coğrafya derslerinde video kullanımını içermektedir.

İleri Öğretim: ACPB (1997) öğretmen anketi, videonun diğer konu alanlarından daha çok fen alanında kullanıldığını göstermektedir. Fizik, Matematik, Astronomi ve Biyoloji gibi fen konularının öğretimi için video kullanımı, özet fikirler ve pratik uygulamalar arasındaki bağlantıları güçlendirerek, öğrencilerin karmaşık kavramları anlamalarını geliştirmelerine imkân sağlamaktadır. Bu video kullanımı ayrıca zor olarak görülen bu disiplinleri açıklığa kavuşturmaya yardımcı olmakta ve öğrencilerin ilgisini, bağlantısını ve sınıf içi kullanımını artırmaktadır. Videolar; 3D animasyonlu resimler aracılığıyla karmaşık kavramları gösterebilen ve sınıfta yapılamayan deneyleri gösteren “imkânsız” alan gezilerine-insan vücudu içerisinde bir geziye-öğrencileri çıkarabilmek için mükemmel bir şekilde uyumludur (Hobbs, R., 2006, s. 35-50).

Sınıf Zenginleştirme: Video, öğrencilere okulu terk etmeden sınıf duvarları dışındaki uzak yerlere seyahati etme fırsatı vermektedir.

Avustralya'daki Pymble Kız Lisesi, dünyanın her yerine, her zaman ve her aygıttan bağlanabilen 100'ün üzerinde öğrenciden oluşmaktadır. Tek parça halinde kullanılabilir video yapma ihtiyacı ve öğrencilerin, öğrenme deneyimleri için hareket, renk, yakınlık ve anılık ekleme isteği; kurum yöneticilerini, Digital Media Signage, Cisco Media Experience Engine (MXE), Show and Share ve WebEx gibi Cisco video teknolojilerinde yatırım yapmaları için harekete geçirmiştir. Pymble Kız Lisesi öğrencileri; videoyu, uzmanlara bağlanarak, bilgi sınırlarını genişleterek ve bir Great Barrier Reef's exhibit (gösteri) işinde bir dalgıç ile görüşme sağlayan, sınıftan su altındaki yaşamı ziyaret eden sanal turlar gibi turlar içinde kullanmaktadır. “Katılır katılmaz, oldukça heyecanlanmaktadırlar ve su altındaki dalgıç elbiseli birine doğrudan soru sorabileceklerini fark ettiklerinde büyülenmektedirler... Öğrencileri heyecanlandırarak her şey öğretmenleri de heyecanlandıracaktır.” Mrs. Amanda Paterson, Head of Science, Pymble Ladies College, Australia²⁴.

Hızlandırılmış Öğrenme: Çok sayıda kırsal ve hatta kentsel düzenli ortaokul ve lise, belirli alanlarda eğitimci eksikliği yaşamaktadır. Diğer online iletişim yöntemleriyle

²⁴ https://www.cisco.com/c/en_au/solutions/industries/education-showcase/college.html

tek-yönlü streaming videonun harmanlanması, öğrenenlerin ihtiyaç duyduğu kolej düzeyinde dersleri almalarını sağlamanın birçok alternatifinden biridir (Halls, J., 2012).

Uzaktan Eğitim: Uzaktan-öğrenim programları, uzak alanlardaki topluluklara ve ayrıca sınırlılıkları veya fiziksel eksiklikleri olan öğrencilere video kullanarak ders yapmaktadır. Uzaktan eğitim programları için video teknolojilerinin kullanımı, yükseköğretim kurumları için ayrıca belirli bir önem taşımaktadır; örneğin kampüsün yakın çevresini (varlığını) şehrin diğer alanlarına, eyaletlerine ve hatta diğer ülkelere genişletmektedir. Okutmanlar arasında ve öğrencilerin kendi aralarında etkileşimi için yeterli olanak sağlandığında geleneksel öğretim kadar etkili olabilir (Jones, C. ve Hosein, A., 2010, s. 43-58).

Küresel Öğrenci İşbirliği: Akranlarla etkileşim aracılığıyla daha derin ve ileri öğrenme gerçekleştirebilmektedir. Video teknolojileri, öğrencilerin farklı kampüslerde ve ülkelerde bulunan akranlarıyla etkileşim kurmalarına yardımcı olabilir; böylece öğrenciler bilgi değişimi yaparak ve birbirlerinden öğrenerek farklı kültürlerle etkileşim kurabilirler (Boltuc, P., 2008, s. 145-154)²⁵.

Güney Carolina Üniversitesi Darla Moore Okulu, işbirliği üzerine göze çarpan bir itibar geliştirmiştir. Okul, Öğrencilerinin fakülte ve kampüs dışındaki uzmanlarla etkileşim kurmalarına imkan vermek için, birkaç yıldır dersleri boyunca ders yapısı içerisine video teknolojilerini dahil etmektedir. Bir eğitsel tasarım sınıfındaki öğrenciler, üzerinde birlikte çalıştıkları bir proje için bulguları ve tavsiyeleri sunmak ve tartışmak için New York'taki NBC Universal'den yöneticilerle bağlantı kurmaktadır. Okul, videoyu, canlı, etkileşimli küresel bir sınıf ve ilerleyen iş eğitiminin tamamlayıcı kısmını yaratmak için bir ilk adım olarak görmektedir.

İletişimler: Video; kafeteryalar, konferans salonları ve stadyumlar gibi kampüs kamu alanlarında içerik akışı için kullanılabilir. Bu içerik, tamamen eğitsel ya da eğlence ve bilginin bir karışımı olabilir (Sundorph E. ve Mosseri-Marlio, W., 2016)²⁶.

Profesyonel Gelişim İçin: İlkokul, ortaokul ve lise öğretmenleri, profesyonel gelişim için ciddi gerekliliklere sahiptir. Bu gereksinimler genellikle, kendi hızlarında hem canlı hem de kayıtlı oturumları izleyerek gördükleri video bileşenleri olan online tutorialler

²⁵ http://formamente.unimarconi.it/extra/09_Boltuc.pdf.

²⁶ <http://www.reform.uk/wp-content/uploads/2016/09/Smart-campusWEB.pdf>

aracılığıyla giderilmektedir. Kayıtlı dersler, öğretmenlerin alanda iş bulmaya başlamadan önce sınıf ortamına aşina olmaları için koruma ve imkân sağlamaktadır. Ayrıca, yoğun olan eğitimciler, “canlı” versiyonunu kaçırdıkları zaman, kayıtlı seminerlerden ve çevrimiçi sanal topluluklardan gittikçe artarak fayda görmektedirler. Video teknolojileri kullanımının, kaynak paylaşırken, fikir alışverişi yaparken, kayıt yaparken, eğitimciler kendilerini değerlendirirken ve aksi takdirde kaçırabilecekleri profesyonel gelişim fırsatlarının tüm avantajlarından yararlanırken faydalı olduğu kanıtlanmıştır (Dede, C., Jass Ketelhut, D., Whitehouse, P., Breit, L., ve McCloskey, E. (2006).

2.3 Türkiye’de Açık ve Uzaktan Öğrenme

2.3.1 Türkiye’de Açık ve Uzaktan Öğrenmenin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de uzaktan eğitim düşüncesi 1927 yılında eğitim sorunlarının görüşüldüğü bir toplantıda Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati tarafından ilk kez gündeme getirilmiştir. Toplum okuryazarlığı ve nitelikli insan gücü ihtiyacı için uzaktan eğitimin kullanılması gerektiğinden söz edilmiştir. Mektupla öğretim şeklinde önerilen uzaktan eğitim uygulaması o yıllarda gerçekleştirilememiştir; çünkü halkın %90’ı okuryazar olmadığından öğretmen olmadan okuma yazma öğretilbileceğinin gerçekleştirilebileceğine inanılmamaktaydı. 1956 yılına kadar tartışmalar devam etmiş ve belli bir programa sahip olan bir uzaktan eğitim uygulaması yürütülememiştir. Bu yüzden 1927-1955 yılları Türkiye’de uzaktan eğitim bir düşünce olarak tartışıldığı ve öneriler getirilen bir süreç olarak varsayılmaktadır.

1933-1934 Mektupla öğrenim kursları düzenlenmiştir.1951’de MEB Öğretici Filmler Merkezi kurulmuştur. Günümüzde Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü adıyla hizmet sunmaktadır (Kaya, 2002). 1953’ten bu yana verilen FONON dil ve meslek öğretimi kurslarından yüz binlerce öğrenci mezun olmuştur.1956 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü’nde banka çalışanları için mektupla gerçekleştirilen kısa süreli bir hizmet içi eğitim Türkiye’deki ilk uzaktan eğitim uygulaması olarak kabul edilmektedir. MEB Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı’nın girişimi ile meslek kurslarının, üç yıllık Eğitim Enstitüleri ile Kız ve Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulunun mektupla eğitim verebilmesi için, 1961 yılında İstatistik Yayın Müdürlüğü bünyesinde ‘Mektupla Öğretim Merkezi’

kurulmuştur. Bu merkez daha sonra Mektupla Öğretim Genel Müdürlüğü haline dönüştürülmüştür. 1960'lerde Deneme Yüksek Öğretmen Okulu öğretmenlerin yetiştirilmesinde mektupla hizmet içi eğitim vermiştir. Ayrıca, Limasollu Naci Dil Eğitimi verilmiştir. 1974 yılında kurulan Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi (MÖM), 1975 yılında Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu YAYKUR/Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Lisesi olarak yeniden yapılandırılmıştır. Siyasi nedenler yüzünden umulan başarıyı sağlayamayan YAYKUR, yükseköğretime devam edemeyenlerin eğitim almasını amaç edinmiştir (Özgür, 2005, s. 31).

1980 ve 1990'larda MEB'e bağlı Okul Radyosu ve TV Okulu hizmet vermiştir. MEB'e bağlı okul çağı dışındaki bireylere uzaktan eğitim vermeyi amaçlayan kurumlar olarak; 1992 yılında Açık Öğretim Lisesi; 1997-1998 yılında Açık İlköğretim öğretime başlamıştır ve günümüzde de sürmektedir (MEB, 2017). Ayrıca, Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu (Açık Meslek Lisesi) öğretime başlamıştır. Açık İlköğretim uygulaması ile ilköğretimlerini tamamlayamayan ve zorunlu ilköğretim yaş sınırını aşan yetişkinlere uzaktan eğitim ilke ve teknikleriyle her yerde her durumda eğitim-öğretim imkânı sağlamak; bu yolla toplumun okuryazarlığını ve nitelikli insan gücünü artırmak amaçlanmaktadır.

1982 yılında 2547 sayılı Yüksek Öğretim yasası ile Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde Açık öğretim Fakültesi oluşturulmuştur. Temel olarak basılı malzemelere ve postaya dayalı olarak gerçekleştirilmektedir; bunun yanı sıra eğitim televizyonu ve yüz yüze danışmanlık hizmetlerinden faydalanmakta, sınavlar da ülke genelinde ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Almanya, Fransa, Danimarka, İsviçre, Belçika, Avusturya, Hollanda, İngiltere, Azerbaycan gibi farklı ülkelerdeki merkezlerde yüz yüze gerçekleştirilmektedir (Anadolu Üniversitesi, 2017). Açık öğretimde geleneksel uzaktan öğretim uygulamalarından başka internete dayalı programlar da kullanılmaktadır. İnternete dayalı deneme sınavları, Çoklu ortam CD-ROM, internete dayalı alıştırmalar ve tekrarlama yazılımları, e-kitaplar ve e-televizyon mevcuttur (Mutlu, 2005).

1990'ların sonlarında bilgisayar ağları kullanımının yaygınlaşmasıyla diğer yükseköğretim kurumları da açık ve uzaktan öğrenmeye ilgi duymaya başlamışlardır. YÖK, 14 Aralık 1999 tarihinde Enformatik Milli Komitesi tarafından oluşturulan Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği'ni hazırlanmıştır. Gelişen teknolojilerle ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda

gelişmektedir²⁷. Anadolu Üniversitesi'nden sonra uzaktan yükseköğretim uygulayan ilk kurum İstanbul Bilgi Üniversitesi'dir. 1990 yılında Fırat Üniversitesi yüksek lisans tezlerini eposta ile hazırlatarak uzaktan eğitime bir giriş yapmıştır. 1993'de Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesi uzaktan eğitim teknolojilerinin bütün imkânlarından yararlanma gayreti içerisinde bulunmuştur. 1998 Anadolu Üniversitesinden Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesine Video Konferans İle Uzaktan Ders Sunumu gerçekleştirilmiştir. Mayıs 1997'de internet ile eğitim konusunda kampüs içi uygulamalar yapan ODTÜ, 1998'de ODTÜ IDE_A Sertifika Projesini başlatmış, 2001'de Bilişim yüksek lisans programını (Informatics Online) açmıştır. 1997'de TÜBİTAK-BİLTEN UE Fizibilite Çalışması ve Raporu Hazırlanmıştır.

1999 yılında ilk kez Massachusetts Institute of Technology (MIT) tarafından Açık Ders Malzemeleri adıyla başlatılan açık öğrenme kaynakları yaklaşımı açık ve uzaktan öğrenme uygulaması olarak kabul edilebilir. Bu amaçla 2007 yılında Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) ve YÖK işbirliğiyle Açık Ders Malzemeleri projesi başlatılmıştır. Ülkemizdeki 45 üniversitenin yer aldığı Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumu (UADMK) 25 Mayıs 2007 tarihinde kurulmuştur. Üniversitelerin ders malzemelerinin belirli bir formatta erişime açık ve yayında olması için öğretim üyelerine gerekli teknik ve akademik desteğin verilmesi öngörülmektedir (Özgür, 2005, s. 34).

1997'de Sakarya Üniversitesi'nde internet destekli öğretim başlamıştır. Anadolu, Sakarya ve Mersin üniversiteleri ön lisans programları açmıştır. Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi, Bilgi Yönetimi Ön lisans Programını tamamen çevrimiçi olarak 2001-2002 öğretim yılında 500 kontenjanlı olarak açmıştır.

2000-2001 yılında YÖK Uzaktan Eğitim Projesi (Harran Üniversitesi-İstanbul Üniversitesi) başlamıştır. Şubat 2007'de YÖK tarafından yayınlanan Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi raporu, açık ve uzaktan öğrenmenin artan yükseköğretim talebini karşılamada önemli bir araç olduğunu belirterek tüm programlarda %10 ile %30'u arasında oranlarda derslerin açık ve uzaktan öğrenme ile gerçekleştirilmesini önermiştir (Özkul, 2007). Nisan 2010'de Bakanlar Kurulu kararıyla İstanbul Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'ne Açık öğretim Fakültesi kurma izni verilmiştir. 2010 yılında İstanbul Üniversitesi Açık öğretim ve Uzaktan Eğitim Fakültesi 30.000 öğrenciye, Erzurum Atatürk Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi 50.000 öğrenciye

²⁷ egitek.meb.gov.tr,2004

ulaşmıştır. Bu üniversiteleri Fırat Üniversitesi, Ahmet Yesevi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Harran Üniversitesi, İTÜ, Akdeniz Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve diğerleri izlemektedir.

2011’de Uzaktan Eğitim 2547’de tanımlanarak, Açık öğretimden ayrılmıştır. Açık ve Uzaktan Eğitim Sistemi; yıllar içerisinde Açık öğretim (1982), Uzaktan eğitim (2001), E-sertifika eğitimi (2007) ve AKADEMA-Anadolu Kitleli Açık Ders Malzemeleri modelleri adı altında gelişmiştir.

Küreselleşme süreciyle tüm dünyada her geçen gün daha da gelişen açık ve uzaktan öğrenme alanı Türkiye’de de benzer bir gelişim göstermiştir. Önce mektupla eğitim uygulamaları gerçekleştirilmiş daha sonra görsel-işitsel araçlarla öğretim denenmiş son olarak bilgisayar ağlarına dayalı açık ve uzaktan öğrenme hizmetleri sunulmaya başlanmıştır (Aydın, 2011). Günümüzde birçok ülkede benzer uygulamalar vardır.

Türkiye’de bazı modeller ufak değişikliklerle kullanılmaktadır. Anadolu Üniversitesi Açık öğretim sistemi Peters’in çoklu ortamlar modelinden yararlanmaktadır. Türkiye’de sanal sınıflarda bilgisayar ağlarına dayalı model de kullanılmaktadır. Video veya çoklu ortam yazılımı formatlarındaki öğrenme malzemeleri, öğrenme yönetim sistemleri (Learning Management Systems – LMS) aracılığıyla sunulmaktadır. Öğrenme yönetim sistemlerindeki sohbet odası, e-mail, forum vb. aracılığıyla etkileşim sağlanmaktadır. Sanal sınıflardaki görsel-işitsel sohbet sağlayan çevrimiçi araçlar (Abone Connect, Ellimunate, Skype, vb.) kullanılmaktadır. Ölçme-değerlendirme ise güvenlik nedeniyle üniversite kampüslerinde yüz yüze yapılan sınavlarla gerçekleştirilmektedir. Programlardaki bazı derslerin tamamı veya bir bölümü örgün sınıf ortamında alınabilmektedir. Sakarya Üniversitesi lisans programları karma (harmanlanmış-blended) açık ve uzaktan öğrenme modelini kullanmaktadır.

Açık ve uzaktan öğrenme sağlayan üniversiteler; insan kaynağı, zaman, altyapı ve deneyim eksikliği nedeniyle öğrenme malzemelerinin tasarımı ve üretiminde kar amacı güden özel kurumlarla çalışmaktadırlar.

2.3.2 Açık ve Uzaktan Eğitim Sisteminin Türk Yükseköğretimindeki Yeri

Ölçek ekonomisinden yararlanarak düşük maliyetle eğitim sunmak, eğitimde fırsat eşitliği sağlamak, yükseköğretimde artan talebi karşılamak, yükseköğretimde okullaşma

oranını arttırmak, çeşitli nedenlerle örgün eğitime gidemeyen kişilere yükseköğretim olanağı sağlamak, yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini uzaktan eğitimde kullanarak verimlilik ve etkinlik sağlamak ve mesleki eğitim olanaklarını artırmaktır. Giriş aşamasında herkese açık olan Açık öğretim sistemi, süreçte kaliteye önem vermektedir. Yüksek kalitede eğitim olanakları sunmaktadır. Sertifika, ön lisans ve lisans tamamlama programları (öğretmenler, hemşireler, ebeler, sağlık teknisyenleri, adalet çalışanları, yerel yönetim çalışanları) vardır. Kitle eğitimi odaklıdır. Bologna Süreci kapsamında şeffaf, tanınır ve hareketlidir. Öğrenmeyi öğreten, öğrenci merkezli, çağdaş, teknoloji odaklı, etkileşimli, esnek, paylaşımcı ve iş yükü esaslı dönemlik kredili sistem ile (AKTS) etkileşimlidir. Ülkenin istihdam sorunlarına, öğrencilerin ve mezunların ilgi ve beklentilerine cevap vermekte, çıktılarda kalite standartları ile korunmaktadır. Yaşam boyu eğitim felsefesiyle her yaşta öğrencinin eğitim talebini yurt içinde ve yurt dışında karşılamaktadır. Akreditasyonunun sağlandığı bir eğitim sistemi vardır. Uzaktan eğitimde yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanarak daha fazla ve zengin öğrenme ortamında etkinlik ve verimlilik sağlamaktadır. Sınavsız öğrenci alımını hedefler.

Bologna Sürecinde yer alan yeterlilikler belirlenmektedir, program çıktıları oluşturulmaktadır, eğitim amaçları geliştirilmektedir, öğrenci merkezli eğitim kapsamında öğrenme çıktıları oluşturulmaktadır, yıllık sistemden dönemlik sisteme geçiş gerçekleşmiştir, Öğrenci iş yükü esaslı kredi sistemi (AKTS) başlamıştır, ölçme-değerlendirme sistemleri geliştirilmiştir; çoktan seçmeli testler, e-Portfolyo uygulamaları, online sınavlar, ödevler ve klasik sınavlar; paydaşlardan görüş alınmaktadır, program akreditasyonları yapılmaktadır, daha nitelikli öğrenme imkânı sunulmaktadır, yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin açık ve uzaktan eğitim sisteminde daha etkili biçimde kullanılması sağlanmaktadır, ders sayısı artırılmıştır, seçimlik derslere yer verilmiştir, ders materyallerinin hazırlanmasında diğer üniversitelerle işbirlikleri oluşturulmaktadır, açık öğretim ve örgün sistem arasındaki geçişler kolaylaştırılmaktadır ve gerekli mevzuat değişiklikleri yapılmaktadır.

2.3.3 Türkiye’de 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılında Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulayan Üniversiteler ve Program Sayıları

Tablo 5. Türkiye’de 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılında Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulayan Üniversiteler ve Program Sayıları

Üniversite	Ön lisans	Lisans	Lisans Tamamlama	Karma Eğitim	Yüksek Lisans	Toplam
Afyon Kocatepe Ü.	2	-	-	-	-	2
Ahmet Yesevi Ü.	1	3	-	-	8	12
Akdeniz Ü.	2	-	-	-	-	2
Anadolu Ü.	43	12	1	-	4	60
Ankara Ü.	5	-	1	-	1	7
Atatürk Ü.	1	-	3	-	1	5
Atılım Ü.	2	-	-	-	1	3
Bahçeşehir	1	-	-	-	2	3
Balıkesir	-	-	-	-	-	-
Beykent	2	3	-	-	3	8
Beykoz Lojistik MYO	2	-	-	-	-	2
Bitlis Eren Ü.	1	-	-	-	-	1
Cumhuriyet	-	-	1	-	-	1
Çukurova	4	-	-	-	1	5
Dicle	-	-	1	-	-	1
Dokuz Eylül	-	-	1	-	-	1
Ege	-	-	-	-	3	3
Fatih	2	1	-	-	1	4
Fırat	1	-	1	-	-	2
Gazi	8	-	-	-	8	16
Gaziantep	-	-	-	-	2	2
Işık	-	-	-	-	1	1
İnönü	1	2	2	-	2	7
İstanbul Arel	1	2	-	-	1	4
İstanbul Aydın	2	-	-	-	3	5

İstanbul Bilgi	1	-	-	-	2	3
İstanbul Ü.	3	11	3	-	6	23
Karabük Ü.	5	8	-	1	2	16
Karadeniz Teknik	2	1	-	-	2	5
Kırıkkale	1	-	-	-	-	1
Kocaeli	1	-	-	-	-	1
Maltepe	3	-	-	-	2	5
Mehmet Akif	1	-	-	-	-	1
Mersin	9	-	-	-	1	10
ODTÜ	-	-	-	-	1	1
Okan	-	-	-	-	1	1
On Dokuz Mayıs	-	-	2	-	1	3
Plato Meslek Yüksekokulu	2	-	-	-	-	2
Sakarya Ü.	6	6	1	8	8	29
Süleyman Demirel Ü.	4	1	-	-	1	6
Trakya Ü.	3	-	-	-	-	3
Uşak Ü.	1	-	-	-	-	1
Zirve Ü.	-	-	-	-	3	3
İstanbul Kültür Ü.	-	-	-	-	1	1
Genel Toplam						262

Türkiye’de 2016-2017 eğitim-öğretim yılında toplam 50 devlet üniversitesi ve özel üniversitede açık ve uzaktan eğitim ile ön lisans, lisans ve yüksek lisans programları bulunmaktadır. Bu üniversitelerin üçte ikisi (23) devlet üniversitesidir. Tabloda toplam 262 uzaktan eğitim programının (sertifika programları dışında) dağılımı verilmiştir.

Yaşam boyu eğitim ülkemizin geleceği açısından stratejik öneme sahiptir. Bu amaçla yükseköğretim kurumlarının potansiyellerinin değerlendirilerek uzaktan eğitim programları açılmaktadır. Alt yapıları hazırlanmaktadır ve eğitmenler de daha fazla sorumluluk almaktadırlar.

Üniversitelerin bilgilerini paylaşması bilgi toplumunun oluşumunda çok önemlidir. Teknolojinin gücünden faydalanarak eğitim ve insan kaynaklarına yatırım; toplumların,

gelecekteki konumunu belirleyecektir. Üniversitelerin bu yatırımı gelecekte sağlayacakları saygınlık ve yüksek kazanç olarak görmeleri beklenmektedir.

2.3.4 Açık ve Uzaktan Eğitimde Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Diğer Kurumlar ve Öğretim Ortam ve Araçları

Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim ve Açık öğretim Sistemi

Anadolu Üniversitesi, uzaktan eğitim hizmeti veren ilk devlet üniversitesi unvanına sahiptir. Örgün, açık ve uzaktan eğitim modellerini bünyesinde barındırır.

Anadolu Üniversitesi açık ve uzaktan eğitim sisteminde öğretim araç ve ortamları olarak ders kitapları, televizyon eğitim programları, akademik danışmanlık, sınavlar, e-öğrenme portalı, Açık ve uzaktan eğitim öğrenme yönetim sistemi ve e-öğrenme hizmetleri kullanılmaktadır.

Canlı ve bant yayınlara gerçekleştirilen televizyon eğitim programları; televizyon yapım merkezi; yönetmen, konu uzmanı, senarist ve TV yapım ekipleri ile stüdyolar ve kurgu birimleri ayrıca yayın birimi mevcuttur. 2011’de yayına giren TRT OKUL’dan şu anda bant ve canlı yayın yapılmamaktadır. Yayın internet üzerinden sürdürülmektedir.

E-öğrenme hizmetleri kapsamında etkileşimli e-kitaplardan, e-seminerden, e-öğrenme malzemelerinden, e-sınavlardan, e-portfolyo uygulamalarından, Yunus Emre Açık Ders Portalından ve öğrenci destek hizmetlerinden yararlanılmaktadır.

Etkileşimli e-kitap; ses, video, animasyon gibi çoklu ortam öğeleri ile zenginleştirilmiş, tamamen interaktif bir öğrenme ortamıdır. Ders tabanlı proje yaklaşımı çerçevesinde desenlenen Etkileşimli e-Kitap Projesi ile tüm Açık öğretim ders kitaplarının dijitalleştirilmesi amaçlanmaktadır.

E-seminer; Açık öğretim öğrencilerini alanlarında uzman akademisyenlerle yüz yüze ve çevrimiçi olarak buluşturan eş zamanlı ve web tabanlı derslerdir. Bir sanal sınıf uygulaması olarak tasarlanan e-Seminer Projesi, Açık öğretim öğrencilerinin internet üzerinden yüz yüze gerçekleştirilen canlı derslere katılabilmelerine olanak sağlamaktadır.

E-öğrenme malzemeleri; etkileşimli e-kitap’a paralel olarak etkinlik bazlı e-ders yaklaşımı çerçevesinde tasarlanan e-öğrenme malzemeleri, öğrenenlerin bireysel ders çalışma faaliyetlerini yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu malzemeler; konu anlatımı,

sunum, alıştırma soruları, belgesel videoları ile dosya, belge, fotoğraf galerisi ve web bağlantısı olabilmektedir.

Yunus Emre Açık Ders Portalı; 20'den fazla kategoride 150 derse ait e-öğrenme malzemesi yayınlanmaktadır.

Öğrenci destek hizmetleri kapsamında birçok uygulama mevcuttur. TRT OKUL web portalı, YouTube ve Itunes'da yer alan ilk Türk Üniversitesi'dir. Türkiye'nin en büyük e-öğrenme uygulaması (Açık öğretim e-öğrenme portalı)'dır²⁸.

İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi

AUZEF'in iç ve dış paydaşları bünyesinde ve işbirliklerinde yürütülen programlara ait her türlü ders materyalinin, e-egitim içeriğine çevrilmesi, ses ve görüntülü hizmetler gerektiren eğitim, öğretim ve araştırma konularında seslendirme ve görüntü kaydı ile kurgu, montaj, yapım sorumlulukları görsel materyal üretim sürecinde ve kendi bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Adobe Connect Canlı Ders Takip Sistemini kullanmaktadır²⁹. Ayrıca Aksis otomasyonundaki kullanıcı bilgileriyle Auzef Sanal Sınıf girişi yapılmaktadır³⁰. Yapılan tüm canlı derslerin arşivlerine ders yapıldıktan en geç 1 gün sonra erişilebilir. Web Sistemleri (WebSis) ve Öğretim yönetim sistemleri kullanılmakta ve sanal sınıflarda canlı dersler yapılmaktadır³¹.

Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Sistemi

Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (ATAUZEM) 23 Temmuz 2009 tarihinde kurulmuştur³². Kuruluşundan itibaren hızlı ve kaliteli bir gelişim sergileyen ATAUZEM çok kısa sürede büyük bir öğrenci potansiyeline sahip olmuştur. Hemşirelik Lisans Tamamlama (HELİTAM), İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM) ve Güvenlik ve Adli Bilimler Tezsiz Yüksek Lisans (GAB) programları yürütülmektedir. Ön lisans düzeyinde eğitim sunan Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama Bölümü de vardır. Senkron ve asenkron uygulamalar kapsamında 100 megabayta varan bant genişliklerinde ayrı sunucular kullanılmaktadır. En son

²⁸ <https://www.anadolu.edu.tr/uploads/anadolu/ckfinder/aof/files/AOebulten19.pdf>

²⁹ <http://canlidere.isuzem.net/> (Erişim Tarihi: 09.05.2017)

³⁰ <http://sanalsinif.istanbul.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 09.05.2017)

³¹ <http://auzef.istanbul.edu.tr/> (Erişim tarihi: 10.05.2017)

³² <http://atauzem.atauni.edu.tr/> (Erişim tarihi: 10.05.2017)

teknolojiye sahip ses ve video stüdyoları vardır. Stüdyolar aracılığı ile öğretim elemanları öğrencilerine yönelik eğitsel materyaller oluşturabilmekte ve yayımlayabilmektedir. Sanal sınıf platformu sayesinde canlı dersler yapılmaktadır. Bu platformu kullanan öğrenciler ilgili oldukları derslerin kayıtlarını web üzerinden istedikleri zaman ve yerde takip edebilmektedirler. ATAUZEM eğitim teknolojisi alanında araştırmalar yaparak ve bu alandaki gelişmeleri takip ederek kaliteli bir uzaktan eğitim için gerekli tüm teknolojik altyapıyı hazırlamaya ve sunmaya devam etmektedir. Web TV vardır. Kurumsal bir yapıya sahip olan ATAUZEM bünyesinde; Program Koordinatörlüğü, Eğitsel Materyal Geliştirme Birimi, Ses ve Video Çekim Birimi, Canlı Sınıf Uygulamaları Birimi, Sistem Yönetim Birimi, Ölçme ve Değerlendirme Birimi, Öğrenci İşleri Birimi, Çağrı Merkezi Birimi, Tanıtım ve Halkla İlişkiler Birimi ile Öğretim Üyesi Destek Ofisi bulunmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu çalışma, Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarında videonun kullanımını belirlemeye yönelik betimsel bir araştırmadır. Araştırma verileri, niteliksel ölçme araçlarından görüşme ve içerik analizi yöntemleriyle elde edilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu çalışma, Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim veren devlet ve vakıf üniversitelerinde ve özel sektörde video kullanımına ilişkin güncel eğilimleri betimlemeye yönelik niteliksel bir araştırmadır.

Niteliksel araştırma verileri görüşme, alanla ilgili notlar, gözlem, kişisel veya resmi kayıt ve belgelerin incelenmesi gibi yöntemlerden biri veya birkaçı ile elde edilebilir (Boglan ve Biklen, 1992). Çalışmanın bu bölümünde elde edilen veriler, niteliksel araştırma yöntemlerinden biri olan konu merkezli görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Konu merkezli görüşme yöntemi, belirli olay veya süreçleri incelemek için kullanılan bir yöntemdir (Rubin ve Rubin, 1995: 6’dan aktaran Kuş, 2003:87).

Araştırmanın verileri konu merkezli görüşme yöntemi kapsamında e-posta yoluyla ve yarı yapılandırılmış görüşme ortamında standart açık uçlu görüşme tekniği uygulanarak birebir görüşme ile toplanmıştır. Veriler soru formlarının e-posta ile gönderilmesi ve bire bir uzmanlarla görüşme yöntemiyle elde edilmiştir. Etik uygunluk açısından kurumlarla yalnızca bir defa ve sınırlı bir zaman aralığında sistemli bir şekilde görüşülmüştür (Patton, 1990). Kurumların verdiği yer ve tarihte eşit sürelerde görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan her kişiye benzer sorular yöneltilerek katılımcının etkisi minimuma indirilmiştir (Patton, 1990; Miles ve Huberman, 1994). Yarı yapılandırılmış görüşme ortamında ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine göre; görüşme soruları, her uzmana aynı sırada yöneltilmiş ve cevabı istedikleri uzunlukta vermelerine imkân sağlanmıştır (Bogdan ve Biklen, 1992).

3.1.1 Araştırmanın Deseni

3.1.1.1 Evren ve Örneklem

2016-2017 eğitim-öğretim yılında açık ve uzaktan öğretim sistemi ile eğitim veren özel ve devlet üniversiteleri bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

Çalışmanın örneklemini ise anlamlı örnekleme yöntemi ile belirlenen Türkiye’de en fazla öğrenciye sahip olan ve Açıköğretim hizmeti veren 3 üniversite, uzaktan eğitim veren 6 üniversite ve özel sektöre hizmet veren Enocta oluşturmaktadır. Merriam’a (2009) göre örneklem seçiminde çok büyük nüfuslar yerine kısmen erişilebilir bir nüfus seçilmeli; bu sayede tüm popülasyonun sayımından daha doğru ve hızlı şekilde gereken bilgiler sağlanmaktadır. Bu çalışmada da örneklem seçimi yapılırken zaman faktörü ve doğruluk gözetilmiştir.

Lincoln ve Guba (1985, s. 233-234) ile Patton (2014, s. 45-46) da niteliksel bir araştırma için daha hızlı ve doğru bilgi sağlayacak şekilde anlamlı örneklem seçilmesi gerektiğini belirtmiştir. Örneklem, istatistiksel bir nüfusun sonlu bir parçasıdır ve bütünün özellikleri hakkında bilgi edinmek için incelenmektedir (Webster, 1985). Büyük bir nüfustan seçilmiş bir dizi katılımcı kişidir. Büyük nüfus ise kişilerin, nesnelerin veya öğelerin alındığı örneklemelerden oluşan bir gruptur. Örneklem alma da büyük bir nüfusun temsili bir kısmını belirlemek amacıyla gerekli parametreleri veya tüm nüfusun özelliklerini barındıran, uygun olanı seçme tekniğidir. Çalışmada tüm nüfusu dahil etmek yerine örneklem almanın nedenleri; ekonomik olması, zaman darlığı, popülasyonların büyüklüğü, bazı nüfuslara erişilememesi, gözlemin tahribat derecesi ve doğruluktur (Merriam, 2009).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile yönlendirilen sorulara ait formlar 10 kurumdan ilgili kişilere ve birimlere e-posta aracılığıyla gönderilmiştir ancak sadece 6 kurumdan görüşme randevusu alınabilmiştir. Randevu alınamayan kurumlara gönderilen soru formlarına ait dönütler e-posta aracılığıyla sağlanmıştır.

3.1.1.2 Araştırmaya Katılanlar

Araştırmacı, kurumların web sitelerinde yer alan “İletişim” bölümündeki bağlantılar aracılığıyla kurumlara ulaşmıştır. Araştırmacı; kim olduğunu, yaptığı araştırmanın amacını açıklayan bir metin ve soru formu (Ek-1) ile birlikte e-posta aracılığıyla kurumlara iletmiştir. Bununla beraber niteliksel araştırmanın en önemli gereği olan etik ilkeler çerçevesinde elde ettiği tüm bilgileri sadece bu araştırma için kullanacağını, kimlik bilgilerini gizli tutacağını da belirtmiştir. Soruları e-posta aracılığıyla yanıtlaması beklenen kurumlara belli aralıklarla hatırlatma yapılmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen kurumlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Kurumlar

Devlet Üniversiteleri	Vakıf Üniversiteleri	Türkiye’de Özel Sektör Uzaktan Eğitim Deneyimi Sağlayan Kurumlar
Anadolu Üniversitesi	Okan Üniversitesi	Enocta
İstanbul Üniversitesi	Maltepe Üniversitesi	
	İstanbul Aydın Üniversitesi	

3.1.1.3 Niteliksel Veri Toplama Aracını Geliştirme

Araştırmanın ölçme aracını uzmanla yapılan yüz yüze görüşmeler ile birim veya kurum yetkilileriyle yapılan e-posta görüşmeleri oluşturmaktadır.

3.1.1.3.1 Görüşme Aracını Geliştirme

Bu araştırmanın ölçme aracını uzmanlarla yapılan yüz yüze görüşmeler ve e-posta görüşmeleri oluşturmaktadır. E-posta yanıtlama hızının yüz yüze randevu ile yapılan görüşmelerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmacı, görüşme soru formunu alanyazın taramasına göre oluşturmuştur. Hazırlanan görüşme soruları alanla ilgili iki uzmana gösterilmiş, gereken düzeltmeler yapılmıştır (Ek1).

Bu çalışmadaki görüşme soruları, Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan eğitim verilen devlet ve vakıf üniversitelerinde ve özel sektörde öğrenme ortamlarında video kullanan kurum uzmanlarının görüşlerine dayanılarak belirlenmeye çalışılmıştır.

Etik olması açısından kurumlarla yalnızca bir defa ve sınırlı bir zaman aralığında; kurumların verdiği yer ve tarihte eşit sürelerde görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan her kişiye benzer sorular yöneltilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme ortamında ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine göre; görüşme soruları, her uzmana aynı sırada yöneltilmiş ve cevabı istedikleri uzunlukta vermelerine imkân sağlanmıştır. Ancak bazı sorular çok kısa yanıtlanmış ya da yanıtız bırakılmıştır.

3.1.2 Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 1 Şubat 2017 ve 6 Nisan 2017 tarihleri arasında yüz yüze ve e-posta aracılığıyla yapılan görüşmelerden toplanmıştır. Görüşme soru formunun kurumlara iletilme ve geri dönüt alınma tarihleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Görüşme Soru Formunun İletilme ve Geri Dönüt Alınma Tarihleri

Kurumlar	İletilme Tarihi	Alınma Tarihi
A1	1 Şubat 2017	6 Nisan 2017
A2	1 Şubat 2017	8 Mart 2017
A3	31 Ocak 2017	21 Mart 2017
A4	1 Şubat 2017	7 Şubat 2017
A5	1 Şubat 2017	3 Nisan 2017
A6	31 Ocak 2017	10 Nisan 2017

3.1.3 Verilerin Analizi

İncelenen veriler sınıflandırıldıktan sonra yorumlanmış ve sonuçlar raporlaştırılmıştır.

Verilerin analiz aşaması aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

1. Kurumlardan gelen e-postaların ve yazışmaların kaydedilmesi,
2. Ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmelerin çözümlenmesi,
3. Görüşme soru formlarına ilişkin yanıtların kodlanması,
4. Yanıtlara ilişkin ana temaların belirlenmesi,
5. Araştırmacının ve bu alanda uzman bir başka kişinin kodlamalarının karşılaştırılması,
6. Raporlaştırma.

3.1.3.1 Epostaların ve Ses Kayıt Cihazından Çözümlenen Görüşme Kayıtlarının Kaydedilmesi

Farklı zamanlarda yapılan görüşme kayıtları ile araştırmacıya gelen e-posta ve yazışmalar bilgisayara metin tabanlı olarak kaydedilmiştir. Yanıtlar hazırlanan standart bir forma yazılmıştır (Ek2).

3.1.3.2 Görüşmelerin Kodlanması

Her bir soruya ilişkin ayrı tablolar hazırlanarak tüm uzmanların yanıtlarına göre kodlama yapılmıştır. Kodlama işlemi uzmanlar tarafından aynı sorulara aynı veya benzer yanıtlar verilmesine göre yapılmıştır. Ortak noktalarda toplanan uzman görüşleri, alt problemlere ilişkin temaları oluşturmaktadır. Uzmanların verdiği yanıtlar tablolarda belirtilirken etik olması açısından takma adlar kullanılmış, kurum ve uzman ismi verilmemiştir. Verilerin çözümlenmesinde kullanılan kodlama formu Tablo 8’de gösterilmiştir.

Dışardan herhangi bir müdahale yapılmadan, gerçekçi ve bütüncül bir bakış açısıyla incelenen nitel verilerin kodlanması sonucu elde edilen verilerin temel özellikleri betimlenmiş ve sade bir dille özetlenmiştir. Bu amaçla Tanımlayıcı Analiz (Descriptive Analysis) yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 8. *Verilerin Çözümlemesinde Kullanılan Kodlama Formu*

Soru 1: Web sitenizde ve e-öğrenme portalınızda video kullanıyor musunuz?

Kurumlar	Yanıtlar	Kodlama
A1		
A2		
A3		
A4		
A5		
A6		

3.1.3.3 Görüşmelere İlişkin Alt Problemlerin, Temalarının Belirlenmesi

Her bir soruya ilişkin ayrı tablolar hazırlanarak tüm uzmanların yanıtlarına göre kodlama yapılmıştır. Kodlama işlemi uzmanlar tarafından aynı sorulara aynı veya benzer yanıtlar verilmesine göre yapılmıştır. Ortak noktalarda toplanan uzman görüşleri, alt probleme ilişkin temaları oluşturmaktadır.

“Soru 1. Web sitenizde, e-öğrenme portalınızda, resmi sosyal medya hesaplarınızda, reklam panolarınızda ve TV’de video kullanıyor musunuz, kullanıyorsanız nasıl ve hangi amaçlarla kullanıyorsunuz?”

Birinci soruya ilişkin ana temalar 13 tanedir.

1. Web sitesini görsel ve biçimsel açıdan desteklemek
2. Derslere ait ön tanıtım yapmak
3. Lisans düzeyinde asenkron konu anlatımı sunmak
4. Yüksek lisans düzeyinde asenkron ve canlı ders yapmak
5. Tüm derslerde video arşiv kayıtları sunmak
6. E-öğrenme portalında öğretimi desteklemek ve zenginleştirmek
7. Etkileşimli öğrenme ortamını desteklemek
8. Uzaktan öğrenenlerde aidiyet duygusunun geliştirmek
9. Öğrencilerin açık ve uzaktan öğrenme ortamlarının etkileşim, içerik ve öğrenme sınırlılıklarının üstesinden gelmek
10. Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarına insan dokunuşu eklemek
11. Kurumların eğitim sistemleri kamuoyuna tanıtmak
12. Eğitim sistemlerinin e-öğrenme malzemeleri hakkında bilgi vermek
13. Kurumun güçlülük imajını artırmak

“Soru 2. Kurumsal iletişim amacıyla kullandığınız tanıtım filminiz var mı?”

İkinci soruya ilişkin ana temalar 4 tanedir.

1. Kurumların eğitim sistemleri kamuoyuna tanıtmak
2. Öğrenme yönetim sistemlerindeki öğrenme malzemelerini tanıtmak
3. Kurumun güçlülük imajını destekleme
4. Öğrencilerde aidiyet duygusunu geliştirme

“Soru 3. Video hangi sektör ve platformlarda kullanılmaktadır?”

Üçüncü soruya ilişkin ana temalar 7 tanedir.

1. Özelde en fazla bankacılık sektöründe
2. Profesyonel ve kişisel gelişim programlarında
3. Beyaz yaka ve mavi yakalılarının eğitimlerinde
4. Sahada çalışan satış elemanlarına yönelik etkileşimli eğitimlerde
5. Web sitelerinde, e-öğrenme portalında ve resmi sosyal medya hesaplarında
6. Reklam panosu videolarında
7. Masaüstü ve dizüstü bilgisayarlar, tabletler, akıllı cep telefonları ve akıllı tv’lerde

“Soru 4. Video kullanma amaçlarınıza ulaştınız mı? Ulaşamadığınız hedeflere erişmek için planınız var mı?”

Dördüncü soruya ilişkin video amaçlarına ulaşamama ve planlar ile ilgili ana temalar 4 tanedir.

1. Niteliksel açıdan eksiklikleri olan videolar nedeniyle başarı elde edememe
2. Altyapı yetersizliği nedeniyle özel öğrenen öğrencilere ulaşamama
3. Yeni teknolojiler kullanarak daha profesyonel videolar üretme planı
4. Özel öğrenen öğrenciler için bir altyapı oluşturma planı

“Soru 5. Öğretim Yönetim Sistemleri (LMS) var mı, varsa ne kullanılıyor?”

Beşinci soruya ilişkin ana temalar 2 tanedir.

1. Academic Learning Management System (ALMS) ve Blackboard
2. Yetişkinlerin profesyonel kişisel eğitimleri için dünya standartlarında öğretim yönetim sistemleri

“Soru 6. Etkileşimli video kullanılıyor mu ve kullanım amacı nedir?”

Altıncı soruya ilişkin ana temalar 3 tanedir.

1. Mavi yakalıların mesleki eğitimleri için
2. Mesleki gelişim için gereken ince becerileri harekete geçirmek
3. İlgi çekmek ve motivasyonu sürdürmek

“Soru 7. Hangi video türlerinin daha çok tercih edildiğini düşünüyorsunuz?”

Yedinci soruya ilişkin ana temalar 1 tanedir.

1. Etkileşimli video

“Soru 8. Deneyimlerinize dayanarak kaç dakikalık videolar önerirsiniz?”

Sekizinci soruya ilişkin ana temalar 5 tanedir.

1. 60 dakikadan az
2. 120 dakikadan az
3. 10 dakikalık hap videolar
4. 1,5 dakikalık, tek bir soruya yanıt veren profesyonel ve kişisel gelişim videoları
5. Etkileşimli videolar daha uzun olabilir

“Soru 9. Video hangi tarihten beri kullanılmaktadır?”

Dokuzuncu soruya ilişkin ana temalar 1 tanedir.

1. 1990

“Soru 10. TV ya da Web TV var mıdır ve kullanım amacı nedir?”

Onuncu soruya ilişkin ana temalar 5 tanedir.

1. Sektörde bilinirliği artırmak
2. Derslere ait ön tanıtım yapmak
3. Kurumların eğitim sistemleri kamuoyuna tanıtmak
4. Eğitim sistemlerinin e-öğrenme malzemeleri hakkında bilgi vermek
5. Kurumun güçlülük imajını artırmak

“Soru 11. Video konferans sistemi var mıdır ve nasıl kullanılmaktadır?”

On birinci soruya ilişkin ana temalar 2 tanedir.

1. Doğrudan
2. Sanal sınıfın video konferans özelliği ile

“Soru 12. Kitle İletişimleri, Açık Eğitim Kaynakları ve Kitlesele Açık Çevrimiçi Ders(ler) MOOC’s kullanılıyor mu?”

On ikinci soruya ilişkin ana temalar 2 tanedir.

1. Kütüphane bünyesinde sunulan açık erişimli kaynakları
2. Kitlelere sağlanan açık çevrimiçi ders hizmetleri (MOOC’s)

“Soru 13. Canlı dersler yapılıyor mu, hangi hedef kitleye ve nasıl yapılıyor?”

On üçüncü soruya ilişkin ana temalar 5 tanedir.

1. Lisans eğitiminde
2. Lisansüstü eğitimde
3. Nadiren yetişkin eğitiminde
4. Kurum içi eğitimde maliyeti azaltmak için
5. Canlı derslere katılım sağlayamayan öğrenenler için sunulan kayıtlarla

“Soru 14. Sürekli erişilebilirlik için mobil öğrenmeyi destekliyor musunuz, hangi yıldan beri mobil teknolojiler kullanılıyor?”

On dördüncü soruya ilişkin ana temalar 2 tanedir.

1. 2004 yılından itibaren
2. Uzaktan eğitim sistemlerinin mobil uygulamalarının yaygınlaşmasıyla

“Soru 15. Web sitesi ve e-öğrenme portalını inceleyebilmek ve değerlendirebilmek için sisteme giriş serbest mi; değilse neden serbest değil?”

On beşinci soruya ilişkin ana temalar 1 tanedir.

1. Videoların eğitsel özelliklerini, erişilebilirlik kullanılabilirlik, etkileşim, eğitsellik gibi kriterler bakımından kullanım özelliklerini belirleyebilmek için kurumlar tarafından verilen e-öğrenme portallarına giriş izni ile erişilebilmekte

“Soru 16. Kurumunuzun yürüttüğü veya hayata geçirmeyi planladığı projeler var mıdır?”

On altıncı soruya ilişkin ana temalar 2 tanedir.

1. Kurumun tüm kampüslerin dijital birimlerinin (Öğrenci işleri, bilgi işlem, uzaktan eğitim gibi) tek bir çatı altında etkileşimli çalışabilmesini sağlama hedefi
2. Üniversite 4.0 projesi

“Soru 17. Eğitsel içeriğin video ile iletilmesinin, öğrenci motivasyonunda nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?”

On yedinci soruya ilişkin ana temalar 8 tanedir.

1. Öğrenme çıktıları artırır
2. Akademik başarıyı artırır
3. Özellikle uygulama ağırlıklı konularda öğrenme motivasyonunu artırır
4. Hem işitsel hem de görsel açıdan birden fazla duyu organına hitap ederek kalıcı öğrenmeye yardımcı olur
5. Kısa videolar öğrenme tam olarak gerçekleşmez
6. Uzun videolar motivasyonu düşürür
7. Videonun vereceği mesajın anlamlı bir şekilde sıkıştırılması öğrenen motivasyonunda önem taşır

8. Soru-cevap videolarında etkin öğrenme gerçekleşir

“Soru 18. Kurumunuz için eğitsel video materyallerinizi nasıl temin ediyorsunuz, bu materyallerin üretim aşamaları nelerdir? “

On sekizinci soruya ilişkin ana temalar 10 tanedir.

1. Türkiye'nin önde gelen, konusunda uzman eğitim ve yönetim danışmanlık kurumlarının işbirliğiyle oluşturulan video içerikleri
2. Kurum içinde içerik üretim ekiplerine yaptırılan video içerikleri
3. Video içeriği üreten hocaların video eğitimi alması
4. Kurumun video tasarımı ve üretimine özgü yaklaşımlarının benimsenmesi
5. Öğrencisi çok olan ve başarısı düşük olan derslere öncelik verilmesi
6. Ders videolarının belli standartlara sahip olması açısından şablonlar kullanılması
7. Kurum içinde çekilen videolar için kitap editörü, konu alan uzmanı, moderatör gibi kimselerden yardım alınması
8. Soru cevap videolarının; tek bir soruya cevap veren, profesyonel ve kişisel gelişime yönelik kısa videolar olarak üretilmesi
9. Kurumlar bünyesinde ekiplerce önceden, trendlere yönelik kataloglar ve özel içerikler oluşturulması
10. Katalog içeriklerindeki videolar için kurumla değil de doğrudan içerik sağlayıcılarla çalışılması ve katalogların kurumların beğenisine sunulması

“Soru 19. Kurumuzda web sitesi ve e-öğrenme portalı kullanımı konusunda etkinlik araştırması yapıldı mı?“

On dokuzuncu soruya ilişkin ana temalar 3 tanedir.

1. E-öğrenme videoları takibi ve sınavlardaki başarı arasındaki ilişkiyi gösteren raporlar aracılığıyla
2. Canlı derse katılan öğrenci sayısı, ödevini yanıtlayan öğrenci sayısı ve bu öğrencilerin sınavda gösterdikleri performansların eşleştirilmesiyle
3. Dersi tamamlama oranı ile sınav sonuçlarının ilişkisini gösteren raporlar aracılığıyla

“Soru 20. Eğitsel videonun öğrencilerin öğretilen faaliyetleri gerçekten algılamalarını sağlamada etkili olduğuna inanıyor musunuz?“

Yirminci soruya ilişkin ana temalar 3 tanedir.

1. Video klipler içeren dersler sesli, görsel ve hareketli eğitsel mesajlar ileterek online öğrencilerin öğrenmesine ek boyutlar sağlamakta
2. Öğrenciler durağan olmayan ve farklı içeriklerle zenginleştirilmiş videoları (hareketli yazı, animatik karakterlerle yapılandırılmış video) izlemekten memnun kalmakta
3. Video başlangıcında amaçlarının vurgulanması ve sonda özetlenmesi öğrencinin anlamasına yardımcı olmakta

“Soru 21. YouTube ile birlikte videonun zengin içerik sağlamak için sınıfta nasıl kullanılabilir ve öğrenenlerin kendi içeriklerini nasıl yaratabilecekleri düşüncesi egemen olmaya başlamıştır. Kullanıcı tarafından geliştirilen videoya erişim; eski eğitsel video modeline nazaran eğitmen-öğrenen, öğrenen-öğrenen etkileşimini canlandırmaktadır. Bu duruma nasıl bakıyorsunuz?”

Yirmi birinci soruya ilişkin ana temalar 3 tanedir.

1. Aktif öğrenenlerin öğrenme deneyimlerinin daha fazladır
2. Öğrenenlere video hazırlatabilecek bir kurguyu kitlesel eğitimde kontrol etmek zor olduğundan pratik değildir
3. Öğrencinin kendi videosunu yaratma süreci, yaparak öğrenmesini sağlar

“Soru 22. Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında video kullanımı ile ilgili karşılaştığınız sorunları nelerdir?”

Yirmi ikinci soruya ilişkin ana temalar 1 tanedir.

1. Kurumsal hayata atama yoluyla başlayan kullanıcılar sistemi takip edemediğinden, videoları daha az izlemekte ve sistemden erken ayrılmaktalar

3.1.3.4 Araştırmacı ve Konu Alanı Uzmanlarının Kodlamalarının Karşılaştırılması

Konu alanı uzmanı tarafından görüşme sorularına ilişkin yapılan kodlama işlemi ile araştırmacının yaptığı kodlama işlemi karşılaştırılarak ortak görüşlerden analiz konu başlıkları belirlenmiştir.

1. Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının web sitelerinde, e-öğrenme portallarında, resmi sosyal medya hesaplarında, billboard ve TV’de video kullanımına ilişkin görüşler:

- Web sitelerinde, e-öğrenme portalında, resmi sosyal medya hesaplarında, billboard ve TV’de görsel ve biçimsel açıdan video kullanımı mutlaka gerekli görülmektedir,
 - E-öğrenme portalında video, öğretimi destekleme, zenginleştirme ve ayrıca etkileşimli öğrenme ortamını destekleme amacıyla kullanılmaktadır,
 - Derslere ait ön tanıtım videoları vardır,
 - Lisans düzeyinde asenkron konu anlatım videoları vardır,
 - Yüksek lisans düzeyinde asenkron ve canlı dersler vardır,
 - Tüm dersler için video arşiv kayıtları vardır.
2. Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kurumsal iletişim için hazırlanan tanıtım filmlerine ilişkin görüşleri:
- Kurumların eğitim sistemleri kamuoyuna tanıtan ve içindeki e-öğrenme malzemeleri hakkında bilgi veren Youtube’da ön tanıtım filmleri bulunmaktadır,
 - Kurumun güçlülük imajını desteklemek için web sitelerinde, resmi sosyal medya hesaplarında, billboard ve TV’lerde tanıtım filmleri kullanılmaktadır,
 - Uzaktan öğrenenlerde aidiyet duygusunun geliştirilmesi için video ve televizyon mutlaka gerekli görülmektedir.
3. Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullanım özellikleri ve yönelimlerine ilişkin görüşler:
- Derslere ait ön tanıtım videoları vardır,
 - Lisans düzeyinde asenkron konu anlatım videoları vardır,
 - Yüksek lisans düzeyinde asenkron ve canlı dersler vardır,
 - Tüm dersler için video arşiv kayıtları vardır,
 - E-öğrenme portalında video, öğretimi destekleme, zenginleştirme ve ayrıca etkileşimli öğrenme ortamını destekleme amacıyla kullanılmaktadır,
 - Uzaktan öğrenenlerde aidiyet duygusunun geliştirilmesi için; uzaktan öğrenenlerin, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarının etkileşim, içerik ve öğrenme sınırlılıklarının üstesinden gelebilmesi için video kullanılmaktadır,

- Kurumların eğitim sistemleri kamuoyuna tanıtmak ve içindeki e-öğrenme malzemeleri hakkında bilgi vermek amacıyla tanıtım filmleri kullanılmaktadır,
 - Kurumun güçlülük imajını artırmak için kullanılmaktadır,
 - Video destekli ders aktiviteleri açık ve uzaktan öğrenme ortamlarına insan dokunuşu eklemektedir,
 - Web sitelerinde, e-öğrenme portalında, resmi sosyal medya hesaplarında, billboard ve TV gibi platformlarda yer verilmektedir,
 - Video; masaüstü ve dizüstü bilgisayarlar, tabletler, akıllı cep telefonları ve akıllı tv'ler gibi her ortamda etkin bir şekilde, herhangi bir sorun yaşanmadan kullanılmaktadır,
 - Profesyonel ve kişisel gelişim amacıyla, beyaz yaka ve mavi yakalıların eğitimleri için, saha çalışanları ve satış elemanlarına yönelik etkileşimli videolar kullanılmaktadır,
 - Videolar özel sektörde en fazla bankacılık sektöründe ve kişisel gelişim programlarında kullanılmaktadır.
4. Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullanma amaçlarına ilişkin görüşler:
- Videolarda niteliksel açıdan eksiklikler görülmektedir,
 - Yeni teknolojiler kullanılarak daha profesyonel videolar üretilmeye çalışılmaktadır,
 - Özel öğrenen öğrenciler için bir altyapı oluşturulmaya başlanmıştır.
5. Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kullandıkları Öğretim Yönetim Sistemlerine (LMS) ilişkin görüşleri:
- Academic Learning Management System (ALMS), Blackboard gibi öğretim yönetim sistemleri kullanılmaktadır,
 - Yetişkinlerin profesyonel kişisel eğitimleri için dünya standartlarında öğretim yönetim sistemleri kullanılmaktadır.
6. Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının etkileşimli videoya ilişkin görüşleri:
- Öğrenenlerin ilgisini en çok çeken, mesleki gelişim için gereken ince becerileri harekete geçiren etkileşimli videolar kullanılmaktadır,

- Mavi yakalılara yönelik mesleki eğitimler yaygın olarak kullanılmakta ve beğenilmektedir.
- 7.** Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının en çok tercih ettikleri video türlerine ilişkin görüşler:
- Hem kurumlar hem de öğrenenler etkileşimli video talep etmektedir.
- 8.** Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının farklı video türlerine için önerdikleri video sürelerine ilişkin görüşler:
- 60 dakikalık canlı dersler öğrenenler tarafından oldukça uzun bulunmaktadır,
 - Yaz tatili dönemlerinde 120 dakikayı bulan canlı dersler için öğrenenlerden negatif geri bildirim alınmaktadır,
 - Hap videoların en fazla 10 dakika olması gerekli görülmektedir,
 - Kısa ve bir tek soruya yanıt veren profesyonel ve kişisel gelişim videoları maksimum 1,5 dakika olmalıdır,
 - En uzun tutulabilecek videolar etkileşimli videolar olarak öngörülmüştür.
- 9.** Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullanım tarihçesine ilişkin görüşler:
- Televizyondan dolayısıyla video ortamından faydalanma açık öğretimin kurulduğu 1982 yılına kadar dayanmaktadır. Ancak videoların ve TV programlarının kullanımı 90lı yıllardan itibaren başlamış, 2009 yılından itibaren mobil TV ve sosyal medya ile yaygınlaşmıştır.
- 10.** Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının TV ya da Web TV kullanımına ilişkin görüşler:
- Sektörde bilinirliği artırmak amacıyla internet üzerinden de yayın gerçekleştiren TV’ler 2013’ten beri farkındalığı artırmaktadır.
- 11.** Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video konferans kullanımına ilişkin görüşler:
- Doğrudan ya da sanal sınıfın video konferans özelliği sayesinde kurumlara sunulmaktadır.
- 12.** Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kitle İletişimleri, Açık Eğitim Kaynakları ve Kitleli Açık Çevrimiçi Dersler (MOOC’s) kullanımına ilişkin görüşler:
- Kütüphane bünyesinde açık erişimli kaynaklar sunulmaktadır,

- Kitlelere açık çevrimiçi ders hizmeti (MOOC's) sağlanmaktadır.
- 13.** Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının gerçekleştirdikleri canlı derslere ilişkin görüşler:
- Yetişkin eğitiminde sanal sınıflar çok tercih edilmemektedir; bu nedene kurum içi eğitimde maliyeti azaltmak dışında bir neden için kullanılmamaktadır.
 - Canlı derslere katılım sağlayamayan öğrenenler için, bu derslerin kayıtları sunulmaktadır.
- 14.** Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının mobil teknolojilere ve mobil öğrenmeye yönelik görüşleri:
- 2004 yılından itibaren uzaktan eğitim sistemlerinin mobil uygulamaları yaygınlaşmıştır,
 - Mobil teknolojilerin kullanması, öğrenenlerin mobil cihaz barındırma kapasitesine göre değişmektedir.
- 15.** Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının web sitesi ve e-öğrenme portalını inceleyebilmek ve değerlendirebilmek için geçici giriş yetkisi sağlanıp sağlanamadığına ilişkin görüşler:
- Videoların eğitsel özelliklerini, erişilebilirlik kullanılabilirlik, etkileşim, eğitsellik gibi kriterler bakımından kullanım özelliklerini belirleyebilmek için kurumlar tarafından e-öğrenme portallarına giriş izni verilmiştir.
- 16.** Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının yürüttüğü veya hayata geçirmeyi planladığı projelere ilişkin görüşler:
- Kurumun tüm kampüslerin dijital birimlerinin tek bir çatı altında toplanacağı, Üniversite 4.0 denilen bir proje faaliyetinin içinde bulunan kurumlar vardır; öğrenci işleri, bilgi işlem, uzaktan eğitim gibi tüm birimlerin etkileşimli çalışabilmesini sağlamak adına hayata geçirilmesi gerek bu proje ile başladığımızda gelecekteki öğrenme kavramının değişeceği beklenmektedir.
- 17.** Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının eğitsel içeriğin video ile iletilmesinin, öğrenci motivasyonuna nasıl bir etkisi olduğuna ilişkin görüşleri:
- Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenme motivasyonu ve öğrenme çıktıları büyük ölçüde ders tasarımına ve seçilen medyaya bağlı

olduğundan, akademik başarı için online eğitimler en çok videodan faydalanmaktadır,

- Eğitsel içeriğin video ile iletilmesinin, öğrenci motivasyonunda pozitif bir etkisi olduğu düşünülmektedir,
- Hem işitsel hem de görsel açıdan birden fazla duyu organına hitap eden eğitsel video medya, kalıcı öğrenmeye yardımcı olmaktadır,
- Videonun özellikle uygulama ağırlıklı konularda motivasyona etkisi daha fazla bulunmaktadır,
- Günümüz öğrenenlerinin video izlenme süreleri 4-6 dakika ile sınırlı olduğundan videonun vereceği mesajın anlamlı bir şekilde sıkıştırılması önem arz etmektedir,
- Motivasyon için en önemli değişken süredir; öğrencileri uzun videolarda motive şekilde tutulamayacağı gibi, kısa videolarda da tam olarak anlayamamaktadır,
- Soru-cevap videolarında öğrenen videonun sorusunu cevapladığını bildiği için böyle bir durumda etkin öğrenme gerçekleşmektedir,
- Üretim ve maliyet açısından çok yüksek bulunan video, efektifliğinden dolayı yoğun talep görmektedir.

18. Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video materyallerinin üretim ve temin edilme yollarına ilişkin görüşleri:

- Derse entegre edilen iyi seçilen ve doğru tasarlanan bir videonun; verimli bir açık ve uzaktan öğrenme ortamı oluşturarak, öğrencilerin öğrenilen faaliyetlerini gerçekten algılamalarını sağladığı ve öğrenme motivasyonlarını önemli ölçüde artırdığı öngörülmektedir,
- Açık ve uzaktan öğretim ortamlarına videonun entegre edilmesinin tek başına pozitif bir etki sağlamadığı, eğitsel videoların üretimi ve videoların kalitesinin son derece önem taşıdığı üzerinde kurumlar görüş birliğine varmışlardır,
- Video içeriklerini, Türkiye'nin önde gelen, konusunda uzman eğitim ve yönetim danışmanlık kurumlarının işbirliğiyle oluşturan kurumlar mevcuttur,
- Video içeriklerini kurum içinde içerik üretim ekiplerine yaptıran kurumlar da vardır,

- Video içeriği üreten hocaların bir kısmı video üretimi ile ilgili eğitim almıştır, ayrıca hocalar video eğitimini nereden alabileceği konusunda bilgi sahibi değildir,
- Kurumların video tasarımı ve üretimine özgü yaklaşımları farklılık göstermektedir,
- Video içeriği hazırlanırken, öğrencisi çok olan ve başarısı düşük olan derslere öncelik verilmektedir,
- Ders videolarının belli standartlara sahip olması açısından şablonlar kullanılmaktadır,
- Kurum içinde çekilen videolar için kitap editörü, konu alan uzmanı, moderatör gibi kimselerden yardım alınmaktadır,
- Çekilen videolardan sadece yayınlanmasında sakınca görülmeyen videolar öğrencilerin kullanımına sunulmaktadır,
- Genelde tek bir soruya cevap veren, profesyonel ve kişisel gelişime yönelik kısa videolar çekilmektedir,
- Video üretimi için önceden kurumlar bünyesinde trendlere yönelik kataloglar ve özel içerikler ekiplerce oluşturulabilmektedir,
- Katalog içeriklerindeki videolar için kurumla değil de doğrudan içerik sağlayıcılarla çalışılmakta ve kataloglar kurumların beğenisine sunulmaktadır.

19. Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının web sitesi ve e-öğrenme portalı kullanımı konusunda etkinlik araştırması yapıp yapılmadığına ilişkin görüşleri:

- E-öğrenme videoları takibi ve sınavlardaki başarı arasındaki ilişkiyi gösteren raporlar kurumlar tarafından sunulmuştur,
- Canlı derse katılan öğrenci sayısı, ödevini yanıtlayan öğrenci sayısı ve bu öğrencilerin sınavda gösterdikleri performanslar eşleştirildiğinde dersi tamamlama oranı ile sınav sonuçlarının orantılı olduğu görülmüştür,
- Öğrencilerin ders izleme oranı ile sınav başarı yüzdesi karşılaştırılarak yapılan bu nitel çalışma nicel yoldan da desteklenmiş olmuştur.

20. Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının eğitsel videonun öğrencilerin öğretilen faaliyetleri gerçekten algılamalarına etkisine ilişkin görüşleri:

- Video klipler içeren dersler sesli, görsel ve hareketli eğitsel mesajlar ileterek, sadece yazı-destekli açık ve uzaktan öğrenme ortamlarındaki derslere nazaran, online öğrencilerin öğrenmesine ek boyutlar sağlamaktadır,
- Öğrenciler durağan olmayan ve farklı içeriklerle zenginleştirilmiş videoları (hareketli yazı, animatik karakterlerle yapılandırılmış video) izlemekten memnun kalmaktadırlar,
- Video başlangıcında amaçlarının vurgulanmasının ve sonda özetlenmesinin öğrencinin anlamasına yardımcı olduğu düşünülmektedir.

21. Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kullanıcı tarafından geliştirilen videoya erişimin artışına yönelik görüşleri:

- Kurumlar aktif öğrenenlerin öğrenme deneyimlerinin daha fazla olduğu üzerinde hemfikirdir,
- Öğrenenlere video hazırlatabilecek bir kurguyu kitlesel eğitimde kontrol etmek oldukça zor bulunmakta bu sebeple kurumlar tarafından kullanılamamaktadır,
- Kullanılmadığı halde öğrencinin kendi videosunu yaratma süreci yaparak öğrenmesine sebep olduğundan, etkili bir yaklaşım olarak görülmektedir.

22. Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullanımı ile ilgili karşılaştığınız sorunlara ilişkin görüşler:

- Kurumsal hayata atama yoluyla başlayan kullanıcıların sistemi randımanlı olarak takip etmediği, videoları bile daha az izlediği ve sistemden erken ayrıldığı gözlemlenmektedir.

3.1.3.5 Verilerin Raporlaştırılması

Veri analizlerinin sonuçları raporlaştırılma aşamasının her basamağında ayrı ayrı kaydedilmiştir.

3.1.4 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmanın ilk bölümünde yapılan niteliksel durum çalışmasında geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için veriler dışardan herhangi bir müdahale yapılmadan, doğal ortamında, gerçekçi ve bütüncül bir bakış açısıyla incelenmiştir (Patton, 1990). Özel bir

görüş açısını desteklemek amacıyla, farklı kaynaklardan veriler toplanarak bir yönlendirme yapılmamıştır.

Bu niteliksel araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için alanında uzman kişiye başvurulmuştur. Bu kişi açık ve uzaktan öğrenme ve niteliksel çalışma alanlarında uzmandır. Araştırma süresince elde edilen tüm veriler bilgisayar ortamında da kaydedilmiştir.

3.1.5 Araştırmanın Güçlü Yönleri ve Sınırlılıkları

Bu çalışma açık ve uzaktan yükseköğretimde öğrenme ortamlarında videonun kullanımını var olduğu biçimiyle, herhangi bir müdahale yapılmadan, doğal ortamında, gerçekçi ve bütüncül bir bakış açısıyla desenlenip yürütülmüştür. Araştırmacı hiçbir şekilde bu çalışmaya ilişkin herhangi bir temayı kontrol etmemiş ve yönlendirmemiştir. Bu nedenle, araştırma sonuçları genellenemezdir.

Alanyazına göre oluşturulan soru formlarındaki sorularla uzmanların görüşleri açıklanmıştır. Bu nedenle elde edilen sonuçlar geçerli, bilgilendirici ve kullanışlıdır.

Özel bir görüş açısını desteklemek amacıyla, farklı kaynaklardan veriler toplanarak bir yönlendirme yapılmamıştır.

3.2 Araştırma Modeli

Çalışmanın bu bölümünde elde edilen veriler, niteliksel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi ile elde edilmiştir. İçerik analizi, bir olguyu, müdahale etmeden araştırmayı sağlarken; diğer iletişim biçimleri arasında web sayfalarının içerik analizine açık olduğu da belirtilmektedir (Babie, 2001, s. 304). İçerik çözümlemesi, iletişimin belirgin biçimde yazılı ya da açık olan içeriğinin nesnel sistematik ve niceliksel tanımlamalarını yapabilen bir veri toplama tekniğidir (Gökçe:2001:7, Berelson 1952:18'den alıntı). Gözlenen sonuçlar sayesinde kaynağa, hedefe ve duruma yönelik çıkarımlar yapılabilmektedir.

3.2.1 Araştırma Deseni 2

3.2.1.1 Evren ve Örneklem

2016-2017 eğitim-öğretim yılında açık ve uzaktan öğrenme kapsamında aktif faaliyet gösteren yükseköğretimdeki tüm özel ve devlet kurumlarının web siteleri ve öğrenme portalları bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

Anlamli örnekleme yöntemi ile belirlenen Türkiye’de en fazla öğrencisi olan üç açık ve uzaktan öğretim yapan üniversite ile uzaktan eğitim yapan 6 üniversite ve özel sektöre hizmet veren Enocta’nın web siteleri ve öğrenme portalları bu çalışmanın araştırma alanını oluşturmaktadır.

Bu web siteleri ve öğrenme portalları video kullanımına ilişkin alanyazın kapsamında belirlenen 6 ilke ve 35 özellik içerisinde var olan ve olmayan özellikler bakımından 1 Ekim 2016-10 Nisan 2017 tarihleri arasında alanda bilgi sahibi 3 uzman kişi tarafından (6 aylık sürede) incelenmiş, elde edilen veriler kodlanmıştır.

3.2.1.2 Araştırmaya Katılanlar

Çalışma kapsamında incelenen kurumlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9. *Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan eğitim verilen devlet ve vakıf üniversiteleri ile özel sektördeki uzaktan eğitim deneyimi*

Devlet Üniversiteleri	Vakıf Üniversiteleri	Türkiye’de Özel Sektör Uzaktan Eğitim Deneyimi
Anadolu Üniversitesi	Okan Üniversitesi	Enocta
İstanbul Üniversitesi	Beykent Üniversitesi (BUZEM)	
Atatürk Üniversitesi	Yakındoğu Üniversitesi	
	Maltepe Üniversitesi	
	Esenyurt Üniversitesi	
	İstanbul Aydın Üniversitesi	

3.2.1.3 Niceliksel Veri Toplama Aracını Geliştirme

Araştırmanın ölçme aracını içerik çözümlemesi yöntemi oluşturmaktadır.

3.2.1.3.1 Niceliksel Veri Toplama Aracını Geliştirme

Bu bölümde araştırmanın içerik analizi kapsamında alanyazından belirlenen Web siteleri ve öğrenme portallarında video kullanımına ilişkin 6 farklı ilke “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar, Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Eğitsel Video Media Kullanımı, Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları, Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri, Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltmesine Etkileri, Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Gereklilikleri ve Engelleri” ve 35 özellik yer almaktadır. Bu ilke ve özellikler aşağıda belirtilmiştir.

Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı 8 farklı alan vardır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 46-67).

1. Video, Temel Öğretimde (Öğrencilerin günlük hayattan bir konuyu işleyebileceği, gerçek olay ve durumları hatırlama yeteneğini canlandırabileceği ve başka türlü bulunamayabileceği yerleri deneyimleyebileceği yabancı dil sınıflarında, tarih ve coğrafya derslerinde) kullanılmaktadır.
2. Video, İleri Öğretimde (özet fikirler ve pratik uygulamalar arasında bağlantıları kurarak, öğrencilerin karmaşık kavramları algılamalarını sağlamak için) kullanılmaktadır.
3. Video, Sınıf Zenginleştirme için de (öğrencilere, okuldan ayrılmadan sınıf duvarları dışındaki uzak yerlere seyahat etme fırsatı vermek gibi) kullanılmaktadır.
4. Video, Hızlandırılmış Öğrenme için -Tek yönlü video akışının diğer çevrimiçi iletişim yöntemleriyle birleştirilmesiyle- kullanılmaktadır.
5. Video, uzak yerlerdeki topluluklara; yetersizlikleri olan öğrencilere veya fiziksel olarak zarar gören öğrencilere ders ve fakülte erişimi sağlayarak açık ve uzaktan eğitim için kullanılmaktadır.
6. Video teknolojileri, öğrencilere, farklı kampüslerde ve ülkelerde bulunan akranlarıyla bağlantı kurmaları için yardımcı olmaktadır; böylece bilgi

değişimi yaparak ve birbirlerinden öğrenerek farklı kültürlerle etkileşimde bulunabilmektedirler. Bu kapsamda video Küresel Öğrenci İşbirliği için kullanılmaktadır.

7. Video farklı İletişimler için de (Kafeteryalar, konferans salonları ve stadyumlar gibi kampüs genel alanlarında eğitsel haber taşıyan içerik akışı için ya da içerikle alakalı eğlence amaçlı) kullanılmaktadır.
8. Video teknolojileri sayesinde kaynakları paylaşırken, fikir alışverişi yaparken, kendilerini kaydederken ve değerlendirirken ve aksi takdirde kaçırabilecekleri profesyonel gelişim fırsatlarının tüm avantajlarını elde etmelerinde öğrenenlere yardımcı olmak amacıyla Profesyonel Gelişim İçin kullanılmaktadır.

Uzaktan Eğitim Veren Kurumları farklı video iletim yollarına göre farklı eğitsel medyalar kullanılmaktadır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 46-67).

1. DVDs, VHS, Laser Disc kullanılmaktadır.
2. Broadcast Content kullanılmaktadır.
3. Youtube Clips/Enhanced Podcasting/VODcasting kullanılmaktadır.
4. Streaming kullanılmaktadır.
5. Lecture Capture kullanılmaktadır.
6. Uydu kullanılmaktadır.
7. Etkileşimli Video Konferans kullanılmaktadır.

Video, 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıda bulunmaktadır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 46-67).

1. Öğrenci motivasyonunu artırmaktadır.
2. Öğrenenin bağlantı kurmasını kolaylaştırır.
3. Öğrenen kavrayışını kolaylaştırır ve sağlar.
4. Sosyal ve duygusal becerileri geliştirir.
5. Dijital ve Multimedya Literatürü; öğrencilere içerik yaratma aracı olarak sunularak, video kullanımını artırılmakta ve bu sayede medya ve iletişim teknolojilerinden daha fazla yararlanmaları sağlanmaktadır.

Video, sanal ortamda öğrenci motivasyonunu olumlu yönde etkilemektedir (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 68-71).

1. Video, öğrenme aktivitesine başlamak için motivasyon sağlar.
2. Video, öğrenme sürecine devam etmekte ısrar etmek için motivasyon sağlar.
3. Video, öğrenme nesneleriyle devam etmek için motivasyon sağlar.

Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansını geliştirir (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 72-76).

1. Sıralama ve test performansını artırır.
2. Okul Hazır Bulunuşluğu sağlar.
3. Öğrencinin İşbirliği Ürünü Yeteneklerini geliştirir.
4. Genel Akademik Gelişime katkıda bulunur.
5. İşgücü Hazırlığı yapar.

Uzaktan eğitim sağlayan kurumları eğitimde video kullanmak için birtakım gerekliliklere ihtiyaç duymaktadır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 77-83).

1. Pedagojik gereklilikler vardır.
2. Teknolojik gereklilikler vardır.
3. Sosyal gereklilikler vardır.

Uzaktan eğitim sağlayan kurumların eğitimde video kullanabilmesi için karşılaştıkları birtakım engeller vardır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 83-89).

1. Teknolojik engeller vardır.
2. Yasalarla ilgili engeller vardır.
3. Davranışsal engeller vardır.
4. Kaynak tabanlı engeller vardır.

Bu ilke ve özellikler ile kurumların web siteleri ve öğrenme portalları içerik analizi yöntemi ile var olan ve olmayan öğeler şeklinde kodlanarak bulgulanmıştır.

3.2.2 Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında kurumların web siteleri ve öğrenme portalları 1 Ekim 2016-10 Nisan 2017 arasında alanda bilgi sahibi 3 uzman kişi tarafından (6 aylık sürede) incelenmiştir.

Bu web siteleri ve öğrenme portalları video kullanımına ilişkin alanyazın kapsamında belirlenen 6 ilke ve 35 özellik içerisinde var olan ve olmayan özellikler bakımından 1 Ekim 2016-10 Nisan 2017 tarihleri arasında alanda bilgi sahibi 3 uzman kişi tarafından (6 aylık sürede) incelenmiş, elde edilen veriler kodlanmıştır. Kurumların web siteleri ve öğrenme portalları adresleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Kurumların Web Siteleri ve Öğrenme Portalları Adresleri

Kurum Adı	Web Sitesi ve Öğrenme Portalı Adresleri
Anadolu Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Sistemi	https://ekampus.anadolu.edu.tr/
İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi	http://auzef.istanbul.edu.tr/
Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi	http://atauzem.atauni.edu.tr/
Okan Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	https://www.okan.edu.tr/uzem/
Beykent Üniversitesi Uzaktan Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi	http://buzem.beykent.edu.tr/
Yakındoğu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	http://uzem.neu.edu.tr/
Maltepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Birimi	http://muzeb.maltepe.edu.tr/
Esenyurt Üniversitesi	http://esuzem.esenyurt.edu.tr/
İstanbul Aydın Üniversitesi Uzaktan Eğitim ve Araştırma Merkezi	http://ue.istanbulaydin.edu.tr/
Enocta	http://www.enocta.com/tr_

3.2.3 Verilerin Kodlanması

Araştırma kapsamında kurumlar, web siteleri ve öğrenme portalları video kullanımına ilişkin alanyazın kapsamında belirlenen 6 ilke ve 35 özellik barındırma açısından

incelenmiş; var olan ve olmayan özelliklere göre (+) ve (-) olarak işaretlenen kodlama formları oluşturulmuştur. Bu formlar alanda bilgi sahibi 3 uzman kişi tarafından kontrol edilerek görüş birliği sağlanmıştır.

3.2.4 Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği

İçerik analizinde sınırlı verilerle çalışıldığından dolayı geçerlik açısından çok güçlü bulunmamaktadır (Kamat, 2002). Kurum web siteleri ve öğrenme portalları incelenerek oluşturulan kodlama formları, alanda bilgi sahibi 2 kişi tarafından kontrol edilmiştir. Farklı kodlanan sorular tekrar incelenerek güvenilirlik sağlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1 Niteliksel Araştırmaya İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Çalışmanın bu bölümünde niteliksel araştırma yöntemiyle toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Çalışmanın bulguları tanımlayıcı analiz (descriptive analysis) çerçevesinde yorumlanmıştır. Tanımlayıcı analiz araştırma verilerinin ana unsurlarının tespit edilmesi ve toplanan niteliksel verilerin özetlenmesi imkânını sunan bir yöntemdir (Elliott R. ve Timulak L., 2005). Bu çalışmada sağlanacak veriler Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının öğrenme ortamlarınıyla beraber videonun kullanımını değerlendirmek, Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan eğitim verilen devlet ve vakıf üniversitelerinde ve özel sektörde video kullanımına ilişkin güncel eğilimleri belirlemek ve gelecekte web siteleri ve e-öğrenme ortamlarında videoların kullanımının daha iyi planlanması ve yönetilmesinde yeni fikirler ortaya çıkarmak açısından önemli görülebilir.

4.1.1 Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının web sitelerinde, e-öğrenme portallarında, resmi sosyal medya hesaplarında, reklam panolarında ve TV’de video kullanımına ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlar belirtilen ortamlarda videoyu iki amaçla kullanmaktadır. Bunlar öğrenme amaçlı ve kurumsal iletişim amaçlıdır. Kurumlar videoyu öğrenim ya da eğitsel olarak; görsel ve biçimsel açıdan destek sağlamak, e-öğrenme portalında öğretimi desteklemek, zenginleştirmek, etkileşimli öğrenme ortamını desteklemek, derslere ilişkin ön tanıtım yapmak, lisans düzeyinde asenkron konu anlatımları sunmak, yüksek lisans düzeyinde canlı ders vermek ve tüm dersler için arşiv kayıtları oluşturmak için kullanmaktadır. Videonun öğrenme amacıyla; öğrencilerin açık ve uzaktan öğrenme ortamlarının etkileşim, içerik ve öğrenme sınırlılıklarının üstesinden gelebilmesi ve açık ve uzaktan öğrenme ortamlarına insan dokunuşu eklemek için kullanıldığı söylenebilir.

Video kurumsal iletişimde ise öğrencilere aidiyet duygusu kazandırmak, eğitim sistemlerinin tanıtımını yapmak, e-öğrenme malzemeleri hakkında bilgi vermek ve kurumun güçlülük imajını artırma amacıyla kullanılmaktadır.

Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan kurumların videoyu hem eğitsel hem de kurumsal iletişim amacıyla kullandıkları söylenbilir.

4.1.2 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kurumsal iletişim için hazırlanan tanıtım filmlerine ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan kurumlar kurumsal iletişim amacıyla hazırladıkları tanıtım filmlerini, ya web sayfalarında ya da Youtube’da hedef kitleleri ile paylaşmakta, bunu da eğitim sistemlerini kamuoyuna tanıtmak, e-öğrenme malzemeleri hakkında bilgi vermek, güçlülük imajını desteklemek ve uzaktan öğrenenlerde aidiyet duygusunun geliştirilmesi amacıyla kullandıkları görülmektedir. Bu veriler, araştırmaya katılan eğitim kurumlarının tanıtım ve kurumsal iletişim amacıyla da videoyu kullandıklarını göstermektedir.

4.1.3 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullandığı sektör ve platformlara ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlar videoyu profesyonel gelişim amacıyla, beyaz yaka ve mavi yakalıların eğitimleri için, saha çalışanları ve satış elemanlarına yönelik etkileşimli mesleki derslerde; özel sektörde de en fazla bankacılık sektöründe ve kişisel gelişim programlarında kullanmaktadır. Web sitelerinde, e-öğrenme portalında, resmi sosyal medya hesaplarında, reklam panosu ve TV gibi platformlarda videoya yer vermektedir. Videoyu; masaüstü ve dizüstü bilgisayarlar, tabletler, akıllı cep telefonları ve akıllı tv’ler gibi ortalarda; web sitelerinde, e-öğrenme portalında, resmi sosyal medya hesaplarında, reklam panosu ve TV gibi platformlarda kullanmaktadırlar.

Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan kurumların videoyu daha çok hizmet içi eğitimlerde ve kişisel gelişim programlarında kullandığı söylenbilir. Bu da açık ve uzaktan eğitim kurumlarının günümüzde yaşam boyu eğitim odaklı bir hizmet sunma eğilimde olmalarının bir göstergesi olabilir. Ayrıca araştırmaya katılan kurumların hemen her ortamda video kullanımını tercih etmeleri de görsel-işitsel araçların kullanımının önemine dikkat çekmektedir.

4.1.4 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullanma amaçlarına ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlardan B üniversitesi “*Niteliksel açıdan eksiklikleri olan ve profesyonel olmayan bazı videolar nedeniyle başarı elde edemeyebiliyoruz, bu nedenle yeni teknolojileri araştırıyor ve denemeye çalışıyoruz*” diyerek planlarından bahsetmiştir. D kurumu ise “*içinde buldukları bir proje faaliyeti kapsamında özel öğrenen için alt yapı hazırlığında olduklarını*” da belirtmiştir. Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan kurumların video kullanım amaçlarının daha profesyonel videolar üretmek ve özel öğrenen öğrenciler için bir altyapı oluşturulmak olduğu söylenebilir.

4.1.5 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kullandıkları Öğretim Yönetim Sistemlerine (LMS) ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan kurumlar Academic Learning Management System (ALMS), Blackboard gibi öğretim yönetim sistemleri kullanmaktadır; yetişkinlerin profesyonel kişisel eğitimleri için dünya standartlarında öğretim yönetim sistemleri kullanmaktadır.

4.1.6 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının etkileşimli videoya ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan kurumlar mavi yakalıların mesleki eğitimleri için etkileşimli videoları kullanmaktadır. Etkileşimli videoların tercih edilme nedeni; kurumların daha çok çalışanlarının eğitimin ihtiyacını karşılamak, bunu sürekli hale getirmek ve video kullanımıyla onların ilgi ve motivasyonlarını artırmak amacıyla yaptıkları söylenebilir. Ayrıca etkileşimli videoların mesleki ince becerileri harekete geçirmek için en etkili video türü olduğu da belirtilmektedir.

4.1.7 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının en çok tercih ettikleri video türlerine ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlar ve öğrenenler etkileşimli videoyu tercih etmektedir. Uzun olmalarına karşın etkileşimli videoların tercih edilme nedeni, ilgi ve motivasyonu sürekli kılmalarından kaynaklanabilir. Öğrenenlerin etkileşimli video içeriklerini daha uzun süre ve tekrar izlediği gözlenmektedir.

4.1.8 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının farklı video türlerine için önerdikleri video sürelerine ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlar öğrenenlerin 60 dakikalık canlı dersleri uzun bulduğunu; yaz tatili dönemlerinde 120 dakika süren canlı dersler için ise olumsuz geri bildirim aldıklarını belirtmektedir. Bu dönütlerden hareketle araştırmaya katılan kurumlar hap videolar için en fazla 10 dakika; kısa ve yalnızca bir tek soruya yanıt veren profesyonel ve kişisel gelişim videoları için ise maksimum 1,5 dakika süreyi uygun görmekte-dirler. Etkileşimli videoları ise en uzun tutulabilecek videolar kategorisinde öngörmekte-dirler. Bu veriler doğrultusunda araştırmaya katılan eğitim kurumlarının video sürelerini kısa tutmaya çalıştığı söylenebilir.

4.1.9 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullanım tarihçesine ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumların televizyondan dolayısıyla video ortamından faydalanması, açık öğretimin kurulduğu 1982 yılına kadar dayanmaktadır. Ancak videoların ve TV programlarının kullanımı 90'lı yıllardan itibaren başlamış, 2009 yılından itibaren ise mobil TV ve sosyal medya ile yaygınlaşmıştır. Bu veriler ışığında araştırmaya katılan eğitim kurumlarının video kullanımının teknolojinin gelişimiyle paralellik gösterdiği ve günümüzde mobil ve sosyal medya kullanımı ile arttığı söylenebilir.

4.1.10 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının TV ya da Web TV kullanımına ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlar TV'yi sektörde bilinirliği artırmak amacıyla, günümüzde ise 2013 yılından beri internet üzerinden yayın gerçekleştirerek farkındalığı artırmak amacıyla kullandıkları görülmektedir. Bu verilerden hareketle kurumların derslere ait ön tanıtım yapmak, kurumların eğitim sistemleri kamuoyuna tanıtmak; eğitim sistemlerinin e-öğrenme malzemeleri hakkında bilgi vermek ve kurumun güçlülük imajını artırmak amacıyla TV kullandığı söylenebilir.

4.1.11 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video konferans kullanımına ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumların doğrudan ya da sanal sınıfın video konferans özelliği sayesinde video konferans hizmeti verdiği görülmektedir. Bu verilere göre, araştırmaya

katılan eğitim kurumlarının doğrudan ya da dolaylı olarak video konferans imkânı sunduğu söylenebilir.

4.1.12 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kitle iletişimleri, Açık Eğitim Kaynakları ve Kitlesele Açık Çevrimiçi Dersler (MOOC's) kullanımına ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlar kütüphane bünyesinde açık erişimli kaynaklar ve kitlelere açık çevrimiçi ders hizmeti (MOOC's) sağlamaktadır. Kitlesele açık çevrimiçi derslerde; ders tanıtım videoları, video ders anlatımları, ödevler, sınavlar ve tartışma grupları yaygın olarak kullanılan temel bileşenlerdir. Kitlesele açık çevrimiçi derslerin belirlenmiş bir yapısı yoktur; bu bileşenlerin bulunma durumlarının ve kullanım düzeylerinin kurumlar arasında farklılık gösterdiği söylenebilir. Bu verilerden hareketle son yıllarda yaygın olarak kullanılan kitlesele eğitim malzemelerini kullanan kurumların kitle iletişimlerinden faydalandığı söylenebilir.

4.1.13 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının gerçekleştirdikleri canlı derslere ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlar canlı dersleri lisans eğitiminde, lisansüstü eğitimde ve nadiren yetişkin eğitiminde kullanmaktadır. Kurum içi eğitimde maliyeti azaltan sanal sınıflar yetişkin eğitiminde tercih edilmemektedir. Canlı derslere katılım sağlayamayan öğrenenler için, bu derslerin kayıtları sunulmaktadır. Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan eğitim kurumlarının canlı dersleri lisansüstü eğitimde daha az tercih ettiği, lisans derslerinde daha çok kullandığı söylenebilir.

4.1.14 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının mobil teknolojilere ve mobil öğrenmeye yönelik görüşleri

Araştırmaya katılan kurumlar 2004 yılından itibaren uzaktan eğitim sistemlerinde mobil uygulamalara yer vermeye başlamıştır. Mobil teknolojilerin kullanılması, öğrenenlerin mobil cihaz barındırma kapasitesine göre değişmektedir. Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan eğitim kurumlarına göre mobil teknolojilerin yaygınlaşması ve mobil aygıt taşıma oranının artmasıyla mobil ortamda video izlenmesinin arttığı söylenebilir.

4.1.15 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının web sitesi ve e-öğrenme portalını inceleyebilmek ve değerlendirebilmek için geçici giriş yetkisi sağlanıp sağlanamadığına ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlar videoların eğitsel özelliklerinin, erişilebilirlik kullanılabilirlik, etkileşim, eğitsellik gibi kriterler bakımından kullanım özelliklerinin belirlenebilmesi için e-öğrenme portallarına giriş izni verilerek, hem eğitici hem de öğrenen kimliği oluşturulmuştur. Kullanıcı adı ve parola imkânıyla araştırmaya katılan eğitim kurumlarının e-öğrenme portallarının literatürdeki tüm kriterler bakımından incelediği ve nicel verilerin bu sayede toplandığı söylenebilir.

4.1.16 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının yürüttüğü veya hayata geçirmeyi planladığı projelere ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlar içerisinde tüm kampüslerin (öğrenci işleri, bilgi işlem, uzaktan eğitim gibi tüm birimler) dijital birimlerinin tek bir çatı altında toplanıp etkileşim halinde çalışabileceği Üniversite 4.0 denilen bir proje faaliyeti içerisinde olan ve bu projenin gerçekleştirilmesi ile gelecekteki öğrenme kavramının değişeceğini bekleyen tek bir kurum olduğu görülmektedir. Bu verilerden hareketle bu eğitim kurumunun proje faaliyetleri ile yeni teknolojilerden faydalanmaya çalıştığı söylenebilir.

4.1.17 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının eğitsel içeriğin video ile iletilmesinin, öğrenci motivasyonuna nasıl bir etkisi olduğuna ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan kurumlardaki online öğretmenler, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenme motivasyonu ve öğrenme çıktıları büyük ölçüde ders tasarımına ve seçilen medyaya bağlı olduğundan, akademik başarı için en çok videodan faydalanmaktadır. Eğitsel içeriğin video ile iletilmesinin, öğrenci motivasyonunda pozitif bir etkisi olduğu düşünülmektedir (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 68-71). Hem işitsel hem de görsel açıdan birden fazla duyu organına hitap eden eğitsel video medya kalıcı öğrenmeye yardımcı olmaktadır. Videonun özellikle uygulama ağırlıklı konularda motivasyona etkisi daha fazla bulunmaktadır. Günümüz

öğrenenlerinin video izlenme süreleri 4-6 dakika ile sınırlı olduğundan videonun vereceği mesajın anlamlı bir şekilde sıkıştırılması kurumlar için önem arz etmektedir. Motivasyon için en önemli değişken süre olarak düşünülmektedir; öğrenciler uzun videolarla motive olamayacağı gibi, kısa videoları da tam olarak anlayamamaktadır. Soru-cevap videolarında öğrenen videonun sorusunu cevapladığını bildiği için böyle bir durumda etkin öğrenme gerçekleştiği düşünülmektedir. Bu verilerden hareketle üretim ve maliyet açısından çok yüksek bulunan videonun, etkililiğinden dolayı araştırmaya katılan kurumlar tarafından yoğun olarak kullanıldığı söylenebilir.

4.1.18 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video materyallerinin üretim ve temin edilme yollarına ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan kurumlar; derse entegre edilen iyi seçilen ve doğru tasarlanan bir videonun; verimli bir açık ve uzaktan öğrenme ortamı oluşturarak, öğrencilerin öğretilen faaliyetleri tam anlamıyla kavramalarını sağladığı ve öğrenme motivasyonlarını önemli ölçüde artırdığını ifade etmektedir. Açık ve uzaktan öğretim ortamlarına videonun entegre edilmesinin tek başına olumlu bir etki sağlamadığı, eğitsel videoların üretimi ve videoların kalitesinin son derece önem taşıdığını belirtmişlerdir. Ayrıca video içeriklerini, Türkiye'nin önde gelen, konusunda uzman eğitim ve yönetim danışmanlık kurumlarının işbirliğiyle oluşturan kurumların bulunmasının yanı sıra video içeriklerini kurum içinde içerik üretim ekiplerine yaptıran kurumlar da vardır. Video içeriği üreten hocaların bir kısmı video üretimi ile ilgili eğitim almıştır, bunun dışında bazı hocalar video eğitimini nereden alabileceği konusunda bilgi sahibi değildir. Kurumların video tasarımı ve üretimine özgü yaklaşımları farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan kurumlar tarafından video içeriği hazırlanırken, öğrencisi çok olan ve başarısı düşük olan derslere öncelik verilmektedir. Ders videolarının belli standartlara sahip olması açısından şablonlar kullanılmaktadır. Kurum içinde çekilen videolar için kitap editörü, konu alan uzmanı, moderatör gibi kimselerden yardım alınmaktadır. Çekilen videolardan sadece yayınlanmasında sakınca görülmeyen videolar öğrencilerin kullanımına sunulmaktadır. Genelde tek bir soruya cevap veren, profesyonel ve kişisel gelişime yönelik kısa videolar çekilmektedir. Video üretimi için kurumlar bünyesinde trendlere yönelik önceden kataloglar ve özel içerikler ekiplerce oluşturulabilmektedir. Katalog içeriklerindeki videolar için kurumla değil de doğrudan

içerik sağlayıcılarla çalışılmakta ve kataloglar kurumların beğenisine sunulmaktadır. Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan eğitim kurumlarının uzman kurumlar işbirliğiyle ya da kendi başına video temin ettiği; video tasarımı ve üretimine özgü yaklaşımlarının farklılık gösterdiği söylenebilir.

4.1.19 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının web sitesi ve e-öğrenme portalı kullanımı konusunda etkinlik araştırması yapıp yapılmadığına ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan kurumlar e-öğrenme videoları takibi ve sınavlardaki başarı arasındaki ilişkiyi gösteren raporlar sunmuştur. Canlı derse katılan öğrenci sayısı, ödevini tamamlayan öğrenci sayısı ve bu öğrencilerin sınavda gösterdikleri performanslar eşleştirildiğinde dersi tamamlama oranı ile sınav sonuçlarının orantılı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ders izleme oranı ile sınav başarı yüzdesi karşılaştırılarak, yapılan bu nitel çalışma nicel yoldan da desteklenmiştir. Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan eğitim kurumlarının e-öğrenme portallarının etkinlik araştırmasının yapıldığı ve olumlu sonuçlar alındığı söylenebilir.

4.1.20 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının eğitsel videonun öğrencilerin öğretilen faaliyetleri gerçekten algılamalarına etkisine ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan kurumlar video klipler içeren derslerin sesli, görsel ve hareketli eğitsel mesajlar ileterek, sadece yazı-destekli açık ve uzaktan öğrenme ortamlarındaki derslere nazaran, online öğrencilerin öğrenmesine ek boyutlar sağladığını düşünmektedir. Öğrenciler durağan olmayan ve farklı içeriklerle zenginleştirilmiş videoları (hareketli yazı, animatik karakterlerle yapılandırılmış video) izlemekten memnun kalmaktadırlar. Video başlangıcında amaçlarının vurgulanmasının ve sonda özetlenmesinin öğrencinin anlamasına yardımcı olduğu düşünülmektedir. Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan eğitim kurumlarının videonun öğrenme ve algılama üzerinde olumlu etkisi olduğuna inandıkları söylenebilir.

4.1.21 Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının kullanıcı tarafından geliştirilen videoya erişimin artışına yönelik görüşleri

Araştırmaya katılan kurumlar aktif öğrenenlerin öğrenme deneyimlerinin daha fazla olduğu üzerinde hemfikirdir; ancak öğrenenlere Youtube gibi platformlar aracılığıyla kendi videolarını hazırlatabilecek bir kurguyu kitlesel eğitimde kontrol etmek oldukça zor olduğundan kullanılamamaktadır. Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan eğitim kurumları; öğrencinin yaparak ve yaşayarak kendi videosunu yaratma sürecini oldukça etkili bir yaklaşım olarak görmektedir.

4.1.22 Türkiye’deki açık ve uzaktan eğitim veren yükseköğretim kurumlarının video kullanımı ile ilgili karşılaştığımız sorunlara ilişkin görüşler

Araştırmaya katılan kurumlar kurumsal hayata atama yoluyla başlayan kullanıcıların sistemi randımanlı olarak takip etmediğini, videoları bile daha az izlediğini ve sistemden erken ayrıldığını belirtmektedir. Bu verilerden hareketle araştırmaya katılan eğitim kurumlarının, özellikle lisansüstü eğitimde video takibinde düşüşler gördüğü söylenebilir.

4.2 Niceliksel Araştırmaya İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın içerik analizi kapsamında alanyazından belirlenen “Web siteleri ve öğrenme portallarında video kullanımına ilişkin altı ilkeyi web sitelerinde ve öğrenme portallarında uygulama durumları” kapsamında elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Bu bölümde, araştırmaya katılan kurumların web sitesi ve öğrenme portalında video kullanımı kapsamında ele alınan 6 ilke; “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar, Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Eğitsel Video Media Kullanımı, Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları, Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri, Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltilmesine Etkileri, Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Gereklilikleri ve Engelleri” ve 35 özellik incelenmiş ve bulgular tablolara aktarılarak yorumlanmıştır.

4.2.1 Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar” İlkesinin Görünümü

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Kurumların Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar

	Anadolu Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Atatürk Üniversitesi		Okan Üniversitesi		Maltepe Üniversitesi		İstanbul Aydın Üniversitesi		Enocta	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
Temel Öğretim	+		+		+		+		+		+		+	
İleri Öğretim	+		+		+		+		+		+		+	
Sınıf Zenginleşmeye Katkı	+		+		+		+		+		+		+	
Hızlandırılmış Öğrenme	+		+		+		+		+		+		+	
Uzaktan Eğitim	+		+		+		+		+		+		+	
Küresel Öğrenci İşbirliği	+		+		+		+		+		+			+
İletişimler	+		+		+		+		+		+		+	
Profesyonel Gelişime imkân	+		+		+		+		+		+		+	

Tablo 11’de araştırmaya katılan kurumların web sitelerinde ve öğrenme portallarında “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar” ilkesinin özellikleri araştırılmış ve bu ilke kapsamında yer alan 8 özellikten 8 tanesinin gerçekleştirildiği görülmüştür.

Bu verilerden hareketle, “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar” ilkesi kapsamında yer alan uygulamaların hepsinin araştırmaya katılan kurumların web siteleri ve öğrenme portalları aracılığıyla gerçekleştiği ortaya çıkmaktadır. Bu ilkenin uygulama alanlarının tümünün sağlanması Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi ve İstanbul Aydın Üniversitesi’nin kurumsal imajının olumlu yansıtılmasında veya var olan imaja katkılar sağlamasında önemli görülmektedir.

Tablo 11’de Enocta’nın web sitesinde ve öğrenme portalında “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar” ilkesinin özelliklerinden özellikten 7’sinin gerçekleştirildiği görülmüştür.

Bu verilerden doğrultusunda, “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar” ilkesi kapsamındaki küresel öğrenci işbirlikleri dışındaki uygulamaların Enocta’nın web sitesi ve öğrenme portalı aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte sadece Türkiye’de özel sektöre hizmet sunan bir uzaktan eğitim kurumu olan Enocta’nın kurumsal imajı için küresel öğrenci işbirliklerine ihtiyaç duymadığı söylenebilir.

4.2.2 Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Eğitsel Video Media Kullanımı” İlkesinin Görünümü

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Kurumların Eğitsel Video Media Kullanımı

	Anadolu Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Atatürk Üniversitesi		Okan Üniversitesi		Maltepe Üniversitesi		İstanbul Aydın Üniversitesi		Enocta	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
DVDs, VHs, Laser Disc	+		+		+		+		+		+		+	
Broadcast Content, (İçerik Yayın Akışı)	+		+		+		+		+		+		+	
Youtube Clips/Enhanced Podcasting/VODcasting	+		+		+		+		+		+			+
Streaming	+		+		+		+		+		+		+	
Lecture Capture	+		+		+		+		+		+		+	
Uydu		+		+		+		+		+		+		+
Etkileşimli Video Konferans	+		+		+		+		+		+			+
DVDs, VHs, Laser Disc	+		+		+		+		+		+		+	

Tablo 12’de araştırmaya katılan kurumların web sitelerinde ve öğrenme portallarında “Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Eğitsel Video Media Kullanımı” ilkesinin özellikleri araştırılmış ve bu ilke kapsamında yer alan 8 özellikten 7 tanesinin bulunduğu görölmüştür.

Uzaktan eğitimde video iletimi tek-yönlü gerçek zamanlı video, çift yönlü gerçek zamanlı video ve isteğe bağlı video şeklinde gerçekleşmektedir. Bu iletim yollarından tek yönlü video iletimi yoluyla zaman yönetimli, paketlenmiş TV yayını; Broadcast Content, Streaming ve Lecture Capture gerçekleştiği; uydu yayını ise sağlanamadığı görölmektedir. Bu iletim yollarından çift yönlü video iletimi yoluyla etkileşimli video konferanslar gerçekleştirildiği ve uydu yayını sağlanamadığı görölmüştür. Aynı şekilde isteğe bağlı videonun; DVDs, VHS, Laser Disc aracılığıyla, Youtube Clips/Enhanced Podcasting/VODcasting sayesinde ve Lecture Capture aracılığıyla gerçekleştiği görölmüştür (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 46-67).

Bu veriler doğrultusunda araştırmaya katılan üniversiteler video iletimi için uydu yayınına da kullanmalı ve hedef kitlelerine bu yolla ulaşabilmelidir.

Tablo 12’de Enocta’nın web sitesinde ve öğrenme portalında “Eğitsel Video Media Kullanımı” ilkesi kapsamında yer alan 8 özellikten 5 tanesi bulunmaktadır.

Uzaktan eğitimde video iletimi tek-yönlü gerçek zamanlı video, çift yönlü gerçek zamanlı video ve isteğe bağlı video şeklinde gerçekleşmektedir. Tek yönlü gerçek zamanlı video iletim yoluyla; Broadcast Content, Streaming ve Lecture Capture gerçekleştirilmekte, ancak uydu yayını sağlanamamaktadır. Çift yönlü video iletimi yoluyla gerçekleştirilen etkileşimli video konferans ve uydu yayını ise sağlanamamaktadır. Aynı şekilde isteğe bağlı videonun; DVDs ve Laser Disc ile Lecture Capture aracılığıyla gerçekleştiği; VHS ile sağlanamadığı gözlenmiştir. Ayrıca isteğe bağlı video; Youtube Clips/Enhanced Podcasting/VODcasting aracılığıyla da gerçekleştirilmemiştir (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 46-67).

Bu veriler doğrultusunda Enocta’nın video iletimi için Youtube Clips/Enhanced Podcasting/VODcasting aracılığıyla video sunması ve uydu kullanması önerilebilir.

4.2.3 Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları” İlkesinin Görünümü

Tablo 13. Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları

	Anadolu Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Atatürk Üniversitesi		Okan Üniversitesi		Maltepe Üniversitesi		İstanbul Aydın Üniversitesi		Eoceta	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
Öğrenci Motivasyonunu artırma	+		+		+		+		+		+		+	
Öğrenenin bağlantı kurmasını kolaylaştırma	+		+		+		+		+		+		+	
Öğrenen kavrayışını kolaylaştırma	+		+		+		+		+		+		+	
Sosyal ve duygusal becerileri geliştirme	+		+		+		+		+		+		+	
Dijital ve multimedya literatürünün; öğrencilere içerik yaratma aracı olarak sunulması	+		+		+		+		+		+		+	
Öğrencilerin video kullanımını artırmak için medya ve iletişim teknolojilerinden daha fazla yararlanmalarını sağlama	+		+		+		+		+		+		+	
Öğrenci Motivasyonunu artırma	+		+		+		+		+		+		+	
Öğrenenin bağlantı kurmasını kolaylaştırma	+		+		+		+		+		+		+	

Tablo 13’de araştırmaya katılan kurumların web sitelerinde ve öğrenme portallarında “Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları” ilkesinin özellikleri araştırılmış ve bu ilke kapsamında yer alan 8 özellikten 8 tanesinin bulunduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan kurumlar web siteleri ve öğrenme portallarında dijital ve multimedya literatürü; öğrencilere içerik yaratma aracı olarak sunulurken, video kullanımı artırılmakta ve bu sayede medya ve iletişim teknolojilerinden daha fazla yararlanmaları sağlanmaktadır. Öğrenenlerin video içeriklerini kullanmakta daha istekli oldukları gözlemlenmektedir; izleme oranlarıyla başarılarının orantılı olduğu raporlarda görülmektedir.

Bu veriler doğrultusunda, bu kurumların web sitesi ve öğrenme portallarındaki var olan özellikleri çerçevesinde videonun 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunduğu söylenebilir.

4.2.4 Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri” İlkesinin Görünümü

Tablo 14. Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri

	Anadolu Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Atatürk Üniversitesi		Okan Üniversitesi		Maltepe Üniversitesi		İstanbul Aydın Üniversitesi		Enocta	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
Video, öğrenme aktivitesine başlamak için motivasyon sağlar	+		+		+		+		+		+		+	
Video, öğrenme sürecine devam etmekte ısrar etmek için motivasyon sağlar	+		+		+		+		+		+		+	
Video, öğrenme nesneleriyle devam etmek için motivasyonu sağlar	+		+		+		+		+		+		+	

Tablo 14’te araştırmaya katılan kurumların web sitelerinde ve öğrenme portallarında “Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri” ilkesinin özellikleri araştırılmış ve bu ilke kapsamında yer alan 3 özellikten 3 tanesinin bulunduğu görölmüştür.

Video içerikli öğrenme malzemelerinin, öğrenenler tarafından dikkat çekici bulunarak tercih edildiği, öğrenme aktivitesine başlamak için tercih edildiği, öğrenme sürecine devam etmekte ısrar etmek için motivasyon sağladığı ve diğer öğrenme nesneleriyle öğrenmeye devam etmelerinde güdüleyici bir bileşen olduğu görölmektedir.

Bu verilerden hareketle, araştırmaya katılan kurumların web siteleri ve portallarındaki var olan özellikler çerçevesinde; videonun sanal ortamda öğrenci motivasyonuna olumlu etkileri olduğu söylenebilir.

4.2.5 Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltilmesine Etkileri” İlkesinin Görünümü

Tablo 15. *Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltilmesine Etkileri*

	Anadolu Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Atatürk Üniversitesi		Okan Üniversitesi		Maltepe Üniversitesi		İstanbul Aydın Üniversitesi		Enocta	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
Sıralama ve test performansını artırma	+		+		+		+		+		+		+	
Okul hazır bulunuşluğu sağlama	+		+		+		+		+		+		+	
Öğrencinin işbirliği ürünü yeteneklerini geliştirme	+		+		+		+		+		+		+	
Genel akademik gelişime katkıda bulunma	+		+		+		+		+		+		+	
İşgücü hazırlığı yapma	+		+		+		+		+		+		+	

Tablo 15’te araştırmaya katılan kurumların web sitelerinde ve öğrenme portallarında “Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltilmesine Etkileri” ilkesinin özellikleri araştırılmış ve bu ilke kapsamında literatürde yer alan 5 özellikten 5 tanesinin bulunduğu görülmüştür.

Bu veriler doğrultusunda, bu kurumların web siteleri ve portallarındaki var olan özellikleri çerçevesinde video teknolojilerinin öğrencilerin akademik performansının yükseltilmesine etkileri olduğu söylenebilir.

4.2.6 Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitesinde ve Öğrenme Portalında “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Gereklilikleri” İlkesinin Görünümü

Tablo 16. Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Gereklilikleri

	Anadolu Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Atatürk Üniversitesi		Okan Üniversitesi		Maltepe Üniversitesi		İstanbul Aydın Üniversitesi		Enocta	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
Video izleyebilmeleri için öğrencilerin zor öğrendiklerini daha iyi algılamasının gerekmesi	+		+		+		+		+		+		+	
Küresel ve rekabetçi çalışan becerilerinin vurgulanması	+		+		+		+		+		+		+	
Eleştirel problem çözme becerilerine ihtiyaç duyulması	+		+		+		+		+		+		+	
Teknolojiye erişimde, aygıt ve tutumlarda değişiklik gerekmesi	+		+		+		+		+		+		+	
İnternete erişimde artış gerekmesi	+		+		+		+		+		+		+	
Online videolar daha çok tüketilmeli	+		+		+		+		+		+		+	
Daha fazla mobil aygıt gerekmesi	+		+		+		+		+		+		+	
Yeni nesil teknolojilerden anlayan öğretmenler gerekmesi	+		+		+		+		+		+		+	
Öğrenenlerin	+		+		+		+		+		+		+	

teknoloji ve videoya bağlılığı yeterli olmalı														
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Tablo 16’da Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Enocta’nın web sitelerinde ve öğrenme portallarında “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Kullanımı İçin Gereklilikleri” ilkesinin özellikleri araştırılmış ve bu ilke kapsamında yer alan 9 özellikten tümünün bulunduğu görülmüştür.

Bu veriler doğrultusunda Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Enocta web siteleri ve öğrenme portallarında pedagojik, teknolojik ve sosyal gereklilikler olduğu görülmektedir.

Pedagojik gereklilikler kapsamında; öğrenenlerin zor konuları daha iyi algılayabilmeleri için videoyu daha dikkatli izlemeleri gerektiği, teknolojik gereklilikler kapsamında; mobil aygıt kullanımının ve internete erişiminin de yaygınlaşması söz konusudur. Video teknolojilerini kullanabilen öğretmenlerin varlığının ve eğitiminin de ayrıca önem arz ettiği söylenebilir.

4.2.7 Araştırmaya Katılan Kurumların Web Sitelerinde ve Öğrenme Portallarında “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Kullanımında Engelleri” İlkesinin Görünümü

Tablo 17. *Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Kullanımında Engelleri*

	Anadolu Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Atatürk Üniversitesi		Okan Üniversitesi		Maltepe Üniversitesi		İstanbul Aydın Üniversitesi		Enocta	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
Teknoloji erişiminde kırsal kesimdeki		+		+		+		+		+		+		+

bant genişliği gibi sorunlar													
Videoları düzgün tamamlama sorunu		+		+		+		+		+		+	+
Donanım başarısızlıkları ve güvenilirlik sorunu		+		+		+		+		+		+	+
Özel öğretim öğrenenleri için gereksinimler		+	+		+		+		+		+		+
Zayıf bilim ve teknoloji politikaları		+		+		+		+		+		+	+
Devlet bütçesinde açıklar		+		+		+		+		+		+	+
Engelleyici tutumlar, uzmanlık eksikliği ve önyargılı düşünceler		+		+		+		+		+		+	+
Öğretmenlerin teknoloji yeterliliği		+		+		+		+		+		+	+
IP ve dijital yayın hakları konusunda fakültelerin direnç göstermesi		+		+		+		+		+		+	+
Yüksek eğitim TV programlarının kalite düşüklüğü		+		+		+		+		+		+	+
Profesyonel gelişim ve teknik destek zayıflığı		+		+		+		+		+		+	+

Tablo 17’de Anadolu Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi’nin web sitelerinde ve öğrenme portallarında “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video

Kullanımında Engelleri ilkesinin özellikleri araştırılmış ve bu ilke kapsamında yer alan 11 özellikten tümünün olmadığı gözlenmiştir.

Bu veriler doğrultusunda; Anadolu Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'nin Eğitimde Video kullanımında yasalarla ilgili, davranışsal, kaynak tabanlı ve teknolojik engelleri bulunmadığı görülmüştür.

İstanbul Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi ve İstanbul Aydın Üniversitesi'nin web sitelerinde ve öğrenme portallarında "Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Kullanımında Engelleri ilkesinin özellikleri araştırılmış ve bu ilke kapsamında yer alan 11 özellikten 10 tanesinin olmadığı gözlenmiştir.

Bu veriler doğrultusunda; İstanbul Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi ve İstanbul Aydın Üniversitesi'nin Eğitimde Video Kullanması İçin davranışsal, kaynak tabanlı ve teknolojik engelleri bulunmadığı; özel öğretim öğrenenleri için gereksinimleri olduğu görülmüştür.

Enocta'nın web sitesinde ve öğrenme portalında "Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Engelleri ilkesinin özellikleri araştırılmış ve bu ilke kapsamında yer alan 11 engelden 6 tanesinin olmadığı gözlenmiştir.

Bu veriler doğrultusunda; İstanbul Aydın Üniversitesi'nin Eğitimde Video Yürütmesi İçin davranışsal ve kaynak tabanlı engelleri bulunmadığı; teknolojik ya da yasalarla ilgili engeller olduğu gözlemlenmiştir. Teknolojik engeller çerçevesinde; videoları düzgün tamamlama ve güvenilirlik sorunu ile bazı donanım başarısızlıkları görülmüştür. Yasalara ilişkin engeller, özel öğretim öğrenenlerin gereksinimlerinin karşılanmasında görülmekte; ayrıca devlet bütçesinde açıklarla zayıf bilim ve teknoloji politikaları bulunmaktadır.

4.2.8 Araştırmaya Katılan Kurumların Web siteleri ve öğrenme portallarında video kullanımına ilişkin 6 ilke açısından İncelenmesi

Bu bölümde, Türkiye'de en fazla öğrencisi olan üç açık öğretim yapan fakültesinin de içinde olduğu uzaktan eğitim yapan 6 üniversite ve özel sektöre hizmet veren Enocta'nın web sitelerinde ve öğrenme portallarında video kullanımı kapsamında ele alınan 6 ilke doğrultusunda incelenmesi yer almaktadır.

Tablo 18. Açık ve Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Web Sitelerinde ve Öğrenme Portallarında Video Kapsamında Ele Alınan İlkelerin Görünümü

UNİVERSİTE ADI	Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar		Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Eğitsel Video Media Kullanımı		Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları		Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri		Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltilmesine Etkileri		Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Gereklilikleri		Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Engelleri		TOPLAM	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Anadolu Üniversitesi	8	% 100	6	% 85,7	6	% 100	3	% 100	5	% 100	9	% 100	11	% 100	48	%97,9
İstanbul Üniversitesi	8	% 100	6	% 85,7	6	% 100	3	% 100	5	% 100	9	% 100	10	%90,9	47	%96,6
Atatürk Üniversitesi	8	% 100	6	% 85,7	6	% 100	3	% 100	5	% 100	9	% 100	10	%90,9	47	%96,6
Okan Üniversitesi	8	% 100	5	%71,4	6	% 100	3	% 100	5	% 100	9	% 100	10	%90,9	46	%94,6
Maltepe Üniversitesi	8	% 100	5	%71,4	6	% 100	3	% 100	5	% 100	9	% 100	10	%90,9	46	%94,6
İstanbul Aydın Üniversitesi	8	% 100	5	%71,4	6	% 100	3	% 100	5	% 100	9	% 100	10	%90,9	46	%94,6
Enocta	8	% 100	5	%71,4	6	% 100	3	% 100	5	% 100	9	% 100	5	% 45,4	41	%88,1

Tablo 18’de görüldüğü gibi, Türkiye’de en fazla öğrencisi olan üç açık öğretim yapan fakültesinin de içinde olduğu uzaktan eğitim yapan 6 üniversite ve özel sektöre hizmet veren Enocta’nın web sitelerinde ve öğrenme portallarında video kullanımı kapsamında ele alınan 6 ilkenin görünümü incelenmiş ve bulunan özellikler sayı ve yüzde olarak tabloya aktarılmış ve şu sonuçlar elde edilmiştir.

Video kullanımı kapsamında ele alınan ilk ilke, “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar” dır. Bu ilke temel öğretimde, ileri öğretimde, sınıf zenginleştirme için, hızlandırılmış öğrenme için, uzaktan eğitimde, küresel öğrenci işbirliği için, iletişim için ve profesyonel gelişim için video teknolojileri kullanımı fikrine dayanmaktadır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 46-67).

Tablo 18’deki verilere göre; Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Enocta; “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar” ilkesinde bulunan 8 özelliğin (% 100) tümüne web sitelerinde ve öğrenme portallarında yer vermektedir.

Bu verilerden hareketle, “Eğitimde Video Teknolojileri Uygulamalarının Kullanıldığı Alanlar” ilkesinde bulunan özelliklerin tümünün incelenen kurumların web sitelerinde ve öğrenme portallarında bulunması, bu üniversitelerin eğitimde video teknolojileri uygulamalarını her alanda kullandıran bu ilkeyi yerine getirdiği söylenebilir.

Video kullanımı kapsamında ele alınan ikinci ilke, “Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Eğitsel Video Media Kullanımı” dır. Bu ilke farklı video iletim yollarıyla farklı eğitsel video medyaları kullanma fikrine dayanmaktadır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 46-67).

Tablo 18’deki verilere göre; Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi; “Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Eğitsel Video Media Kullanımı” ilkesinde bulunan 7 özelliğin 6 tanesine (% 85,7) web sitelerinde ve öğrenme portallarında yer vermektedir. Bu üniversiteleri 5 özellekle (% 71,4) Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Enocta izlemektedir.

Bu verilerden hareketle, Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi’nin “Uzaktan Eğitim Veren Kurumların Eğitsel Video Media Kullanımı”

ilkesinde bulunan uydu yayını da gündemine alması gerektiği söylenebilir. Okan Üniversitesi'nin de Youtube Clips/Enhanced Podcasting/VODcasting aracılığıyla video sunması ve uydu kullanması önerilebilir. Maltepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Enocta da etkileşimli video konferans ve uydu ile video iletimi gerçekleştirebilir.

Video kullanımı kapsamında ele alınan üçüncü ilke, “Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları” dır. Bu ilke motivasyon, sosyal ve duygusal beceriler gibi 21. Yüzyıl öğrenenlerinin sahip olması gereken becerileri geliştirmek için video teknolojileri kullanımı fikrine dayanmaktadır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 46-67).

Tablo 18'deki verilere göre; Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Enocta; “Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları” ilkesinde bulunan 6 özelliğin (% 100) tümüne web sitelerinde ve öğrenme portallarında yer vermektedir.

Bu verilerden hareketle, “Videonun 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine Katkıları” ilkesinde bulunan özelliklerin tümünün incelenen kurumların web sitelerinde ve öğrenme portallarında bulunması, bu üniversitelerin video teknolojilerinden faydalanarak 21. Yüzyıl öğrenen becerilerini geliştiren bu ilkeyi yerine getirdiği söylenebilir.

Video kullanımı kapsamında ele alınan dördüncü ilke, “Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri” dır. Bu ilke öğrenme süreci boyunca öğrenen motivasyonunu korumak için video teknolojileri kullanımı fikrine dayanmaktadır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 68-71).

Tablo18'deki verilere göre; Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Enocta; “Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri” ilkesinde bulunan 3 özelliğin (% 100) tümüne web sitelerinde ve öğrenme portallarında yer vermektedir.

Bu verilerden hareketle, “Videonun Sanal Ortamda Öğrenci Motivasyonuna Etkileri” ilkesinde bulunan özelliklerin tümünün incelenen kurumların web sitelerinde ve

öğrenme portallarında bulunması, bu üniversitelerin öğrenme aktivitesi boyunca video teknolojilerinden faydalanarak motivasyon sağlayan bu ilkeyi yerine getirdiği söylenebilir.

Video kullanımı kapsamında ele alınan beşinci ilke, “Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltilmesine Etkileri” dir. Bu ilke öğrenenlerin akademik gelişimi ve hazırbulunuşluğu için video teknolojileri kullanımı fikrine dayanmaktadır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 72-76).

Tablo 18’deki verilere göre; Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Enocta; “Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltilmesine Etkileri” ilkesinde bulunan 5 özelliğin (% 100) tümüne web sitelerinde ve öğrenme portallarında yer vermektedir.

Bu verilerden hareketle, “Video Teknolojilerinin Öğrencilerin Akademik Performansının Yükseltilmesine Etkileri” ilkesinde bulunan özelliklerin tümünün incelenen kurumların web sitelerinde ve öğrenme portallarında bulunması, bu üniversitelerin sıralama ve test performansını artırmak ve öğrenen hazırbulunuşluğunu sağlamak için video teknolojilerinden faydalandığı bu ilkeyi yerine getirdiği söylenebilir.

Video kullanımı kapsamında ele alınan altıncı ilke, “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Gereklilikleri” dir. Bu ile video kullanımı için pedagojik, teknolojik ve sosyolojik gerekliliklerin bulunması fikrine dayanmaktadır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 77-83).

Tablo 18’deki verilere göre; Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Enocta; “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Gereklilikleri” ilkesinde bulunan 9 özelliğin (% 100) tümüne web sitelerinde ve öğrenme portallarında yer vermektedir.

Bu verilerden hareketle, “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Gereklilikleri” ilkesinde bulunan özelliklerin tümünün incelenen

kurumların web sitelerinde ve öğrenme portallarında bulunması, bu üniversitelerin pedagojik, teknolojik ve sosyolojik gerekliliklerinin olduğunu göstermektedir.

Video kullanımı kapsamında ele alınan yedinci ilke, “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Engelleri” dir. Bu ilke kurumların video yürütmesi için yasalarla ilgili, davranışsal, kaynak tabanlı ve teknolojik engeller bulunması fikrine dayanmaktadır (Corporation for Public Broadcasting, 1997, s. 83-89).

Tablo 18’dekiverilere göre; Anadolu Üniversitesi’nin “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Engelleri” ilkesinde bulunan 11 özellik kapsamındaki engellerin hiçbirine (% 0) web sitelerinde ve öğrenme portallarında rastlanmamıştır. İstanbul Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi ve İstanbul Aydın Üniversitesi; 11 özelliğten 10 tanesi (% 90,9) engel teşkil etmemektedir. Enocta ise 11 özelliğten 5 tanesi ile (% 45,4) engel olarak karşılaşmamaktadır.

Bu verilerden hareketle, “Uzaktan Eğitim Sağlayan Kurumların Eğitimde Video Yürütmesi İçin Engelleri” ilkesinde bulunan özelliklerin tümünün incelenen kurumların web sitelerinde ve öğrenme portallarında bulunması, bu üniversitelerin sıralama ve test performansını artırmak ve öğrenen hazırbulunuşluğunu sağlamak için video teknolojilerinden faydalandığı bu ilkeyi yerine getirdiği söylenebilir.

Bu veriler doğrultusunda; Anadolu Üniversitesi’nin Eğitimde Video Yürütmesi İçin yasalarla ilgili, davranışsal, kaynak tabanlı ve teknolojik engelleri bulunmadığı görülmüştür.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışma kapsamında varılan sonuçlar ve gelecekte bu alanda yapılabilecek çalışmalara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada eğitsel videonun açık ve uzaktan yüksek eğitime etkilerinin Türkiye’deki uygulamalarına ilişkin bir değerlendirme yapılarak, uygulayıcı ve araştırmacıların eğitsel videonun sağladığı avantajları ile “teaching presence (sanal bir ortamda öğretmenin rolü)” kavramının alt bileşenleri olan ders tasarımı, düzenlemesi ve eğitim bileşenlerini daha iyi anlamaları beklenmektedir. Bu amaçla Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan öğrenme hizmeti sunan üniversitelerin ve özel sektörde uzaktan eğitim deneyimi olan Enocta’nın açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında farklı video kullanım özelliklerini ve güncel eğilimlerini araştıran nitel bir çözümlenme yapılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Çalışma sonucunda araştırmaya katılan kurumların videoyu hem eğitsel hem de kurumsal iletişim amacıyla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Eğitsel amaçla videoyu daha çok hizmet içi eğitimlerde ve kişisel gelişim programlarında kullanan kurumlar; derslere ait ön tanıtım yapmak, kurumların eğitim sistemlerini kamuoyuna tanıtmak; eğitim sistemlerinin e-öğrenme malzemeleri hakkında bilgi vermek ve kurumun güçlülük imajını artırmak amacıyla TV de kullanmaktadır. Araştırmaya katılan kurumlar Academic Learning Management System (ALMS), Blackboard gibi öğretim yönetim sistemleri kullanmaktadır; yetişkinlerin profesyonel kişisel eğitimleri için ise dünya standartlarında öğretim yönetim sistemleri kullanmaktadır. Bununla beraber kendi ürettikleri öğrenme yönetim sistemlerini kullanan kuruma rastlanmamıştır.

Üretim ve maliyet açısından çok yüksek bulunan videonun, etkililiğinden dolayı araştırmaya katılan kurumlar tarafından yoğun olarak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Kurumlar ve öğrenenleri en çok etkileşimli video izlemeyi tercih etmekte; kurumlar mavi yakalılarının mesleki eğitimleri için etkileşimli videolar hazırlamaktadır. Araştırmaya katılan kurumlar tarafından video üretiminde ve kullanımında en çok dikkat edilen hususun video sürelerinin kısa tutulması olduğu dikkat çekmektedir.

Araştırmaya katılan eğitim kurumlarının video kullanımının mobil ve sosyal medya kullanımı ile her geçen gün arttığı gözlenmiştir. Bununla beraber mobil teknolojilerin yaygınlaşması ve mobil aygıt taşıma oranının artmasıyla mobil ortamda video izlenmesi de artmaktadır. Araştırmaya katılan eğitim kurumlarının doğrudan ya da dolaylı olarak video konferans imkânı sunduğu, kitle iletişimlerinden faydalandığı görülmektedir.

Canlı derslerin, yeterli katılım sağlanabilmesi için lisansüstü eğitimde daha az tercih edildiği, lisans derslerinde daha çok kullandığı görülmektedir. Özellikle lisansüstü eğitimde video takibinde düşüşler görülmektedir. Araştırmaya katılan kurumların e-öğrenme portallarının; videoların eğitsel özelliklerini, erişilebilirlik kullanılabilirlik, etkileşim, eğitsellik gibi kriterler bakımından kullanım özellikleri belirlenmiş; e-öğrenme portallarının etkinlik araştırmasından olumlu sonuçlar alınmıştır.

Araştırmaya katılan kurumlardan proje faaliyetleri ile yeni teknolojilerden faydalanan bir kurum vardır. Araştırmaya katılan eğitim kurumlar uzman kurumlar işbirliğiyle ya da kendi başına video temin etmekte olduğu; video tasarımı ve üretimine özgü yaklaşımlarının da farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan eğitim kurumları videonun öğrenme ve algılama üzerinde pozitif etkisi olduğunu; öğrencinin yaparak ve yaşayarak kendi videosunu yaratma sürecini oldukça etkili bir yaklaşım olarak belirtmektedir.

Son yıllarda yürütülen çok sayıda araştırmanın sonuçları ve eğitim kurumlarının video teknolojilerini yürütmesine yardım eden kurumların (Cisco, vb.) dünya çapındaki deneyimleri üzerine yapılan bu çalışma; video teknolojilerini, yüksek kalitede 21. yüzyıl eğitimi için kolaylaştırıcı ve tamamlayıcı bir araç olarak görmeleri için okuyucularını cesaretlendirmektedir. Ayrıca, yüksek kalitede eğitim ve öğrenme çıktıları sağlamak ve 21. yüzyıl becerileri geliştirmek için bu teknolojilerin etkisi ayrıntılarıyla anlatılmıştır.

Bu çalışma, videoyu farklı açılardan görmektedir. Hem hareketli sahneler sunan resimlerin elektronik olarak yakalanması, kaydedilmesi, işlenmesi, depolanması, yayınlanması ve yeniden yapılması olarak; hem bir öğrenme aracı olarak, hem işbirliği için bir ortam olarak, hem de evrensel bir dil olarak farklı biçimlerde kullanılabilen pedagojik bir destek olarak kabul etmektedir. 21. yüzyılda hızlandırılmış, yüksek kaliteli öğrenme için etkili bir araç olan broadcast ve streaming video teknolojilerinin etkisini ve avantajlarını açıklamaktadır ve küresel video çözüm araçları ile öğretmenlere

ve karar vericilere yardımcı olduğu çalışmalarından öğrenilen en iyi uygulamaları ve dersleri paylaşmaktadır. Araştırma videonun hikâyesini anlatmak için sadece bir başlangıç olmasına rağmen; bu alanda önceden yürütülen çok sayıda önemli çalışma üzerine tasvir edilmiştir. Bu çalışmanın izleyicileri şunlardır:

Eğitmenler, öğrenme durumunu diğeri araçlarla kıyaslamak için, broadcast ve streaming video araçlarının avantajları hakkında daha fazla bilgi toplamak istemektedir.

Yöneticiler, İdareciler, Dekanlar ve Bilgi ve İletişim Teknolojisi (ICT) Uzmanları, mevcut video teknolojileri ve kullanılabilirliği hakkında daha fazla bilgi toplamak istemektedir.

5.2 Öneriler

Gelecekteki çalışmalarda mali açıdan sürdürülebilirliğinin araştırılması önerilmektedir.

Video teknolojilerine yönelik memnuniyet ve etkinin izlenmesi yönünde araştırmaların sürdürülebilirliğinin sağlanması önerilmektedir.

Öğrencilerin online video tüketimiyle başarıları arasındaki ilişkilerine yönelik sosyal medya araştırmasının yapılması önerilmektedir.

Çalışmada açık ve uzaktan eğitim veren kurumlara ağırlık verilmiştir. Sonraki çalışmalarda örgün eğitim sunan kurumlara yönelik farklı bağımsız değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, mezuniyet alanı ve programı gibi) video teknolojilerinin etkililiğinin ve verimliliğinin araştırılması önerilmektedir.

Bu çalışmalar sayesinde eğitimci, yöneticiler, müdürler, dekanlar, bilgi ve iletişim teknolojileri uzmanları; ileri görüşlü pedagojilerle, öğretmenler için yoğun profesyonel gelişim programlarının desteğiyle; ders programı ile doğru bir entegrasyonla tamamlanan video teknolojilerini; öğrenme sürecini kolaylaştıran ve destekleyen araçlar olarak görmeleri için özendirilebilir.

KAYNAKÇA

Aktaş, C. (2007). “Enformasyon Toplumu Bağlamında Türkiye”, *Selçuk İletişim Dergisi*, Cilt 4, Sayı 4, s. 181-193

Akyol, Z. Vaughan, N. ve Garrison, D. (2011). The impact of course duration on the development of a community of inquiry. *Interactive Learning Environments*, 19(3), 231-246. doi:10.1080/10494820902809147

Ala-Mutka, K., Redecker, C., Punie, Y., Ferrari, A., Cachia, R. ve Centeno, C. (2010). *The Future of Learning: European Teachers’ Visions*. JRC Scientific and Technical Reports. Luxembourg, Publications Office of the European Union

Alkan, C. (1997). *Eğitim Teknolojisi* (5. Baskı). Anı Yayıncılık, Ankara.

Annand, D. (2011). Social presence within the community of inquiry framework. *The International Review of Research In Open And Distance Learning*, 12(5), 40-56

Aydın, C. H. (2011). *Açık ve Uzaktan Öğrenme*, Pegem Akademi, Ankara.

Aziz, A. (1982). *Radyo ve Televizyon Eğitimi*, Ankara

Barkan, M. Bayraktar, A. Demiray, D. Kırmızı, N. Dlu-Tak, N. (1985). *The Examination of Video As Mass Media in Turkish Society*, Edited by: McISAAC, M.S..LEEK, W.R., Anadolu Üniversitesi A<lkogretim Fakültesi Yayım, No: 119, Eskisehir

Beaudoin, M. F., Kurtz, G., ve Eden, S. (2009). Experiences and opinions of e-learners: What works, what are the challenges, and what competencies ensure successful online learning. *Interdisciplinary Journal of E-Learning and Learning Objects*, 5, s. 275–289

Benson, A. (2002). Using online learning to meet workforce demand: A case study of stakeholder influence. *Quarterly Review of Distance Education*, 3(4), s. 443–452.

Benson, L., Elliot, D., Grant, M., Holschuh, D., Kim, B., Kim, H. ve diğerleri (2002). Usability and instructional design heuristics for e-Learning evaluation. In P., & S. (Eds.), *Proceedings of World Conference on Educational*

Multimedia, Hypermedia and Telecommunications 2002 (s. 1615–1621). Presented at the World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications (EDMEDIA) Chesapeake, VA: AACE.

Bolliger, D. ve Waslik, O. (2009). Factors influencing faculty satisfaction with online teaching and learning in higher education. *Distance Education*, 30, s. 103–116.

Boltuc, P. (2008). “Global learning through collaboration.” *Formamente, Rivista Internazionale di Ricerca sul Futuro Digitale* GUIDE Association, Rome, Italy 3 (1/2): s. 145-154

Boster, F. J. Meyer, G. S. Roberto, A. J. Inge, C. ve Strom, R. E. (2006). Some effects of video streaming on educational achievement. *Communication Education*, 55(1), s. 46–62. doi:10.1080/03634520500343392.

Bransford, J. Brown, A. ve Cocking, R. (Eds.). (1999). *How people learn: Brain, mind, experience, and school*. Washington, DC: National Academy Press.

Bulun, M. Gülnar, B. ve Güran, M.S. (2004). Eğitimde mobil teknolojiler, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, Vol:3, issue:2.

Caswell T. Henson S. Jensen M. Wiley D. (2008). Open Content and Open Educational Resources: Enabling universal education, *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, Vol:9, No:1

C. Dufour, E.G. Toms, J. Lewis ve R.M. Baecker, “*User Strategies for Handling Information Tasks in Webcasts*”. In *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems CHI '05*, 2005, ACM Press, New York, NY, ss. 1343–1346

Cheawjindakarn, B. Suwannatthachote, P. ve Theeraroungchaisri, A. (2012). Critical success factors for online distance learning in higher education: A review of the literature. *Scientific Research*, 3. doi: 10.4236/ce.2012.38b014.

Choi, H. J. ve Johnson, S. D. (2005). "The Effect of Context-Based Video Instruction on Learning and Motivation in Online Courses," *The American Journal of distance education*, 19(4), ss. 215–227.

Chou, S. ve Liu, C. (2005). Learning Effectiveness in a Web-based Virtual Learning Environment: a Learner Control Perspective, *Journal of Computer Assisted Learning*, 21(1), 65-76

Christensen, R. (1997). Effect of technology integration education on the attitudes of teachers and their students. Doctoral dissertation, Univ. of North Texas.

Conrad, D. (2006). E-Learning and social change: An apparent contradiction. In M. Beaudoin (Ed.), *Perspectives on higher education in the digital age* (ss. 21–33). New York: Nova Science Publishers.

Curabay Ş. Demiray E. (2002) 20. Kuruluş Yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi ve Açıköğretim Fakültesi Eğitim Televizyonu (ETV), Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, Eskişehir.

Daş, R. Varol, N. (2001). Günümüzde Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Genel Bakış, UBMK 2001, 1. Ulusal Bilişim – Multimedya Konferansı, Elazığ 16-20 Nisan 2001 Bildiriler Kitabı, ss: 53-62

Dede, C. (1996) The evolution of distance education: Emerging technologies and distributed learning. *The American Journal of Distance Education*, 10(2), s.1.

Dede, C. Jass Ketelhut, D. Whitehouse, P. Breit, L. ve McCloskey, E. (2006). Research Agenda for Online Teacher Professional Development. Cambridge, MA: Harvard Graduate School of Education.

Demiray U. Candemir Ö. İnceelli A. (2002) *Televizyonda canlı Yayın ve Açıköğretim*. Çizgi Kitabevi, Konya

Dey, E. Burn, H. ve Gerdes, D. (2009). Bringing the Classroom to the Web: Effects of Using New Technologies to Capture and Deliver Lectures, *Research in Higher Education*, 50:377-393,

- Dick, W. ve Carey, L. 1990. The systematic design of instruction. New York: Harper Collins
- Donkor, F. (2010). “The Comparative Instructional Effectiveness of Print-Based and Video-Based Instructional Materials for Teaching Practical Skills at a Distance” *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 11(1)
- Dringus, L. P. ve Cohen, M. S. (2005). An adaptable usability heuristic checklist for online courses. 35th Annual FIE '05. *Presented at the Frontiers in Education*.
- Elliott R. ve Timulak L. (2005). Descriptive and interpretive approaches to qualitative research, s. 147-160
- Ellis, R. (2004). Down with boring e-learning! Interview with e-learning guru Dr. Michael W. Allen. Learning circuits.
- Elseveier, B.V. Zhang, D, Zhou, L, Briggs, R. ve Nunamaker, J. 2005, Instructional Video in E-Learning: Assessing the Impact of Interactive Video on Learning Effectiveness
- Ergüney, M. (2015) Uzaktan eğitimin geleceği: mooc (massive open online course, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Journal of Research in Education and Teaching*, Kasım 2015 Cilt:4 Sayı:4 Makale No: 03
- Eshet-Alkalai, Y. Caspi, A. Eden, S. Geri, N. Kalman, Y. Yair (Eds.), Y. Raanana: Proceedings of the Chais conference on instructional technologies research 2013: Learning in the technological era The Open University of Israel
- Giannakos, M.N. (2013). “Exploring the video-based learning research: A review of the literature”. *British Journal of Educational Technology*, 44(6), ss. 191 –195.
- Greenberg, A. D.ve Zanetis, J. (2012). “The impact of broadcast and streaming video in education,” *Ainhouse Research*, CISCO
- Guilar, J. ve Loring, A. (2008). Dialogue and community in online learning: Lessons from Royal Roads University. *Journal of Distance Education*, 22(3), s. 19–40.

Halls, J. (2012). *Rapid Video Development for Trainers: How to Create Learning Videos Fast and Affordably*. Virginia: American Society for Training & Development.

Harasim, L. (2000). Shift happens: Online education as a new paradigm in learning. *The Internet and Higher Education*, 2(1-2), s. 41-61, doi:10.1016/S1096-7516(00)00032-4

Hartsell, T. ve Yen, C. (2006). Video Streaming in Online Learning, *AACE Journal*, 14(1).31-43

Hill, J. L. ve Nelson, A. (2011). New technology, new pedagogy? Employing video podcasts in learning and teaching about exotic ecosystems. *Environmental Education Research*, 17(3), 393-408. doi:10(1080/13504622), 2010, 545873

Hobbs, R. (2006). Non-optimal uses of video in the classroom. *Learning, Media & Technology*, 31(1). March 2006. ss. 35-50.

Holmes, P. D. (1959). *Television Research in the teaching learning process*. Wayne: Wayne State University, Doctoral Dissertation

İbrahim, N. Esa, A. Syed Iskandar, S. H. I. ve Ahmad Jaafar, A. Z. (2017). s. 1-2

İşman A. (2005). *Uzaktan Eğitim*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Jacobs, J.-K. Hollingsworth, H. ve Givvin, K-B. (2007). Video-based research made "easy": methodological lessons learned from the TIMSS video studies. *Field Methods* 19: 284-299. ; Brophy, J. 2004. Using video in teacher education. *Advances in research on teaching*, Vol. 10. Amsterdam: Elsevier.

Jones, N. B. ve Laffey, J. (2002). How to Facilitate E-Collaboration and E- Learning in Organization “, *The ASTD E - Learning Handbook: Best Practices, Strategies and Case Studies for an emerging field*, Mc Graw Hill Companies, 25.

Jones, C. ve Hosein, A. (2010). Profiling University Students' Use of Technology: Where Is the Net Generation Divide? *The International Journal of Technology Knowledge and Society* Vol. 6 (3), ss. 43-58

- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*, Ankara: PegemA Yayıncılık
- Keegan, D. (1996). *Foundations of distance education* (3rd ed.). London: Routledge
- Keelan, J. Pavri-Garcia, V. Tomlinson, G. ve Wilson, K. (2007). YouTube as a source of information on immunization: A content analysis. *JAMA*, 298(21), 2482–2484.
- Kemp, J.E. Morrison, G.R. ve Ross, S.M. (1994). *Designing effective instruction*, Merrill, New York.
- Kılıç, L. (1987). *Televizyon Eğitim Programlarında Yapım-Yönetim*, Eskişehir: *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınlan.*
- King, F. Young, M. F. Drivere-Richmond, K. ve Schrader, P. G. (2001). *Defining distance learning and distance education*. *AACE journal*, 9(1), 1–14.
- Kirschner, P. A. (2002). Cognitive load theory: Implications of cognitive load theory on the design of learning. *Learning and Instruction*, 12, 1-10.
- Koumi, J. (2006). *Designing Video and Multimedia for Open and Flexible Learning*, Routledge Falmer
- Koumi, J. (2013). Pedagogic video design principles – Instructivist exposition with constructivist learning opportunities.
- Koumi, J. (2014). Potent Pedagogic Roles for Video. In *Media and learning association*. Brussels.
- Kozma, R.B. (1991). Learning with media. *Review of Educational Research*, 61(2), s. 179-212.
- Leeder, K. (2009). Learning to teach through video.
- Lowenthal, P. Wilson, B. G. ve Parrish, P. (2009). Context matters: A description and typology of the online learning landscape. *AECT International Convention*, Louisville, KY. Presented at the 2009 AECT International Convention, Louisville, KY.

- Lowenthal, P. ve Wilson, B. G. (2010). Labels do matter! A critique of AECT's redefinition of the field. *TechTrends*, 54(1), 38–46, doi:10.1007/s11528-009-0362-y
- Matthews, D. (1999). "The Origins of Distance Education." *T.H.E. Journal*. Vol. 27, No. 2, s. 56-66.
- McElearney, G. ve Morley, M. (2008). *Podcasting in learning and teaching*.
- Merriam, S. B. (2009) *Qualitative research: A guide to design and implementation* San Francisco, Calif.: Jossey-Bass.
- Moore M. G. ve Kearsley G. (1996). *Distance Education: A Systems View*, Wadsworth Publishing, Boston.
- Moore, M. G. ve Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning*. (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Moore, M. "Theory of transactional distance." Keegan, D. ed. "Theoretical Principles of Distance Education (1997), Routledge, s. 22-38.
- Moreno, R. (2006). Learning in high-tech and multimedia environments. *Current Directions in Psychological Science*, 15(2), s. 63-67.
- Newby, T. Stepich, D. Lehman, J. ve Russell, J. (2000). *Instructional technology for teaching and learning: Designing instruction, integrating computers, and using media* (2nd ed.). Columbus, OH: Prentice-Hall.
- Nichols, M. (2003). *A theory of eLearning*. *Educational Technology & Society*, 6(2), s. 1–10.
- Oblinger, D. G. ve Oblinger, J. L. (2005). *Educating the net generation*. EDUCAUSE.
- Özgür, A. Z. (2005). Türkiye'de Uzaktan Eğitimde Televizyonun Etkileşimli Kullanımı: Olanaklar, Sınırlılıklar ve Çözüm Önerileri. *Selçuk İletişim*, 2005, 3(4): 80-97, s. 3
- Perlman C, Weston C, Gisel E. (2005). A web based tutorial to enhance student learning of activity analysis. *Can J Occup Thera*; 72(3):153–163.

- Phipps, R. A. ve Merisotis, J. P. (1999). What's the difference? A review of contemporary research on the effectiveness of distance learning in higher education. Washington, DC: *The Institute for Higher Education Policy*
- Reeves, T. C. ve Hedberg, J. G. (2002). "Interactive Learning Systems Evaluation". *Educational Technology Press*
- Rekkedal, T. Qvist-Eriksen, S. Keegan, D. Súilleabháin, G.Ó. Coughlan, R. Fritsch, H. ve diğerleri (2003). *Internet based e-learning, pedagogy and support systems. Norway: NKI Distance Education*
- Rosen, D. ve Nelson, C. (2008). Web 2.0: A new generation of learners and education. *Computers in the Schools*, 25(3), 211-225
- Seppala P. ve Alamaki, H. (2003). Mobile Learning in teacher training, *Journal of Computer Assisted Learning*, Vol:19, ss: 330-335.
- Shea, P.J. Li, C. S. ve Pickett, A. M. (2006). A study of teaching presence and student sense of learning community in fully online and web-enhanced college courses. *The Internet and Higher Education*, 9(3), 175-190.
- Simonson M. Smaldino S, Albright M. ve Zvacek S. (2012). Teaching And Learning at a Distance: *Foundations of Distance Education*, Prentice Hall, New Jersey. Thorpe
- Spector, J. M. Merrill, M. D. Merrienboer, J. V. ve Driscoll, M. P. (2008). *Handbook of research on educational communications and technology* (3rd ed.). New York, London: Lawrence Erlbaum Associates
- Sundorph E. ve Mosseri-Marlio, W. (2016). Smart campuses: how big data will transform higher education, Reform Research Trust
- Tapscott, D. (2008). Grown up digital: How the net generation is changing your world. NY: McGraw-Hill.
- Tavangarian, D. Leypold, M. E. Nölting, K. Röser, M. ve Voigt, D. (2004). Is e-Learning the solution for individual learning? *Electronic Journal of e-Learning*, 2(2), 273-280.

Teaching Center. (2011, Nisan 26). Video supplemental instruction. University of Florida: Academic Technology.

Toffler A. (1980). Üçüncü Dalga, Çev. Selim Yeniçeri, Koridor yayıncılık, İstanbul

Triacca, L. Bolchini, D. Botturi, L. ve Inversini, A. (2004). Mile: Systematic usability evaluation for e-Learning web applications. *AACE Journal*, 12(4).

Uşun, S. (2006). Uzaktan Eğitim. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Video: How Interactivity and Rich Media Change Teaching and Learning, Cisco white paper, 2011

Von Euler, M. and Berg, D. (1998). The Use of Electronic Media in Open and Distance Education. Paris: UNESCO

Yousef, A. M. F. Chatti, M. A. ve Schroeder, U. (2014). Video-based learning :A critical analysis of the research published in 2003-2013 and future visions. In eLmL 2014: The Sixth International Conference on Mobile, Hybrid and On-line Learning (ss. 112–119).

Zhang, D. Zhou, L. Briggs, R. O. ve Nunamaker Jr J. F. (2006). “Instructional video in e-learning: *Assessing the impact of interactive video on learning effectiveness*,” *Information & Management*, 43, ss. 15-27.

Woolfitt, Z. (2014). Catching the wave of video teaching; Supporting lecturers in the tourism team Inholland Diemen in developing video teaching skills. Inholland University of Applied Sciences.

www.anadolu.edu.tr

www.aof.anadolu.edu.tr

atauzem.atauni.edu.tr/

auzef.istanbul.edu.tr/

www.egitek.gov.tr.

www.meb.gov.tr